PIERRE VÉRY

CINE L-A UCIS PE MOȘ CRĂCIUN?

PIERRE VÉRY

CINE L-A UCIS PE MOȘ CRĂCIUN?

Copertă de *Mihai Mănescu*

PIERRE VÉRY
L'assassinat du Père Noël
Le Livre de Poche, Paris, 1968

Toate drepturile asupra acestei ediții
sînt rezervate Editurii U N I V E R S

PIERRE VÉRY

CINE L-A UCIS PE MOȘ CRĂCIUN?

TRADUCERE DE CLINCA FELICIA

UNIVERS
București — 1973

1

MARCHIZUL DE SANTA CLAUS

Abatele Jérôme Fuchs, preotul din Mortefont, un tîrg mai mare din departamentul Meurthe-et-Moselle, puse, cu un suspin de uşurare, racla Sfîntului Nicolae pe masa cea mare din sacristie.

Frigul izgonise ultimele berze. Cîrduri de ciori slăbănoage croncăneau în jurul turlei ascuţite a bisericii. În piaţetă forfoteau o mulţime de oameni veseli şi de ştrengari aprinşi la faţă. Fetiţe pline de sănătate făcuseră o horă şi cîntau :

Il était trois petits enfants
Qui s'en allaient glaner aux champs...
S'en vont un soir chez un boucher... [1]

— Ia te uită, spuse un puşti. Dihania îşi scoate pielea.

Procesiunea costumată se terminase.

În mijlocul rîsetelor „domnul Sfînt Nicolas" dezlega un fel de urs gălbui pe care îl purtase aproape o oră prin tot oraşul şi dihania — sau, mai exact, brutarul Poudriollet care jucase acest rol — îşi aruncă blana de pe el, mormăind :

— Afurisitul, ticălosul ! Om fi noi în ziua de Sfîntul Nicolae, dar ştiu c-am asudat !

Sfîntul Nicolae, patronul ţinutului Lorraine, îşi scotea tunica, numai podoabe, mitra, mustaţa şi barba. Ochelarii pe care şi-i potrivea pe nas îi redau adevărata lui personalitate de paracliser, ca şi numele — Blaise Kappel.

Fetiţele îşi arătau una alteia un vlăjgan care, peste un şorţ

[1] Au fost odată trei copii / Ce strîngeau spice pe cîmpii... / Şi într-o seară s-au dus la măcelar... (fr.).

alb, purta o cingătoare cu un întreg arsenal de fierăstraie, satîre şi cuţitoaie şi continuaù să cînte cît le ţinea gura :

Ils n'étaient pas sitôt entrés
Que le boucher les a tués,
Les a coupés en p'tits morceaux,
Mis au saloir comme pourceaux...[1]

Omul cu cuţitul rîdea. Îl chema Mathias Hagen. El era cel care, în fiece an, la procesiune, juca rolul măcelarului din poveste, ucigaşul celor trei copii pe care Sfîntul Nicolae îi învie şapte ani mai tîrziu. Nu avea nevoie să se deghizeze pentru a-şi juca rolul : exercita meseria de măcelar în strada Boucs.

— Hei ! brutarule ! strigă el, mergem la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare" ? Am merita o halbă. Tu vii, fotografule ?

Blaise Kappel intră în biserică. Era atît de miop, încît ochelarii pe care-i purta nu-l împiedicară să nu se lovească de un scaun.

Credincioşii se împrăştiau care încotro. Pe la porţi, aşezaţi pe scăunele, bătrînii trăgeau cu lăcomie din cele cîteva fire de tutun pe care le mai aveau în pipele lungi. Erau ceasurile cinci. Se însera, Glasuri tinere se învălmăşeau.

— Suzel, dacă nu vii, plecăm !

— Puţin îmi pasă !

— Veniţi să beţi un lichior cu noi, domnişoară Cenuşăreasă !

— N-am timp ! Ce-ar spune păsările mele ?

Un bărbat distins, cu un nas vulturesc, cu o mutră morocănoasă, se îndepărta singuratic.

Fetiţele continuau să cînte :

Saint Nicolas au bout d'sept ans
Vient à passer devant les champs,
Il s'en alla chez le boucher...
Il n'était pas sitôt entré
Qu'il a demandé à souper. [2]

[1] Nici n-au intrat bine / Şi măcelarul i-a ucis, / I-a tăiat în bucăţi mici, / Şi i-a pus în saramură ca pe purcei... (fr.).

[2] Sfîntul Nicolae după şapte ani / Tocmai a trecut peste ogoare / Şi s-a dus la măcelar.... / Nici nu a intrat bine / Că a şi cerut să cineze (fr.).

În sacristie, abatele Jérôme Fuchs, un bărbat de statură mijlocie, cu barbă neagră și deasă, cu chip blajin, tocmai închisese în casa de fier racla cu moaștele Sfîntului Nicolae, cînd tresări. Din dulapul din perete în care se păstrau odăjdiile preoțești se auzise un trosnet. Preotul își duse mîna la inima care și începuse să bată, speriată. Era cardiac. Și nu-i trebuia mult ca să se emoționeze. Apoi zîmbi :

— Trebuie să fie pisica Mamei Michel !

. . . . . .

Cînd, un minut mai tîrziu, paracliserul, după o plecăciune în fața pristolului, intră în sacristie, fu atît de uluit încît, desfăcîndu-și brațele, lăsă să-i cadă la pămînt tunica, mitra, barba și mustățile false cu care era încărcat.

Cu fața în sus și cu brațele răstignite, abatele Fuchs era întins pe lespezile de piatră. Blaise Kappel se lăsă jos, lîngă preot. Acesta nu-și pierduse cunoștința. Arătă, cu un deget tremurător, dulapul din perete — deschis — apoi capătul unei scări înguste care pornea din încăpere, în partea opusă ușii.

Îngăimă :

— Un individ mascat... Stătea ascuns în dulap... A fugit pe scară...

În ciuda constituției sale șubrede, Blaise Kappel era un om curajos. Înhăță un clește care i se întîmplă la îndemînă și se repezi pe trepte.

— Nu te sui, Kappel ! Aleargă mai bine după ajutor !

Dar paracliserul și dispăruse. Abatele Fuchs îl auzi strigînd :

— Pe fereastră n-a sărit !

Preotul se ridicase de jos și, încetul cu încetul, își venea în fire.

— Fii atent, Kappel ! strigă.

Auzi un tropăit de pași repezi, apoi zgomotul făcut de ușile unor dulapuri deschise violent și, în sfîrșit, cîteva frînturi de fraze :

— Nimeni !... Aici... aici... atunci... Pe unde dracu...

Intrigat, preotul, la rîndul lui, hotărî să urce și el.

Deasupra sacristiei era o sală imensă fără altă ieșire decît scara și o fereastră care dădea, la o înălțime de aproximativ trei metri, spre grădina prezbiteriului. Încăperea era mobilată cu bănci, o estradă și un armonium. Din cînd în cînd preotul ținea aici conferințe pentru tineret. Tot aici, o femeie bisericoasă, cu mutră ascuțită, le învăța pe fete cîntul gregorian și

organiza reuniuni pentru copii. O chema Sophie Turner şi era sora giuvaergiului Max Turner, dar ştrengarii, din pricina pisicii sale, o haimana de motan ce fugea în fiecare săptămînă de acasă şi pe care ea îl striga cît o ţinea gura, o numeau „Mama Michel".

Odaia avea în perete trei dulapuri adînci. Blaise Kappel le deschisese şi le golise de tot ce era în ele. Pe parchet se îngrămădeau, una peste alta, vechiturile folosite cu prilejul reuniunilor. Din mormanul pestriţ se desluşeau mantaua şi boneta roşie, cu garnituri albe, ale lui Moş Crăciun şi un costum bătînd în verde al lui Moş Fouettard [1].

Dulapurile erau goale. Sub bănci nimeni. Nimeni în spatele armoniumului.

Preotul şi paracliserul se aplecară peste fereastră. Pe pămîntul înmuiat de ploaie, pe alei sau pe brazdele de flori, goale în acest anotimp, pînă la zidul scund, acoperit cu cioburi, care se înalţa cam la zece metri, nici o urmă de paşi.

Bărbatul nu sărise pe fereastră.

Să fi fugit pe acoperişul bisericii căţărîndu-se de-a lungul zidului ? Cu neputinţă : nici o ridicătură de care să se agaţe, nici o fereastră de care s-ar fi putut atîrna o frînghie.

Abatele Fuchs şi Blaise Kappel se priveau încremeniţi. Se mai auzeau încă, scăzînd pe măsură ce se îndepărtau, glasurile fetiţelor, care, în piaţetă, cîntau, neobosite, tînguirea Sfîntului Nicolae.

Du p'tit salé je veux avoir
Qu'y a sept ans qu'est dans l'saloir !
Dès que l'boucher entendit ça,
Hors de sa porte il s'enfuya... [2]

. . . . . .

Abatele Fuchs se întoarse în sacristie şi deschise casa de bani. Racla, de argint gravat, era în formă de paralelipiped înalt de douăzeci de centimetri, lat de cincisprezece şi adînc de zece. Considerabila ei valoare o constituiau cele două mi-

[1] Personaj care-l însoţeşte pe Moş Crăciun şi care, în loc de daruri, lasă copiilor ce n-au fost cuminţi cîte o nuia (*fouet*).

[2] Din carnea pusă în saramură vreau să am / Ceea ce acum şapte ani s-a pus la putină ! / De îndată ce măcelarul a auzit asta, / A ieşit pe uşă şi-a luat-o la fugă... (fr.).

nunate diamante, cîntărind fiecare aproape cincisprezece grame, care erau fixate, de o parte și de alta, prin niște gheare de aur.

Racla se expunea de trei ori pe an : în lunea Rusaliilor, la 6 decembrie, de ziua Sfîntului Nicolae, și în noaptea de Crăciun. În preajma acestor date, preotul, bîntuit de teama unui furt, petrecea nopți albe.

— Vedeți bine, părinte ! Diamantele sînt tot la locul lor ! Să ajungeți în halul ăsta ! Nu-i deloc cuminte !

De zece ani de cînd îndeplinea Kappel, la Mortefont, funcțiile de clopotar, paracliser și cîntăreț, și, în afară de asta, gătea și îngrijea de gospodăria preotului, folosea tonul familiar al servitorilor bătrîni.

— Am să vă pregătesc un ceai bun cu cîteva picături de sparteină în el...

— Bine, Kappel.

— Și-apoi o să vă culcați. Și am să vă servesc și un ou fiert.

— Da, bunul meu Kappel. Dar...

— Fără nici un „dar", domnule ! Ori mă ascultați, ori mă duc să-l caut pe doctorul Ricomet.

La prezbiteriu, în timp ce Kappel pregătea ceaiul, abatele Fuchs răscoli într-un scrin, de unde scoase o foaie de hîrtie.

— Vreau să-ți mărturisesc ceva, Kappel. Pînă acum am preferat să păstrez acest lucru secret, fiindcă a stîrni neliniște în sufletele oamenilor e împotriva menirii mele. Dar luna trecută am primit o scrisoare anonimă care m-a tulburat foarte mult.

Kappel fixă între coapsele lui slăbănoage foalele astmatice pe care le mînuia de cîteva minute, își scoase ochelarii, șterse cu grijă lentilele și citi :

„Domnule părinte,

Cred că nu vă este necunoscut faptul că tezaurul bisericii din Saint-Nicolas-du-Port, la 40 km. de parohia dumneavoastră, a fost furat acum cîțiva ani. Cu toate că nu pot să dezvălui sursa informațiilor mele, sînt în măsură să vă avertizez că o bandă de hoți se pregătesc să jefuiască bisericile din regiunea noastră. Nu pot să vă spun cine sînt : viața mea ar fi în pericol."

— Nu cunosc scrisul ăsta, rosti paracliserul, dar e un scris de bărbat.

Plicul avea ştampila poştei din Nancy.

— M-am gîndit mai întîi la o glumă de prost-gust, spuse preotul, ceva mai liniştit. Dar această agresiune dovedeşte că pericolul este real. Ceea ce mă tulbură mai mult încă, este felul diavolesc în care individul mascat a putut să fugă.

— Poate că cel mai bine ar fi să-l informaţi pe primar.

— Pentru ca el, la rîndul lui, să informeze consiliul municipal ? Şi chiar dacă n-o să sufle nici un cuvînt consiliului, o să-i spună nevestei, iar după asta tot ţinutul o să fie în fierbere ! Nu, Kappel ! Fără scandal...

— Bine, zise Kappel. Dacă aşa stau lucrurile, o să veghez eu.

— Eşti un om de treabă, Kappel, dar noi nu sîntem, nici unul, nici altul, în stare să asigurăm paza.

Ceaiul era gata.

— Beţi-l acum, domnule părinte, în timp ce eu am să vă încălzesc patul cu o sticlă de apă fierbinte.

Preotul se culcă.

— Hoţul a dat greş. Nu cred c-o să se mai încumete să revină, spuse Kappel.

Ieşi şi se duse în sacristie. Aprinse un capăt de lumînare, se înarmă cu o bîtă şi urcă scara care ducea spre sala patronajului. Camera, imensă, era goală. Dulapurile cu uşile date de perete, vechituri împrăştiate pe parchet. Lumina fumegîndă a mucului de lumînare arunca o lucire roşietică pe mantaua lui Moş Fouettard. Paracliserul se aplecă peste fereastră, silindu-se să pătrundă cu privirea umbrele ce cuprinseseră grădina în care, din cînd în cînd, trosnea cîte o ramură uscată. Apoi îşi înălţă fruntea, contemplînd în depărtare o linie argintie : Vezouse, care curgea domol către Cirey. Acolo erau munţii Vosgi, iar mai departe Molsheim, Rosheim, Orbernai : Alsacia, ţinutul de baştină al lui Kappel...

În tăcerea care se aşternuse, răsună o puternică lovitură de cimbal. Şi apoi, numaidecît, izbucni în inima oraşului o muzică uluitoare. Se distingeau, repercutate de zidurile străzilor înguste, bubuitul lent şi lugubru al tobei celei mari, mugetul trombonului, ţipetele trompetei, chemările trîmbiţei mici şi ascuţitul şi sfredelitorul acompaniament al fluierului.

— M-ar fi mirat ca dumnealui să piardă ocazia, bodogăni Kappel.

„Dumnealui" era institutorul, domnul Villard, un trup deşirat, cu faţa osoasă, părul ca peria, bărbia ţuguiată, părînd totdeauna furios din pricina ochilor în permanenţă injectaţi de sînge.

Fanfara din Mortefont înainta de-a curmezişul tîrguşorului cu domnul Villard în frunte, însoţit de un puşti care ducea un fanion. Fanfara era compusă din şase muzicanţi, urmaţi foarte aproape de tot atîţia băieţi, care formau corul din localitate.

Ţinuta era marţială. Fanfara cînta *Le Chant du Départ* [1].

La Républi-que nous appel-le,
Sachons vain-cre ou sachons mourir... [2]

La Mortefont oricine cunoştea opiniile institutorului, republican convins şi liber-cugetător. *Le Chant du Départ* era replica lui la procesiunea din ziua de Sfîntul Nicolae, era replica laicismului dată bisericii. Domnul Villard era originar din Givet, oraşul natal al compozitorului Méhul. Din pricina asta alesese, pentru serbările pe care le organiza, cîntecul acesta care avea un dublu avantaj: acela de a fi opera unui compatriot şi de a exprima, în acelaşi timp, sentimentele sale cele mai profunde. La fiecare sărbătoare religioasă, fanfara intra în acţiune; oraşul Mortefont răsuna de acordurile triumfalului *Chant du Départ*.

Alămurile tăcură. Corul interveni puternic. În faţa bisericii, în piaţa unde, doar cu cîteva ceasuri mai înainte cîntaseră fetiţele, cei şase corişti intonară din toate puterile:

Tremblez, ennemis de la France,
Rois ivres de sang et d'orgueil!
Le peuple souverain s'avance:
Tyrans, descendez au cercueil! [3]

---

[1] *Cîntecul de Despărţire:* Cîntec patriotic francez — cuvintele au fost compuse de M.-J. Chenier (1794), iar muzica de Méhul.

[2] Republica ne cheamă, / Să ştim să învingem sau să murim... (fr.).

[3] Tremuraţi, duşmani ai Franţei, / Regi beţi de sînge şi orgoliu! / Poporul suveran înaintează: / Tirani, coborîţi în sicriu! (Fr.)

Apoi cu o ultimă lovitură, fanfara reluă refrenul :

La Républi-que nous appel-le,
Sachons vaincre...

Încetul cu încetul larma refrenelor scăzu îndepărtîndu-se, apoi se stinse.

Paracliserul oftă, suflă în mucul de lumînare şi, tiptil, trecu în biserică unde lampa din altar lumina slab. În nişele lor, statuile sfinţilor păreau nişte fiinţe vii înlemnite într-o nemişcare vicleană şi neliniştitoare, gata parcă să se repeadă. Zgomotul propriilor lui paşi, prea desluşit în tăcerea înconjurătoare, îl impresiona pe Kappel ; ieşi atît de grăbit, încît, trecînd prin faţa altarului, uită să-şi mai facă plecăciunea.

Curînd după asta, întors la prezbiteriu, îi servea masa abatelui Fuchs.

— Kappel, m-am gîndit. După cele ce s-au petrecut, nu pot să mai tac. Răspunderea e mult prea mare. Şi nu uita că se apropie Crăciunul... Mîine dimineaţă, după slujbă, am să mă duc la Nancy. M-am hotărît să-i raportez episcopului.

— Aha ! spuse familiar Kappel, asta nu-i deloc rău. Şi, oricum, nu poate să dăuneze nimănui.

. . . . . .

Acum oraşul era tăcut. Numai din cînd în cînd răzbăteau din cafeneaua „La Sfîntul Nicolae-cel-Mare" hohote de rîs sau frînturi de discuţii vesele. Oamenii sfîrşiseră de cinat. Dincolo de jaluzelele tăiate de foarte subţiri linii de lumină, pe mese ardeau lămpile. Din timp în timp se stingea cîte una, apoi alta. În pragurile porţilor sau pe lungile coridoare care dădeau în stradă, grupuri fantomatice şuşotind : erau puştii. Unul din ei îi şoptea tainic altuia :

— Bătrîne, la procesiunea din anul viitor n-o să mai fiu printre „Cei trei copii ai sfîntului Nicolae".

— Ah ! Şi de ce ?

— Nu mai vrea Hagen ! Zice că sînt prea mare, acum. Şi ocup prea mult loc în putina cu sare. Şi mie, ce să-ţi spun, chiar că-mi pasă ! Ai făcut rost de ţigări ?

— N-am decît una ! O s-o împărţim....

Paracliserul ieşi din casă pe o uşă de serviciu care dădea într-o grădiniţă. Era din ce în ce mai rece ; sufla un vînt as-

pru, pămîntul se întărea. Pe furiș la început, apoi cu pași repezi, Kappel o luă peste cîmp. Avea la el un hîrleț cu coadă scurtă și o lanternă. Un drum de aproape un kilometru îl duse în apropierea ruinii unei mănăstiri. Pe o scară cu treptele tocite și acoperite de mușchi ajunse într-o pivniță umedă. Își aprinse lanterna și începu să cerceteze cu atenție zidurile. Își plimbă degetele pe pietrele acoperite de silitră ; dădea, din loc în loc, cîte o scurtă lovitură cu vîrful hîrletului. Respira precipitat, cu pupilele scăpărîndu-i în spatele ochelarilor. Cu gulerul lui înalt și tare, cu comica lui pălărie rotundă dată pe ceafă, cu o expresie blajină și în același timp șireată pe fața-i slabă, Kappel oferea într-adevăr un spectacol extraordinar. Tot scormonind, bombănea vorbe neînțelese.

Brusc, dădu drumul hîrletului și tropăi pe loc. Își puse apoi lanterna pe pămînt, se lăsă să cadă pe un bolovan și gemu. Exaltării sale îi urmă, deodată, descurajarea. Își clătină capul de la dreapta la stînga și de la stînga la dreapta.

Dar această stare de cumplită deznădejde dură puțin. Kappel se ridică în picioare, scoase din buzunarul hainei o nuia cu o crăcană la capăt, pe care o apucă voinicește cu amîndouă mîinile, așa cum fac vrăjitorii. Și, cu fața către zid, nuiaua din mîinile lui abia atingînd pietrele, începu, foarte încet, să facă înconjurul încăperii.

*

Opt zile mai tîrziu, cineva ciocănea în ușa unui modest apartament care dădea în curte, la parterul unui imobil din strada Valois, la Paris. Pe o placă de aramă era scris acest nume și acest titlu :

PROSPER LEPICQ
AVOCAT LA CURTEA DIN PARIS

Un bărbat tînăr veni să deschidă, îl conduse pe vizitator de-a lungul unui vestibul întunecat și-l introduse într-o încăpere mobilată cu trei fotolii și o masă încăpătoare pe care se îngrămădeau, unele peste altele, dosare doldora de hîrtii. De jur împrejurul pereților se înălțau clasoare impresionante, numerotate de la A la Z. Într-o bibliotecă se rînduiau volume groase, legate : culegerile Sirey, culegerile Dallez, colecțiile

Cauzelor celebre, Antologia Marilor Pledoarii şi nenumărate lucrări de criminalistică.

— O clipă, vă rog, spuse tînărul, invitîndu-l pe vizitator să ia loc. Sînt secretarul maestrului Lepicq. O să-i anunţ sosirea dumneavoastră.

Bătu discret într-o uşă pe care era fixată o plăcuţă smălţuită, unde scria acest cuvînt neaşteptat : PARTICULAR.

Odaia în care intră nu semăna deloc cu prima.

Era mobilată cu două paturi pliante, desfăcute. Nici o altă mobilă. Doar două taburete încărcate de haine, un geamantan care ţinea loc de garderobă şi, în chip de noptiere, două lădiţe pline cu tot felul de lucruri : ţigări, lipici, un deşteptător, un tub de cauciuc, o cutie de ţigări, o tocă de avocat, un evantai de hîrtie, un aparat de fotografiat. Tapetul de hîrtie, dezlipit de umezeală, atîrna în zdrenţe. Lîngă un fonograf desfăcut din toate încheieturile zăceau ghete şi papuci de casă. Într-un colţ, pe o poliţă, un reşou cu gaz închiriat de Societate. O spirtieră era aprinsă. Într-o cratiţă clocotea apa. Sub poliţă, vase murdare.

Maestrul Prosper Lepicq, avocat la Curtea din Paris, era lungit pe patul lui.

— E preotul, şopti secretarul.

— Ah ! drace ! A şi venit ?

Lepicq se săltă pe burtă, aruncă o privire ceasului deşteptător, apoi îl duse la ureche.

— Evident, a stat... Ţine-i de urît, dragul meu Jugonde... Eu... eu sînt într-o conferinţă cu doi confraţi !

Jugonde se întoarse în încăperea din faţă.

— Maestrul Lepicq mă roagă să-l scuz faţă de dumneavoastră, domnule abate. Tocmai terminăi, în cabinetul său, în tovărăşia a doi confraţi veniţi să-i ceară sfatul, studierea dosarului unei afaceri deosebit de delicate care trebuie susţinută foarte curînd. O să vă poată primi peste un sfert de oră. Maestrul Lepicq este dezolat... A fost solicitat pe neaşteptate..

— Nu face nimic, spuse amabil clericul. O să aştept.

Îşi scoase din buzunar breviarul. Jugonde se aşeză la birou, trase spre el un dosar. Acesta, ca şi toate celelalte, era umplut cu foi albe. Tînărul se duse la bibliotecă, luă o voluminoasă lucrare despre succesiuni, se făcu că o studiază atent, păru apoi că se reculege şi, în sfîrşit, scoţîndu-şi buza de jos îna-

inte și clătinînd din cap, cu aerul subtil că tocmai a găsit replica la o argumentare în aparență justă, își înmuie tocul în cerneală și începu să scrie grăbit: „Cînd eram mic, nu eram mare! Marți, Miercuri, Joi, Vineri! La așa tată, așa fiu. Franța se numea altădată Galia. Strămoșii noștri, galii..." Scria tot ce-i trecea prin cap, singurul lui scop fiind să lase impresia că e secretarul unui avocat copleșit de procese.

Totul în jurul său era menit să dea această iluzie. Așa cum dosarele erau umplute cu hîrtii albe, clasoarele erau pline de jurnale vechi. Biroul și scaunele îi fuseseră împrumutate de un negustor de mobile pentru care Lepicq cîștigase un vag proces, iar proprietarului, avocatul îi datora două rate de chirie pe care nu știa cum să le achite.

Dincolo de ușa închisă pe care stătea scris „PARTICULAR", avocatul, deasupra unei chiuvete ciobite, își apropia cît putea de mult de o oglindă scorojită chipul de bufniță și se bărbierea în viteză. Pupilele lui galbene urmăreau atent cursa lamei pe obraz, pe cînd se gîndea:

„Ce-o fi vrînd de la mine acest preot de treabă? Ce pricină o fi vrînd să-mi încredințeze?"

Prosper Lepicq primise în ajun un telefon de la arhiepiscopie. I se solicita o audiență pentru un oarecare abate Géraud.

„Haida! Cu toate că-mi place să aleg, mi-e teamă că, oricare ar fi afacerea, va trebui s-o accept... Sînt pe drojdie. Proprietarul mi-a făcut ieri o aluzie directă la cele două rate de chirie pe care i le datorez... Bravo! M-am și tăiat!"

În camera de alături preotul citea, mișcîndu-și buzele. Jugonde, cu gura strînsă ca un dos de găină, scria. Se auzi tonul ridicat, metalic, al glasului avocatului.

— Ei bine, dragul meu Delafraie, iată mica dumneavoastră problemă elucidată. Cum spuneți?... Dar, scumpe confrate, glumiți, este o nimica toată! Foarte fericit de a vă fi putut fi de folos... Bineînțeles, dragul meu, bineînțeles... Vă rog, maestre Delorme? Desigur! Vă las biroul meu atît timp cît vă trebuie pentru a vă pune în ordine notele, se înțelege de la sine. Ei, la revedere, Dalafraie, și oricînd la dispoziția dumneavoastră.

Se auzi o pocnitură. Lepicq închise energic o fereastră ca să lase impresia că e vorba de-o uşă. Gîndindu-se în acelaşi timp la cazul ce i se propusese din partea episcopiei :

„Primo, îşi spunea el, o să ridic problema onorariului".

În încăperea din faţă, preotul se ridică.

Înalt, zvelt, impecabil bărbierit, cu părul negru şi lucios pieptănat pe spate, capul un pic lăsat pe o parte, Lepicq se afla în faţa preotului şi îl fixa cu ochii lui galbeni.

— Mii de scuze, domnule abate. Fără voia mea, v-am pus răbdarea la grea încercare.

— Nu face nimic... Nici nu merită să vorbim, maestre.

— Sînteţi prea amabil...

Frecîndu-şi mîinile, Lepicq făcu doi, trei paşi.

„Ce onorariu să cer ?" se gîndea el.

Se răsuci pe loc.

— În acest moment, biroul meu, dragă domnule abate, este ocupat de un confrate venit să mă consulte într-o afacere dificilă. Aţi vedea vreun neajuns dacă am sta de vorbă în această cameră ?

— Nici unul, maestre.

Jugonde se făcu nevăzut. Lepicq îşi frecă din nou mîinile.

— Domnule abate, vă ascult.

*

A treia zi, monseniorul Gibel, episcop de Nancy, răsucea între degete o carte de vizită care i se înmînase.

Cu acest nume :

Marchizul de *Santa Claus.*

— Marchizul de Santa Claus ! E un nume de genul : Domnul Barbă Albastră sau Domnul Degeţel ! Cum arată acest marchiz ?

— Înalt şi subţire, monseniore, bine legat totuşi. Oacheş, s-ar putea spune chiar măsliniu. Arată între treizeci-treizeci şi cinci de ani. Distins, cu toate că privirea sa pare ceva cam prea inchizitorială. În general, un bărbat frumos. Exact felul de a fi al unui nobil portughez. Marchizul vorbeşte perfect limba noastră, cu un vag accent în acelaşi timp. Îmbrăcămintea îi este sobră — totuşi, cu un nu ştiu ce exotic...

Monseniorul Gibel zîmbi :

— Te pricepi la nuanțe. Să punem punctul pe i: e vorba de un gentilom sau de un escroc?

Secretarul prelatului era însă înzestrat cu virtutea prudenței.

— Nu mă îndoiesc, replică el, diplomat, că dacă îi va acorda audiența solicitată, monseniorul va afla singur cel mai potrivit răspuns la această întrebare.

Episcopul era încurcat.

— Neplăcut, murmură el, foarte neplăcut. Nu văd nici un motiv să-i refuz o întrevedere acestui nobil străin, dar pică tocmai în clipa în care aștept pe cineva... cineva care întîrzie...

După vizita abatelui Fuchs și după ce aflase de încercarea de spargere de la Mortefont, episcopul hotărîse ca racla sfîntului Nicolae să fie păzită. Poate fiindcă îi era puțin teamă de flecărelile nelalocul lor, respinsese ideea de a se adresa poliției din Nancy. Nancy era prea aproape de Mortefont; și mai ales fiindcă nu ținea prea mult să vadă poliția amestecîndu-se în această afacere. Dorea încă și mai puțin s-o dea pe mîna unor detectivi particulari pe care îi disprețuia în bloc. Își mărturisise încurcătura și monseniorului Florent, arhiepiscopul Parisului.

Cu primul curier, o scrisoare de la acest prelat îl informase că îi fusese trimis de la Paris un om: avocatul Prosper Lepicq. „Se spun minuni despre perspicacitatea, despre tactul și abilitatea lui, îl asigura monseniorul Florent. În afară de asta este un om ingenios. Ce să vă spun mai mult?"

Lepicq sosise la Nancy de dimineață și făgăduise să se prezinte la ora trei la episcopie. Acum era trei și douăzeci — și nici un Lepicq.

În schimb cerea să fie primit acest personaj neașteptat, acest nobil portughez cu nume neverosimil: marchizul de Santa Claus.

Cu atît mai rău! Lepicq o să aștepte.

— Fii bun și poftește-l pe marchizul de Santa Claus.

Portretul schițat de secretar corespundea. Marchizul avea un ochi ciudat de ager.

— Fără îndoială nu sînteți decît în trecere prin orașul nostru.

Colțul gurii și sprînceana nobilului portughez se ridicară abia văzut.

— În trecere, într-adevăr, monseniore. Sper ca deseară să fiu la Mortefont.

Prelatul tresări.

— Pot să vă întreb ce vă atrage în acest tîrguşor ? Ca punct turistic este prea puţin interesant.

Colţul gurii marchizului de Santa Claus se mai ridică puţin.

— Mă interesează foarte mult biserica din Mortefont, monseniore. Racla sfîntului Nicolae, dacă ar fi să dau crezare ghidului Joanne, este foarte preţioasă.

Episcopul cercetă atent chipul vizitatorului.

— Cuvintele dumneavoastră mă bucură, marchize. De fapt...

Se întrerupse. Celălalt tresărise.

— Marchiz ?... Să mă ierte, înălţimea voastră, trebuie să fi încurcat cărţile de vizită. O zăpăceală de neiertat !

Îşi scoase portofelul şi trase din el o carte de vizită. Chipul monseniorului Gibel exprimă o adîncă uimire.

— Ei, cum ! Sînteţi...

Marchizul îşi duse repede un deget la buze, apoi :

— Sînt... marchizul de Santa Claus ! spuse.

II

BRAȚUL DE AUR

Două ciori, cățărate pe două movile de pămînt, stăteau grave una în fața celeilalte. Pe malul Vezousei șapte sau opt copii erau întinși pe iarbă. Din cînd în cînd se vedea botișorul unui pește străpungînd oglinda apei.

— O să plouă la noapte, spuse o fetiță, la prînz cotoiul Mamei Michel își freca urechea cu laba.

— A, nu, replică Catherine Arnaud, o foarte drăguță fată pe care băieții andrii o strigau Cenușăreasa, iar copiii Ceni. Ascultă...

Se auzeau trosnituri. În crîngul apropiat rămurelele se frîngeau.

— Semne c-o să fie ger, spuse Catherine. Nu cumva vă este frig ?

Primele umbre ale apusului se așterneau peste livadă. În apa transparentă se oglindea, clar, arcul unui pod. În mijlocul pîrîului se afla o insuliță de verdeață din care se înălța un plop. În această singurătate, copacul te făcea să te gîndești la un înțelept care se ținea deoparte pentru a medita. La capătul podului apăru un bărbat.

— Hei, hei ! le strigă el făcîndu-le prietenește cu mîna.

— Hei, hei ! răspunseră copiii.

— Asta-i Blaise Kappel, zise micuța Madeleine Neubach. Știu unde se duce

— Și unde, mă rog, tu care le știi totdeauna pe toate ? se repezi un puști bucălat, singurul băiat din grup.

— La mănăstirea din Gondrange !

— Ce să facă acolo ?

— Ei, asta... n-am să ți-o spun !

— Fiindcă nici tu nu știi nimic.

— Ba da ! Eu știu, grăsanule !

Puștiul se strîmbă, fetița scoase limba.

— Și ca să vă dovedesc că știu, am să vă spun. Blaise Kappel caută Brațul de Aur.

— Ceni ! Ceni ! Spune-ne povestea Brațului de Aur...

— O știți doar !

— Totuși, povestește-ne-o, Ceni !

Pe pod, către Mortefont, se zări, mergînd domol, un biciclist urmat de un cîine.

— Ei bine, începu Chatherine Arnaud, sînt de atunci mai bine de o mie de ani...

Copiii se priviră între ei. Pentru închipuirea lor asta nu spunea mare lucru : o mie de ani. Prea erau mulți.

— Era la începutul lumii, Ceni ?

— Ei, nu, proasto ! Lumea era de mult lume. Pe vremea aceea, un senior de Varangéville...

— Aha ! Știu, strigă Madeleine Neubach, am fost o dată cu mama la Varangéville. E lîngă Saint-Nicolas-du-Port, aproape de Nancy.

— Da. Dar dacă nu taci, n-am să pot povesti niciodată ! Acest senior de Varangéville a adus din Italia o relicvă a sfîntului Nicolae, o bucățică dintr-un deget. Mulți ani mai tîrziu regele René d'Anjou, pentru a păstra această relievă, a comandat o minunată raclă care avea forma unui braț.

— Era mai frumoasă decît racla din Mortefont, Ceni ?

— Mult mai frumoasă !

— De cîte ori mai frumoasă ?

— N-aș putea să spun. Era un braț de aur cu perle, diamante, pietre prețioase care străluceau, înțelegeți ?

— Pietre din acelea care se văd în vitrina giuvaergiului Turner ?

— Mult mai frumoase. Și mulți oameni veneau la biserică numai ca să admire Brațul de Aur. Se spune că într-un an, de Rusalii, au fost aproape două sute de mii de persoane !

— Două sute de mii ? Dar unde au putut fi găzduiți și ce au mîncat ?

— Uite-așa ! spuse Catherine, și-au adus pîine și șuncă în traista de merinde și-au dormit pe malurile Meurthei.

Catherine Arnaud, în vîrstă de douăzeci de ani, era atît de subțirică, încît părea de cincisprezece. Pe chipu-i zîmbitor, ochii ei albaștri, foarte mari, aveau prospețimea ochilor de copil. Și avea un păr minunat, de nuanța fumului, un fel de cenușiu luminos. Cînd fetițele, în joacă, i-l pieptănau, mai bine zis i-l ciufuleau, părul lung și subțire strălucea ca argintul. Pe pajiște, în mijlocul acestui grup de drăcușori, părea o zînă înconjurată de spiriduși.

Și tot ce spunea ea suna ca o poveste cu zîne. Brațul de Aur al regelui René! Povestea era adevărată, racla existase. Dar cu cît mai minunată, cu cît mai strălucitoare era aceea pe care și-o închipuiau copiii!

— Cît de mare era Brațul de Aur, Ceni?

— Mare cît al meu de la mînă pînă la cot. Din nefericire, a dispărut acum o sută cincizeci de ani.

— A dispărut, Ceni?

— Se spune că, într-o epocă mai îndepărtată, niște oameni răi l-au furat și l-au topit ca să facă din el monezi de aur. Dar unii povestesc că n-ar fi adevărat și știți ce spun?

Catherine zîmbi. Îi vedea pe copii strîngînd semicercul pe care-l formau în jurul ei, apropiindu-se de-a bușilea, înălțîndu-și tot mai mult fruntea, în timp ce ochii li se măreau și respirația li se făcea tot mai iute. Toți cunoșteau povestea. Și știau și de lucrul „nemaipomenit" pe care îl afirmau unii; dar nu se săturau să asculte povestea acestui „nemaipomenit" lucru. Nu oboseau auzindu-l. Era clipa cea mai emoționantă din povestea Cenușăresei.

— Unii povestesc că Brațul de Aur al regelui René ar fi fost salvat de un paracliser din Saint-Nicolas-du-Port și ascuns într-un loc sigur, mai întîi la Avricourt, apoi chiar aici, la Mortefont.

— Și Blaise Kappel crede așa, rosti Madeleine Neubach.

— Da. E convins că Brațul de Aur ar fi ascuns undeva, în vechea mănăstire din Gondrange sau în castelul baronului de la Faille, în spatele primăriei. Alții cred că se înșală, că mai curînd Brațul ar fi într-o pivniță din strada du Marché, înspre casa negustorului de vopsele.

— Alături de casa noastră, se amestecă în vorbă o fetiță din al cărui glas străbătea mîndria de a fi atît de aproape de

locul unde s-ar fi putut să doarmă — de o sută cincizeci de ani — racla cea minunată.

— Mai sînt şi alţii, îşi reluă Catherine povestirea, care spun că nu e nici colo, nici dincolo. Aceştia pomenesc de o frază misterioasă pe care ar fi citit-o într-o carte de farmece.

— O ştiu, spuse Madeleine Neubach. Şi recită, foarte repede :

Întreabă Steaua Ciobanului
Şi vei găsi Braţul de Aur ascuns.

— Şi tu, Ceni, tu crezi că mai există Braţul de Aur ?

— Nu ştiu, scumpo ! răspunse Catherine.

Rămase pe gînduri, apoi adăugă :

— Cine ştie ?

Dar copiii nu admiteau îndoiala. Braţul fusese, desigur, salvat. Se odihnea închis într-o lădiţă de lemn sau de fier, într-o gaură din zid pe care o astupaseră. Poate că la mănăstire, poate că la castel, poate că în strada du Marché. Nu asta era important, important era că el exista. Fetiţele erau sigure. Şi îl vedeau foarte desluşit. Era din aur roşu. Învăluit într-o lumină blîndă, ca o aură, răspîndită de nestemate. Această somptuoasă imagine ca din Épinal le strîngea inima, alungîndu-le culorile din obraji.

— Poate că l-au îngropat în subterana care duce de la castel pînă la lac ? îşi dădu părerea băieţelul cel bucălat.

— S-ar putea !

— Ştii, Ceni, fratele meu Christophe a fost o dată în subterana asta, cu Jules Poudriollet şi cu nepotul lui Moş Fouettard, pîndarul Virecourt, ştii... Acolo-i întuneric beznă. Din cînd în cînd, simţi căzîndu-ţi pe cap picături reci de apă. Şi sînt şi animale care-ţi fug pe lîngă picioare, mîorlăind. Aşa că fratelui meu Christophe i-a fost grozav de frică şi totuşi, el, tu ştii...

Fetiţele hohotiră.

— Ho ! fricosul !

Micuţul se ridică furios.

— Nu, fratele meu nu-i fricos. Nu, nu-i fricos. Mai întîi şi întîi, am să-i spun şi-o să vedeţi voi...

— Ce-o să vedem ?

Micuțul îngăimă o frază nedeslușită în care reveni de două ori cuvîntul „bătaie", apoi se întoarse cu spatele, culese de pe jos o piatră turtită și o aruncă pe oglinda rîului vrînd s-o facă să ricoșeze, dar dădu greș. Cînd, bosumflat, se răsuci pe călcîie și privirea lui o întîlni pe aceea lui Ceni, supărarea i se spulberă.

Apa căpătase o culoare întunecată. Lungi fîșii cafenii se adunaseră pe cer.

— Hop ! făcu Catherine. E timpul s-o luăm din loc dacă nu vrem să ne întîlnim cu vreun vîrcolac.

♦

Cam la aceeași oră, în trenul Nancy-Strasbourg, un bărbat elegant, singur într-un compartiment de clasa a II-a, fuma nervos și din cinci în cinci minute se uita la ceas. Cîteodată arunca o privire distrată cîmpiei lorene. Trenul era un personal ; se oprea în fiecare gară și opririle dese îl enervau. Cu toate acestea, cînd auzi împiegatul anunțînd Varangéville, chipul său exprimă o bruscă satisfacție. Coborî geamul și cercetă interesat minunata biserică Saint-Nicolas-du-Port care se înălța la o distanță de un kilometru, dominînd cu silueta-i masivă micul oraș strîns în jurul ei.

Trenul se puse în mișcare. Sufla un vînt înghețat. Călătorul ridică geamul, care în curînd, datorită căldurii din vagon, se aburi. Bărbatul începu să-și plimbe degetul pe această abureală. Trăgea niște linii care, la un moment dat, formară un desen, mai mult schițat, aproape invizibil privit din față, dar foarte clar dacă te uitai la el dintr-o parte și care înfățișa un braț întins. Călătorul medită cîteva minute, apoi șterse desenul ridicînd din umeri. Puțin după asta, trenul se opri la Cirey. Bărbatul sări pe peron. Avea o valiză din piele de porc acoperită cu etichetele unor mari hoteluri. Ieși repede din clădirea gării și se îndreptă către două rable de mașini care staționau una lîngă alta.

— Poți să mă duci la Mortefont ?

— A, nu, răspunse șoferul. Eu fac ruta Arracourt și Vic-sur-Seille, în caz de cunoașteți. Este exact în partea opusă. Dar o să vă ia colegul meu. Mortefont e pe traseul lui.

Colegul moțăia. Șoferul îi strigă :

— Hei, Marcellin ! Cineva pentru Mortefont...

Călătorul se instală. Rabla se urni zăngănind din toată caroseria. O jumătate de oră mai tîrziu, cu un înspăimîntător geamăt de frîne, se oprea în fața hotelului-restaurant-braserie „La Sfîntul Nicolae-cel-Mare, Casa Kopf".

— Cea mai bună bucătărie de prin partea locului, îl încredința șoferul.

Intrarea călătorului făcu senzație. Vara, la Mortefont nu veneau turiști aproape deloc, iar iarna, practic, nici unul. Pe trotuar, o bandă de puști care și dădusera alarma, se înghesuiau la ferestre, căutînd să vadă printre perdele.

— Domnul dorește o cameră ?

— Cea mai confortabilă. Am de gînd să rămîn aici o lună.

În registrul pe care doamna Kopf, emoționată, i-l prezentă, își trecu numele și orașul din care venea, apoi o urmă pe camerista care-i ducea respectuos valiza de piele de porc cu nenumăratele ei etichete.

Măcelarul Hagen, unul dintre cei mai de nădejde stîlpi ai localului, dădu glas întrebării care era pe toate buzele :

— Cine-i ostrogotul ăsta ?

— St ! St ! făcu patroana.

Ascultă o clipă, apoi, convinsă că noul locatar nu putea s-o audă, ridică registrul și citi cu glas tare :

— *Marchizul de Santa Claus. Venind din Lisabona, Portugalia.*

— Ei, drăcia dracului ! Un marchiz ! exclamă uluit brutarul Poudriollet.

— Ți-a pierit glasul, cîrpaciule ! îl zeflemisi patronul. Un marchiz, exact ! Și care nu vine de ici de colo. Lisabona, dacă te pricepi la geografie, nu-i la doi pași.

— Mă întreb ce poate să-l aducă în văgăuna asta !

— Cum ? Dar nici nu se mai pune problema. Renumele casei Kopf a făcut înconjurul lumii și marchizul a venit numai ca să guste din bucătăria noastră. În ceea ce te privește, e limpede că nu ești un gastronom, ci neam de calic. Hai, mămuță, repede boneta și șorțul meu alb, și totul să zbîrnîie. Un marchiz ! Un marchiz !

— Era să spun eu ceva despre marchizi ! bombăni Hagen în hazul general.

— St ! St ! făcu din nou patroana.

Se auzeau paşi pe scară. Cu desăvîrşire aristocratic în hainele sale închise, marchizul de Santa Claus traversă sala în mijlocul unei tăceri depline.

— La ce oră se ia cina ?

— La ce oră o să-i convină domnului marchiz.

— Să spunem şapte şi jumătate ?

— La şapte şi jumătate totul va fi gata, domnule marchiz. Aş îndrăzni să-l întreb pe domnul marchiz dacă îi place bucătăria alsaciană. Noi, soţia mea şi cu mine, sîntem alsacieni. Soţia mea este din Ribeauvillé, iar eu din Phalsbourg. La Strasbourg am lucrat la Maison-Rouge, marele hotel din piaţa Kléber. Desigur că domnul marchiz îl cunoaşte.

— Nu, spuse marchizul. Dar nu are nici o importanţă. Fă cum crezi că e mai bine !

— Sper că domnul marchiz va fi mulţumit...

Kopf, numai miere şi zahăr, făcea plecăciuni peste plecăciuni, îşi trecea şervetul de pe un braţ pe celălalt, faţa lui mare şi rotundă nu era decît zîmbete. Marchizul se îndreptă spre uşă. Kopf se repezi să-i deschidă. Apoi :

— Ai văzut, măcelarule ? Ştim să ne purtăm la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare". Ştim cum să primim lumea.

Hagen rînji :

— „Ştim să ne purtăm !" Cîte-ţi mai aud urechile ! Mă dezguşti, asta-i ! Mai dă-mi un pahar de bere. Şi-apoi, asta nu-i tot. Ce-ai să-i serveşti la cină gastronomului tău de marchiz ? Vrei să-ţi aduc o bucată frumoasă de muşchi ?

*

Marchizul de Santa Claus se plimba de-a lungul şi de-a latul oraşului. În labirintul străduţelor întortocheate, cu pavajul inegal, între casele scunde cu pereţii tencuiţi şi dintre care unele — cum era aceea a fotografului Gaspard Cornusse — rezemîndu-se de clădirile care mărgineau şoseaua, erau suspendate deasupra străzii şi alcătuiau un fel de pod, totul îi păru de un pitoresc fermecător.

Pivniţele, săpate în faţa fiecărei uşi şi închise prin două canaturi de lemn sau de fier, lungile coridoare ce porneau din praguri şi străpungeau casele dintr-o parte în alta, lăsînd să se vadă, tocmai la capăt, cîte o grădiniţă, jaluzelele cu un drep-

tunghi îngust în mijlocul lor, dreptunghi format din lamèle subțiri, montate pe o vergea de fier, cele mai neînsemnate detalii îl încîntau pe marchiz.

În fundul unui atelier ticsit de bucăți de trunchiuri de brad, un bătrîn lucra la o tejghea ; „Trebuie să fie un meșter de saboți", își spuse marchizul. Se înșela. Omul cioplea un cal de lemn.

Pe strada Boucs, în spatele unei ferestre, atîrnau cîteva bucăți de carne. Mathias Hagen, măcelarul, oficia acolo, în propriul lui apartament, atunci cînd nu era așezat la o masă în fața unei căni cu bere, la Kopf.

Printre două hălci de vită, marchizul aruncă o privire în interiorul încăperii. Surprinse o femeie ocupată cu spălatul, într-un uluc cu apă, a sute de ochi albăstrui.

„Puah ! își spuse el. Ciudată treabă ! Cu ce sos au de gînd oamenii ăștia să pregătească toți acești ochi de vițel ?"

Dar aproape numaidecît își dădu seama că greșește. Nu ochi de vițel spăla măcelăreasa, ci pupile de sticlă pe care abia le colorase.

Și așa era peste tot.

Acest om care, cu o lupă la ochi, monta piese de ceasornice, nu era ceasornicar ; arcurile și rotițele dințate erau menite să pună în mișcare iepuri, rățoi, păpuși mecanice, tot felul de mici automate. Celălalt, care mînuia pistolete, carabine, nu era armurierul localității ; pistoletele și carabinele fabricate de el aveau să lanseze săgeți de cauciuc, boabe de mazăre. Femeia care spăla lînă și păr de cal nu era plăpumăreasă ; lîna și părul de cal aveau să se transforme în blana oițelor pe rotițe. Cealaltă, care înșira cu cea mai mare repeziciune perle, rubine, topaze nu era giuvaergeriță ; pietrele valorau trei franci kilogramul și foloseau la confecționarea colierelor pentru păpuși.

Și de asemenea, alta, înconjurată de cîțiva bebeluși roz pe care-i îmbrăca în pieptărașe, nu era mama unei familii numeroase : bebelușii erau păpuși de celuloid. La fereastra ei din strada Trois-Puits, între două colivii în care țopăiau cîțiva canari, Catherine Arnaud croia și cosea, din stofe tipător colorate, uniforme pentru soldați de lemn.

Întregul tîrgușor trăia din industria jucăriilor. La cinci sute de metri de Mortefont se înălța fabrica, proprietatea domnului Noirgoutte, primarul. Nu erau, în această fabrică, decît bi-

rouri, un atelier de „finisaj" și de montaj pentru jucăriile complicate și un serviciu de expediție. Aproape toată munca se făcea „acasă", după moda veche. Așa preferau oamenii. Dar din activitatea lor, mai ales în preajma apusului sau la lumina lămpilor, se desprindea o asemenea atmosferă de irealitate, încît marchizul de Santa Claus, zărind un șoarece strecurîndu-se în rigolă, văzînd apoi un broscoi țopăind pe lîngă zidul bisericii, se întreba zîmbind dacă într-adevăr acest broscoi și acest șoarece erau animale vii sau jucării mecanice scăpate din mîinile vreunui meșter.

În fața bisericii, totuși, nobilul portughez, revenind la gînduri mai puțin fanteziste, învălui clădirea cu o altfel de privire și își spuse, destul de vulgar : „Ah ! Ah ! Aici, deci, s-au înfruntat atenienii ! Ei bine, mîine se va face lumină ! Să mergem să vedem cîte parale face bucătăreala acestui hodorog de moș Kopf".

Cina fu bogată : piure de fasole albă, pasăre înăbușită, mușchi Mac-Mahon, salată, fructe, totul stropit cu un delicat Gentil de Ribeauvillé și cu un Traminer de Amerschwihr păstrînd încă gustul fructului. Apoi, rachiu de zmeură.

Cînd se așeză la masă, marchizul își întrebă gazda despre obiceiurile și tradițiile locului, despre legendele și poveștile din trecut. Firește, veni vorba și despre Brațul de Aur al regelui René. Marchizul nu-și ascunse deosebitul interes pe care îl purta acestei racle dispărute și merse pînă acolo încît îi mărturisi lui Kopf că are de gînd să întreprindă unele cercetări cu ajutorul unui instrument foarte sensibil numit detector. Plimbat în imediata apropiere a locurilor unde se găsea ascuns aur, acest aparat era supus atracției prețiosului metal și îi semnala prezența. Kopf îi indică punctele din oraș, unde — dacă s-ar fi dat crezare anumitor afirmații, susținute în pofida anilor și a insuccesclor celor ce o căutaseră — ar putea fi îngropată racla : mănăstirea Gondrange, castelul la Faille și două sau trei pivnițe din strada du Marché. Pe lîngă toate astea, îi mai recită și distihul din cartea cu descîntece : *Intreabă Steaua Ciobanului — Și vei afla unde-i Brațul de Aur.* Foarte conștiincios, marchizul își notă fraza într-un carnet.

Către mijlocul mesei, marchizul deveni, deodată, mut ca un pește. Nu că i-ar fi părut rău că vorbise prea mult — dar fiindcă, într-adevăr, nu mai putea vorbi, cel puțin nu fără riscul

de a-şi compromite demnitatea sa de gentilom. I se împleticea limba, aburii vinului Gentil de Ribeauvillé şi ai Traminerului de Amerschwihr i se învălmăşeau sub ţeastă, evoluînd în viziuni graţioase, fără nici o legătură cu Braţul de Aur al regelui René. Marchizul zîmbea prosteşte şi-i venea din ce în ce mai greu să rămînă drept pe scaun, să-şi ţină pleoapele ridicate. În unele clipe nu mai izbutea nici măcar să-i deslueşască pe cei ce beau aşezaţi în fundul sălii, şi, deodată, începu să vadă dublu.

Se ridică, reuşi să ajungă la uşă fără să se împiedice.

— Călătoria m-a cam obosit, îi mărturisi el cameristei, care, cu o lampă de mînă, îl preceda pe coridor.

Pe scară se clătină, dar reuşi să se agaţe la timp de balustradă. „La dracu, marchize, îşi spuse el, fii mai demn ! Ce-ar gîndi nobilul dumneavoastră tată, ducele de Santa... Santa Cruz ? Santa ce ? Iată că acum mi-am uitat şi numele. Asta nu-i deloc bine !"

Rămas singur, se dezbrăcă destul de neîndemînatic. Gîngăvea. În creier, aburii vinului parcă se înfoiau.

— Hei ! Hei ! Nu-i chiar atît de infectă bucătăreala lui moş Kopf ! Va trebui să mai iau din acel vinişor... Oare cum i-a spus ? Le Mignon de Tournevin ? Nu ! Nu aşa !... Gentil... Ah ! m-am lămurit... Gentil de Traminer... Nu ! Nici aşa ! Să vedem, să vedem, să vedem... Marchize, nu cumva nu vă simţiţi prea bine ?...

Ultimele şfichiuiri ale beţiei îl învăluiră : mobilele, pereţii se învîrteau în jurul lui.

— Oh ! Strămoşii mei ! gemu marchizul de Santa Claus.

Se prăbuşi în perne.

La parter, moş Kopf îi spunea lui Hagen :

— Încă un ţicnit care are pretenţia să descopere Braţul de Aur ! Nici nu-i trece prin minte că Braţul, sau, mai bine zis, Mîna de aur, nu-i a lui. O să bage de seamă cînd o să fie vorba de nota de plată.

— Canalie bătrînă, răspunse Hagen, înghiontindu-l prieteneşte cu cotul.

Hotelierul, pufnind în rîs, se ridică, se duse să ia de pe masa marchizului rachiul de zmeură şi umplu două pahare.

— Să vorbim serios, zise măcelarul. Mîine, la prînz, să-ţi aduc un jigou frumos pentru gastronomul tău ?

*

A doua zi dimineața, prima grijă a nobilului portughez, aflat în posesia tuturor facultăților sale, fu aceea de a trece pe la prezbiteriu pentru a-l vizita pe abatele Jerôme Fuchs. Preotul se plimba prin grădina sa de zarzavat. Blaise Kappel lipsea.

După ce-și aruncă privirea pe cartea de vizită, preotul exprimă :

— Ah ! bunul meu domn ! Sînteți...

— Marchizul de Santa Claus ! se grăbi celălalt să răspundă.

Expresia feței preotului deveni malițioasă.

— Un bilet al monseniorului Gibel mi-a anunțat sosirea dumneavoastră. Călătoria nu v-a obosit prea tare ? Fiindcă e o distanță de la Mortefont la...

— Lisabona ? îi taie vorba marchizul. Drumul este într-adevăr lung.

Chipul preotului se lumină și mai mult. Omul îi plăcea

— În primul rînd, domnule părinte, reluă vizitatorul, avem, dacă sînt bine informat, de dezlegat o ghicitoare ?

— O ghicitoare ? Un adevărat mister, vreți să spuneți ! Cum a putut să fugă agresorul meu din sala de la primul etaj al sacristiei fără să lase urme în pămîntul înmuiat de ploaie ? De opt zile îmi sparg capul cu asta. Judecați și dumneavoastră...

Marchizul cercetă atent sacristia, grădina, scara, odaia de la primul etaj.

— Totul este limpede, murmură el după o clipă.

— Ați și descoperit ?

— Deloc ! Am vrut să spun numai atît : e limpede că nici pe scară și nici în odaie nu există nici o ieșire secretă, nici un trucaj. Această evadare prezintă, într-adevăr, toate semnele unui adevărat mister.

— Ah ! Sînteți de acord !

— Un fel de a vorbi ! Nu avem de-a face nici cu un înger, nici cu un diavol. Ceea ce a ticluit un om, un alt om poate să... Să reflectăm. Cel ce v-a atacat a fugit pe fereastră, lucrul pare sigur. Bine. A trebuit deci să atingă pămîntul, să pună piciorul pe pămînt, în noroi. Or, nu există nici o urmă de pași. Chiar dacă i-ar fi dat prin gînd să meargă în mîini sau

să se dea de-a rostogolul ca un butoi, ar fi lăsat urme care v-ar fi atras atenția. O bicicletă ? I-ați fi observat urmele.

Marchizul meditǎ.

— Ei, bine... începuț el.

— Ei, bine ? repetă preotul.

— Ei, bine, nu înțeleg deloc. Să coborîm, dacă vreți.

Sub fereastră, marchizul cercetă zidul. Nici o zgîrietură. De altfel asta nu însemna nimic. Cu mîinile la spate începu să se plimbe încolo și încoace. Abatele Fuchs se așezase pe o roabă sub un șopron de lîngă sacristie. Urmărea cu un aer descurajat acel du-te-vino al marchizului. Clătină din cap, vorbindu-și de unul singur :

— Evident, nu este un *adevărat* mister, dar este totuși un mister fără pereche !

— Iertați-mă că insist, domnule părinte, dar sînteți absolut sigur că nu erau urme în noroi ?

— Hotărît ! Paracliserul meu, Blaise Kappel, o să vă poată confirma. Și noi, noi am cercetat îndeaproape terenul, vă garantez.

— Dar este imposibil. Ar fi trebuit să fie...

Preotul își depărtă brațele a neputință :

— Ce vreți să vă spun ? N-au fost. Eu...

Se întrerupse. Marchizul nu-l mai asculta. Privea în gol.

— Am făcut o greșeală, spuse. Ne-a fost teamă să mergem cu raționamentul pînă la capăt. Ar fi trebuit să ne spunem : *trebuie* să fi putut fugi pe fereastră. A lăsat deci *neapărat* urme pe terenul din grădină. Cum se întîmplă că nici dumneavoastră, domnule părinte, nici Blaise Kappel nu le-ați observat ? Ce fel de urme, care *să vă fie cu neputință să le observați*, s-a priceput omul să lase ?

Urmă o clipă de tăcere. Marchizul se juca cu lornionul său. În sfîrșit :

— Pot să vă explic misterul, rosti. Și e copilăresc.

Cuvîntul păru să-l amuze copios. Rîse cu hohote.

— Copilăresc ! Dar mai înainte, o întrebare. Cel care v-a atacat era înalt, nu ? Cel puțin un metru șaptezeci și cinci.

— Așa este !

— Eram sigur !

— Dar..., observă preotul, cum de-ați ghicit ?

— Pur și simplu pentru că, dacă talia agresorului ar fi fost mai mică de un metru șaptezeci și cinci, ar fi lăsat în mod

obligatoriu, în noroi, urme diferite de cele pe care le-a lăsat, iar dumneavoastră le-aţi fi observat.

— Ah ! da ? Aveţi un fel de a limpezi misterele...

— O să înţelegeţi imediat. Înălţimea la care se află fereastra este exact de...

— Doi metri şaizeci şi cinci.

— Perfect ! Să ne închipuim deci un om de un metru şaptezeci şi cinci agăţat de marginea din afară a ferestrei. Corpul îi atîrnă în gol. La ce distanţă de pămînt îi sînt picioarele ?

— Păi... un metru şaptezeci şi cinci pentru corp. Adăugăm cincizeci de centimetri pe care îi cîştigă prin braţe. Asta ne dă un total de doi metri şi douăzeci şi cinci centimetri. Lipsesc patruzeci de centimetri ca individul să poată atinge pămîntul.

— Iată cei patruzeci de centimetri, domnule părinte, spuse marchizul luînd dintr-un colţ, dintre alte douăzeci, o pereche de picioroange de un model care se găseşte în toate şcolile şi societăţile religioase din Franţa. La 6 decembrie individul vine aici. Dumneavoastră conduceţi procesiunea sfîntului Nicolae : poate deci să opereze foarte liniştit. Ia două picioroange, intră în sacristia a cărei uşă nu este închisă cu cheia, urcă în sala de la primul etaj şi, pe fereastră, lasă să alunece picioroangele pînă la pămînt, se duce apoi să se pună la pîndă în dulapul din sacristie. După agresiune, suie, cîte patru trepte odată, pînă la primul etaj, iese pe fereastră şi stă cîteva secunde agăţat acolo, atît cît îi trebuie pînă cînd picioarele dau de bara de sprijin a picioroangelor. După asta, nu-i mai rămîne nimic decît să se îndepărteze, aşa cum fac strengarii, în timp ce Blaise Kappel răscoleşte desperat dulapurile din sala patronajului ! Desigur, urme a lăsat : găurile pe care picioroangele le-au făcut în noroi. *Dar erau exact felul de amprente care nu puteau să vă pară suspecte*, dumneavoastră celor care căutaţi urme de încălţăminte, dumneavoastră mai ales, domnule părinte, care zilnic primiţi aici copii şi care sînteţi obişnuit să-i vedeţi la orice oră din zi circulînd de-a lungul aleilor dumneavoastră pe aceste bucăţi de lemn. N-aţi dat acestui fapt mai multă atenţie decît o gospodină urmelor lăsate de raţe şi de găini în faţa casei.

— Zău aşa ! exclamă, naiv, preotul. Evident ! Pesemne că erau pe-aici găuri de picioroange. Pe-aici sînt tot timpul anu-

lui. Cel puțin cînd pămîntul nu-i prea uscat. Într-adevăr, este copilăresc !

Ceea ce nu mai era copilăresc era faptul de-a te fi gîndit la asta. Dar marchizul își purta triumful cu modestie. Se mulțumi să zîmbească.

Ceru apoi să cerceteze scrisoarea anonimă, primită la începutul lunii. Nu-i inspiră însă nici o reflecție importantă. Ceru să i se arate racla sfîntului Nicolae. Prilej pentru el de a vorbi de Brațul de Aur.

— Să fim serioși, spuse preotul. Brațul de Aur al regelui René a fost topit de revoluționarii din '89, simple trăncăneli poveștile astea despre relicva ascunsă. Nenorocirea e că bravul meu Kappel este pe cale de-a se țicni. Închipuiți-vă că a făcut din asta o chestiune personală ! „Un paracliser a salvat Brațul de Aur, spune el, un paracliser îl va regăsi și reda bisericii !"

Marchizul își luă la revedere.

„Primul rezultat, se gîndi : de cercetat toți locuitorii din Mortefont a căror talie atinge sau depășește un metru șaptezeci și cinci."

În acea dimineață, aristocraticul portughez făcu o serie de gesturi ciudate, nu tocmai în conformitate cu demnitatea sa firească. Își scoase ceasul și, dintr-o lovitură scurtă, îi sparse geamul. Păru încîntat, și din buzunar scoase un briceag. Luînd — cu gingășie — un nasture de la sacoul său, tăie firele de ață cu care era cusut de stofă. După aceea, părînd din ce în ce mai satisfăcut, tăie șnurul de mătase neagră de care îi atîrnau ochelarii, apoi își tăie, de asemenea, unul din șireturi. Nu se mulțumi cu atît. Ca și cînd ar fi fost inspirat și cuprins de furia distrugerii, își luă pălăria și-i scoase panglica, după care smulse penița din stilou. După aceea, cu totul nepăsător, intră la giuvaergiul Turner și puse să i se monteze un geam la ceasornic. În timp ce Turner răscolea prin cutii în căutarea unui geam potrivit, marchizul îl spiona. O spiona, de asemeni, și pe Sophie Turner, zisă Mama Michel, sora lui. Puțin după asta trecu pe la croitor pentru a i se coase nasturele ; intră la negustorul de mărunțișuri și studie douăzeci de feluri de șnururi pînă să se hotărască ; la cizmar își alese, fără să se grăbească, șireturi și probă cîteva perechi de pantofi, la pălărier ceru o panglică asortată la nuanța pălăriei sale, ceea ce îi luă

destul de mult timp ; la librar examină meticulos o mulțime de penițe pentru stilou înainte de a se fixa.

Astfel, avu prilejul să vadă, pe îndelete, un însemnat număr de negustori. După asta, și ca urmare a unor consumații în mai multe cafenele, trase, din aceste demersuri, o concluzie prea puțin încurajatoare : și anume că la Mortefont erau mulți oameni a căror talie atingea sau depășea un metru șaptezeci și cinci.

— După-amiază, prima vizită o făcu institutorului. Fiind într-o joi, nu se țineau cursuri. Domnul Villard, instalat la catedră în sala pustie a școlii, corecta niște lucrări, fredonînd *Carmagnola*. Imediat îi debită marchizului acest mic discurs, fără să pară că își dă seama de contradicțiile cuprinse în el.

— Nu obișnuiesc să-mi aleg expresiile, domnule marchiz. Sînt ceea ce se cheamă un republican înverșunat. Libertate, egalitate, fraternitate : cred în aceste trei cuvinte și, fără să neg că nobilimea a făcut mult pentru dezvoltarea literaturii și artelor, o condamn. Vreau să fiu bine înțeles : nu este vorba de persoane, condamn un principiu. Sînt pentru abolirea privilegiilor. Să nu-mi purtați pică : cel ce vă vorbește este un om integru. În afară de asta, credeți-mă, domnule marchiz, sînt foarte fericit că Mortefont-ul găzduiește între zidurile sale un om de calitatea dumneavoastră, un reprezentant al elitei. Nu sînt decît un neînsemnat învățător și vizita dumneavoastră mă onorează profund.

După cîteva schimburi de fraze politicoase, marchizul întrebă :

— Biblioteca municipală posedă o documentare istorică locală temeinică ? Nu m-ar interesa decît de la Revoluție încoace.

În scopul de a-l lămuri pe institutor, care-i cita lucrări lipsite de interes pentru marchiz, acesta trebui, deși nu ar fi vrut, să facă o aluzie la Brațul de Aur. Domnul Villard își înălță capul.

— Fleacuri ! rosti el. Racla cu moaște a fost dată la topit în timpul Revoluției, și-aș adăuga chiar că mă bucur. Da, domnule marchiz, mă bucur. Ideile mele sînt cunoscute în regiune : sînt liber-cugetător. Port sus și cu tărie steagul laicității; acestea fiind zise, sînt cu totul la dispoziția dumneavoastră pentru a vă arăta biblioteca noastră care este instalată într-o aripă a primăriei. Din păcate însă, în ceea ce privește

documentația locală, nu veți găsi mare lucru. Din acest punct de vedere v-ar fi mai de folos să treceți pe la baronul de la Faille, un om de o mare distincție și pe care — cu toate că se trage dintr-o autentică stirpe nobilă — îl stimez. O să găsiți, desigur, ce să spicuiți din arhivele castelului.

Castelul medieval de la Faille, situat în extremitatea de răsărit a localității, era așezat pe o colină împădurită. De la ferestrele sale privirea îmbrățișa întregul oraș și lungile și nesfîrșitele livezi de-a curmezișul cărora șerpuia Vezouse. Foarte departe, se întrezăreau niște coline albăstrui : lanțurile munților Vosgi zburlite de brazi.

Sălile erau vaste. Din pricina prea slabei lumini date de lămpile cu petrol, păreau imense. Baronul de la Faille avea o față prelungă și severă. Cu toate că îl primi cu amabilitate, cu toate că-l ascultă cu atenție și cu numeroase semne de interes, marchizul simțea că gazda rămîne indiferentă la ceea ce discutau — ca închis într-un cerc de gînduri foarte secrete.

Baronul, în vîrstă de vreo patruzeci de ani, era necăsătorit. I se cunoscuseră la Nancy — era mult de atunci — cîteva iubiri trecătoare, dar „niciodată o dragoste" — vorba cîntecului.

— Arhivele familiei de La Faille sînt la dispoziția dumneavoastră, marchize. Dacă doriți să aruncați, chiar de astăzi, o privire...

Marchizul se scuză, pretextînd că avea treburi în oraș. De fapt se simțea apăsat de atmosfera grea, puțin de pe altă lume, care domnea în vechea locuință și pe care felul de a fi a stăpînului o făcea încă și mai impresionantă.

O servitoare fără vîrstă, fără chip, fără glas și care aluneca neauzit, asemenea unei umbre, îl petrecu pe marchizul de Santa Claus. Acesta coborî cele cîteva trepte de la intrare cu o adevărată ușurare. La poalele colinei, se opri. De după un desiș străbăteau glasuri înăbușite.

— S-a înțeles ? Deseară, la orele zece, ne întîlnim în spatele primăriei. Veniți înarmați. Eu am să aduc frînghii și un căluș.

— Înțeles !

— O să intrăm la bătrîna Turner prin pivniță. Strict interzisă folosirea revolverelor, în afară de cazul că ne-ar fi tăiată retragerea. Strict interzisă șterpelirea bijuteriilor. Cît despre bombă...

Marchizul de Santa Claus rîse în sinea sa. Acest dialog sinistru evoca în el înduioşătoare amintiri. Dădu ocol desişului.

— Spuneţi-mi, copii, făcu el, unde se află intrarea în subterană ?

Văzîndu-l, patru puşti, dintre care cel mai mare putea să aibă cincisprezece ani, se ridicară înspăimîntaţi. Unul păli-se, altul se înroşi, ceilalţi doi îşi priveau fix vîrful ghetelor.

Primul care reacţionă fu cel mai mic. Arătă cu degetul.

— Subterana este imediat la stînga, în spatele cabanei pădurarilor, domnule.

— Este adevărat că duce la mănăstirea Gondrange ?

— Altădată, domnule, după cît se spune. Acum însă, nu, din pricina surpăturilor. Trece pe sub Vezouse şi are o deschizătură prin care se iese în cîmp. Dar trebuie să fiţi prudent : sînt şi nişte tunele care duc nu se ştie unde...

— Mulţumesc, micuţule.

Marchizul se îndepărtă.

— Imbecilule, mormăi un puşti, acum încredinţezi străinilor tainele ţinutului ? Poate că omul ăsta e un spion !

— Eşti ţicnit ? E un noibl care caută Braţul de Aur ! Se pare că are, pentru descoperirea comorilor, un aparat nemaipomenit ! Un detector.

— În orice caz, ai merita să fii dat în judecată !

— Oh ! ia spune, ce-ţi veni ? Tu eşti cel care dictezi aici ? Vrei să te plesnesc ?

— Linişte ! ţipă ascuţit cel mai mare, cel care părea să fie şeful. Ne pierdem timpul. Spuneam că în ceea ce priveşte bomba...

Strengarii cu fantezie bogată se lungiră pe iarbă şi începură să comploteze, şuşotind, distrugerea prin dinamitare a giuvaergeriei Turner.

Subterana era destul de largă, dar extrem de scundă. Marchizul trebuia să înainteze aplecat. Plimba în faţa lui raza unei lămpi electrice. Galeria cobora mai întîi într-o pantă dulce, apoi se înălţa. Ici şi colo, depresiuni de teren ; marchizul se împiedică de cîteva ori. Îşi număra paşii, pe care se silea să-i facă egali, în aşa fel încît să poată oricînd aprecia distanţa parcursă. Din punct de vedere moral, nu se prea simţea la îndemînă. Nu că i-ar fi fost frică. Şi nici ceva care să semene cu acea vagă nelinişte care-l asaltase la baronul de la Faille. O senzaţie strict nervoasă : gîndul că ar putea să

se rătăcească. Se şi închipuia respirînd cu greutate un aer rarefiat. Cu toate acestea aerul era proaspăt. Ajunse la o răspîntie din care porneau, ca razele unei stele, trei tunele. Pe care din ele s-o apuce ? Marchizul fu ispitit să se întoarcă din drum, dar rezistă. Îşi lasă totuşi, ca punct de reper, batista pe pămînt şi porni, la întîmplare, pe tunelul din dreapta.

După zece minute de mers prudent, trebui să se oprească. Subterana era astupată de o surpătură. Se întoarse şi începu să alerge. Izbuti să se stăpînească. „Hai, marchize ! Un pic de ţinută !" Se sili să revină încet la răspîntie, dar, spre marea lui surpriză, nu-şi mai găsi batista. Crezînd că s-a înşelat, se aventură imprudent în a doua galerie, apoi în a treia. Nici urmă de batistă ! Această dispariţie îl nelinişti. Să-l fi urmărit cineva ?

Între timp, diversele incursiuni în tunele identice ca aspect avură darul să-l dezorienteze în asemenea măsură, încît îşi dădu deodată seama că nu mai poate să-l deosebească, între cele patru tunele, pe acela pe care venise şi pe cel astupat. Şovăi mult timp şi, în sfîrşit, alese la noroc.

La un moment dat i se păru că se face mai răcoare. „Sînt, pesemne, pe drumul cel bun, îşi spuse. Vezouse nu este, desigur, departe. Poate că în momentul ăsta sînt chiar sub ea..."

Se opri imediat şi-şi stinse lanterna. Se auzi un hîrşîit de ghete. Cam la cincisprezece metri galeria făcea un cot. Marchizul aşteptă în beznă.

Treptat, întunericul începu parcă să se destrame, apoi o luminiţă tremurătoare îl auri. Apăru un bărbat purtînd în mîna întinsă o lanternă. Cu cealaltă bîjbîia în gol.

Pe măsură ce acest personaj se apropia, marchizul se simţea din ce în ce mai puţin liniştit. În raza felinarului, omul avea o expresie rătăcită, de somnambul.

Pupilele sale fixe măreau această expresie tragică şi gestul de a pipăi, ca un orb, completa viziunea, dîndu-i o nuanţă sinistră. Marchizul îşi vîrî mîna în buzunar. Atingerea rece a unui browning îl îmbărbătă. Se desprinse de lîngă peretele de care stătuse lipit. Necunoscutul îl zări şi se îndreptă grăbit spre el. Neştiind ce să facă, marchizul se opri.

— Iertaţi-mă domnule, spuse celălalt, n-aţi găsit cumva, din întîmplare, ochelarii mei ?

III

OMUL CU MANTAUA

Se apropia Crăciunul. Se lăsase un ger năprasnic. Ca să nu înghețe, untdelemnul trebuia ținut în permanență la căldură. Cu ajutorul unor căldări cu apă, copiii își ticluiau niște ghețușuri grozave, cădeau care mai de care, se întorceau acasă cu pantalonii rupți în genunchi. De-a lungul nopților un crivăț furios zgîlțîia moriștile de pe case. Cu toate că vînători nu erau mai deloc, în crînguri răsunau pocnete asurzitoare : gerul frîngea brazii.

Din ziua în care marchizul de Santa Claus îl întîlnise pe Blaise Kappel în subterană, unde intrase imediat după el, în căutarea Brațului de Aur, dar care în materie de descoperiri nu găsise decît batista marchizului, iar apoi își pierduse ochelarii, cei doi bărbați se revăzuseră de mai multe ori. Racla cu moaște a regelui René era veșnicul subiect al conversației lor. Marchizul îi arătase detectorul — un fel de busolă — paracliserului, care, la rîndu-i, nu-i ascunse că are mai multă încredere în bagheta lui de alun.

Marchizul de Santa Claus îi mai revăzuse, de asemeni, pe baron și pe institutor. Îl vizitase pe primarul Noirgoutte, un țăran de treabă, corupt, din păcate, de sacii lui cu aur, și pe doctorul Ricomet, un bărbat pleșuv, scurt și gras, care visa să se „specializeze" la Nancy. La „Sfîntul Nicolae-cel-Mare", unde moș Kopf continua să-i servească mîncăruri gustoase, făcuse, încetul cu încetul, cunoștință cu Hagen, Cornusse, Virecourt pîndarul și într-o zi chiar cu Cenușăreasa. Tînăra fată făcuse asupra lui o puternică impresie.

La 21 decembrie, în a patra duminică din postul Crăciunului, abatele Fuchs, care avusese grijă să se închidă de unul singur cu operele lui Bourdaloue, Bossuet și ale altor mari

maeștri ai elocvenței sfinte, rosti după liturghie o predică înaripată.

După slujbă, îl întîlni pe institutor. Oare din pricină că se apropia Crăciunul și era cu gîndul la diamantele ce împodobeau racla și la primejdiile care puteau să se ivească în asemenea împrejurare ? Fapt este că părintele Fuchs era foarte nervos.

— Ei, domnule Villard ! spuse el tăios, aveți de gînd, fără îndoială, să ne desfătați, de Crăciun, în zori de zi, cu un cîntec republican, ca de obicei ?

— Hei, domnule părinte, aveți de gînd, fără îndoială, și tot ca de obicei, să slujiți cele trei liturghii ? Dumneavoastră preferați *Minuit, Chrétiens* [1] ; mie-mi place mai mult *Le Chant du Départ !*

Enervat, preotul se pregătea tocmai să-i riposteze cînd, deodată, păli și își duse mîna la inimă. Se clătină, cu gura deschisă. Și s-ar fi prăbușit dacă nu l-ar fi susținut Villard.

— Ce e, domnule părinte ? Ce s-a întîmplat ? Ce nu-i în regulă ? N-a fost decît o ușoară amețeală... Dar, ca să le spunem lucrurilor pe nume, nu sînteți deloc rezonabil... Nu prea luați în seamă sfatul medicilor — și vă înțeleg prea bine. Numai că, vedeți ce se întîmplă !

Preotul își revenea încet.

— Nu-i nimic, bunul meu prieten. O simplă amețeală. Nu-i stupid ? Dacă n-ați fi fost lîngă mine aș fi căzut.

— Vă simțiți destul de bine ca să puteți merge singur pînă la prezbiteriu, sau vreți să...

— Mulțumesc, domnule Villard, mulțumesc. Acum mă simt în stare.

Puțin mai tîrziu, institutorul îl întîlni pe paracliser.

— Ascultă, Kappel, preotul nu-i sănătos deloc. L-am întîlnit adineauri și a avut amețeli. Ar trebui să te ții puțin de capul lui, să-l silești să se îngrijească. Ți-o spun așa... Bineînțeles, eu sînt împotriva preoților... Dar o ființă omenească e o ființă omenească. Mi-ar părea nespus de rău să i se întîmple vreo nenorocire părintelui Fuchs.

Institutorul se întoarse la școală. Avea repetiție.

În fiecare an, de Crăciun, fanfara și corul executau *Le*

[1] Miezul nopții, Creștini (fr.).

Chant du Départ. Masată în piața bisericii, trupa pîndea sfîrșitul liturghiei de la miezul nopții ; ieșirea credincioșilor de la slujbă servea drept semnal.

În acest an Villard hotărîse să dea „o mare lovitură". Visa o violentă „replică a laicității" dată „clericalismului". *La Carmagnole* sau *Ça ira* [1] l-ar fi satisfăcut, dar se temea să nu indispună populația. Întocmise deci un potpuriu simbolic : să cînte ritualul *Chant du Départ*, intercalînd între fiecare strofă refrenul *Carmagnolei* și acest laitmotiv :

Ah ! ça ira... ça ira... ça ira...

Fanfara și corul din Mortefont așteptau în curtea școlii, gata să intre în acțiune.

— Haideți, copii, sînteți aici ? Cu toții odată, nu-i așa ? *Vigoroso*. Atenție, bateria !

Brațul său bătea măsura. Talgerele sunau. Fanfara atacă.

Dansons la Carmagnole,
Vive le son ! Vive le son !
Dansons la Carmagnole,
Vive le son du canon...
Ah ! ça ira... ça ira... ça ira... [2]

continuă corul. Alte lovituri de talgere și fanfara reluă :

La Républi-que nous-appel-le
Sachons voin-cre ou sachons mourir...

În acest timp domnișoara Sophie Turner, zisă „Mama Michel", așezată la armoniumul din sala patronajului, conducea un cor de fetițe și băieței, care tot privind pe furiș către un brăduț adus de doi pădurari aflați sub supravegherea lui Kappel, în vederea sărbătorii din 25 și a distribuirii jucăriilor oferite de către primar, repetau un vechi și înduioșător cîntec de Crăciun :

Il est là, le doux Messie,
Il est là, le Jésus bambin.
Il est là, dans la cabane,
Dans la cabane à lapins... [3]

---

[1] Cîntece revoluționare franceze.

[2] Să dansăm Carmagnola, / Trăiască bubuitul ! Trăiască bubuitul ! / Să dansăm Carmagnola, / Trăiască bubuitul tunului... (fr.).

[3] El e acolo, blîndul Mesia, / El e acolo, pruncul Isus. / El e acolo, în colibă, / În coliba cu iepuri... (fr.).

Factorul trecea din casă în casă, împărţea cataloage de cadouri de-ale marilor magazine din Paris şi Nancy pe care mamele şi odraslele lor şi le disputau aprig, fiindcă erau pline de poze cu păpuşi şi trenuri mecanice, dar cuprindeau şi tiparele unor minunate rochii.

Cînd bătu la uşa Catherinei Arnaud :

— O clipă, domnule „Omul cu sacul", spuse tînăra fată. Cred că avem să vă înmînăm ceva.

— Ah ! Ah ! spuse „Omul cu sacul", care ştia la ce să se aştepte. De sub o masă, peste care o fetiţă stătea aplecată şi scria cu un creion, ieşi de-a buşilea un băieţel. Se apropie timid de factor şi-i întinse un plic închis, împodobit cu un timbru nemţesc, stampilat şi lipit cu miez de pîine proaspătă.

Pe plic era următoarea adresă :

Domnului Moş Crăciun
In cer
la Mortefont.

— Ia te uită ! spuse „Omul cu sacul". Şi ce i se cere lui Moş Crăciun ?

— Un tren electric, îi mărturisi foarte neliniştit copilul, cu sentimentul enormităţii cererii sale. Moş Crăciun are trenuri electrice ?

— Asta depinde de ani, răspunde prudent factorul.

Fetiţa scria grăbit :

Scumpe Moş Crăciun,

Aş fi foarte fericită a avea un pian. La şcoală sînt foarte cuminte, am să-i fac fratelui meu, robert, un fular alb pentru iarnă cu andrea albastră pe care mi le-a dat mătuşa marcelle, la masă mănînc frumos şi am avut o păpuşă frumoasă pe care robert mi-a stricat-o, ea închide ochii şi ea avea gene de-adevăratelea şi o rochie şi un şorţ cu pieptar cu pătrăţele roşii şi alb cu bretele galbene cu dantelă şi vreau să-i fac un colier dar n-am avut mărgele. Aş vrea de asemenea să am o trotinetă şi castane glasate. Multe sărutări. Marinette.

— Uf !

Fetiţa strecură scrisoarea în plic, lipi, puse adresa : *Domnului Moş Crăciun, în Cer, la Mortefont*, şi îi zîmbi „Omului cu sacul", care avu pretenţia să ştie „care e cererea".

— Ei, asta-i... spuse fetiţa.

Se alintă puţin, lăsă nasul în jos, se învîrti pe călcîie, ruşinoasă, prostuţă şi fermecătoare, iar la urmă mărturisi :

— I-am cerut lui Moş Crăciun un pian, şi pe urmă o trotinetă, şi pe urmă castane glasate...

„Omul cu sacul" rîse zgomotos.

— Ia ascultă, Moş Crăciun nu-i milionar...

Plutea în aer o veselie, ca un fel de bucurie premergătoare sărbătorii care venea. Se adulmeca de pe acum, în închipuire, un cald miros de caltaboşi, de clătite. Ceva, care nu era decît dorinţa de a cînta, te gîdila în fundul gîtlejului. Pe pavaj saboţii sunau cristalin. În piaţa mare, şcolari cu prăştii făcute dintr-o crăcană de lemn şi două gumilastice trăgeau cu pietricele în ciorile care croncăneau în jurul copacilor desfrunziţi, cu ramurile negre de cuiburi.

La fereastră, domnişoara Sophie Turner, care se întorsese de la repetiţie, răguşea strigînd :

— Pis ! Pis ! Pis !

Îşi chema haimanaua de motan. Şcolarii, amuzaţi, începură să ţipe :

C'est l'Compère Lustucru,
Qui lui a répondu :
— Pleurez pas, Mèr'Michel
Vot' chat n'est pas perdu ! [1]

Furioasă, domnişoara Sophie Turner îi ameninţă cu pumnul de la fereastra de sus a magazinului de bijuterii-ceasornicărie a fratelui său Max, care îşi alesese ca emblemă o clepsidră, simbol al timpului ce se scurge fără încetare. Această clepsidră era motivul pentru care Max Turner fusese poreclit : Negustorul de Nisip... Era destul să-i pomeneşti numele, ca bebeluşii neastîmpăraţi să se potolească şi să adoarmă.

În acest răstimp, apăru Virecourt, pîndarul. Un singur gest şi copiii dispărură. Lui Virecourt îi lipsea un ochi. Era un in-

[1] Cumătru Lustucru a fost / Cel care i-a răspuns : / Nu plînge, Mamă Michel, / Pisica dumneavoastră nu s-a pierdut ! (fr.)

divid înalt, uscat ca o coardă de viţă, prea puţin copleşit de treburi şi a cărui principală utilitate consta în faptul că simplul gest de a te preface că-l chemi îi umplea de-o sfîntă groază pe cei mici. În adevăr, pîndarul poseda, ca şi Max şi Sophie Turner, ca şi Blaise Kappel, Mathias Hager şi Gaspard Cornusse, o dublă personalitate : pe a sa şi pe aceea a lui Moş Fouettard. Această calitate îi venea mai întîi din funcţiile sale, şi apoi din faptul că de Crăciun, în timpul sărbătorii aceleia copilăreşti, înfăşurat într-o manta verzuie, fixa puştimea cu singurul său ochi, legănînd ostentativ, în spatele său, un snop de nuiele şi un gîrbaci.

În prezent, în strada Etuve, derbedeii se căţărau pe furiş pe scara care ducea la casa suspendată a lui Gaspard Cornusse. Cornusse era fotograf. Pereţii atelierului său erau tapetaţi cu înduioşătoare fotografii de la logodne, nunţi, banchete şi botezuri. Aceste opere de artă nefiind suficiente întru asigurarea existenţei sale, Cornusse le adăugase şi o industrie de cărţi poştale ilustrate. Nu lucra în genul „vederi pitoreşti". Domeniul său era cartea poştală ilustrată satirică (în perioada campaniilor electorale), iar în restul anului cea sentimentală în culori — ilustrate pe care se vedea un tînăr frumos sărutînd pe frunte o tînără fermecătoare, sau doi îndrăgostiţi zîmbindu-şi, cu degetele împletite, pe malul unui rîu, într-o barcă sau sub un frunziş. Pe ilustratele sale, Cornusse lipea, cu foarte mult bun gust, violete sau pansele artificiale. Marele său succes era ilustrata ce purta numele „Sfîntul Nicolae" şi „Sfînta Ecaterina". O minusculă bonetă de mătase, albă pentru fete, albastră pentru băieţi, era cusută deasupra unor fraze gingaş aluzive : *„Cineva timid vă iubeşte... Ghiciţi, cine ?..." „Ce aşteptţi tu, blond drăguţ, ca să te hotărăşti ?"*

Dar Gaspard Cornusse, fotograf de artă, creator de ilustrate originale şi providenţa îndrăgostiţilor din Mortefont, care, fără el, n-ar fi ştiut să-şi exprime sentimentele, mai era şi altceva în afară de asta. Acest bărbat greoi, de tip sanguin, cu nişte ochi enormi de caracatiţă, bulbucaţi, albăstrui şi totdeauna apoşi, era Moş Crăciun. În această problemă, se cade să spunem că între copiii foarte mici şi cei care atinseseră vîrsta scepticismului — doisprezece ani — exista un dezacord. În fiecare an, în ajunul Crăciunului, un uriaş personaj bătrîn cît lumea, dacă te-ai fi luat după zbîrciturile sale, cu barbă şi

perucă albă, încotoşmănat într-o manta roşie cu garnituri de hermină şi purtînd o bonetă asortată, intra în casele din Mortefont şi se informa despre purtarea fetiţelor şi a băieţaşilor. Părinţii răspundeau :

— Moş Crăciun, în ultima lună Christine a fost leneşă...

— Oh ! Oh ! bombănea omul purpuriu.

Chipul îi devenea sever, în timp ce-şi nota ceva într-un carnet.

— Moş Crăciun, Suzel a fost foarte curajoasă cînd a avut tuse măgărească...

— Ah ! Ah ! făcea omul purpuriu cu glas mîngîietor, plin de făgăduieli.

Şi mai scria ceva într-o altă rubrică a carnetului său.

Apoi, minunatul musafir dispărea, împreună cu părinţii, în sufragerie. Străbăteau apoi, prin uşa închisă, ciudate zgomote de sticle ce se destupau, de gîl-gîl, de pahare ciocnite.

Seara, la repetiţia generală pentru sărbătoarea de a doua zi, reapărea bătrînul din poveste. „Omul cu sacul" preda scrisorile cu cererile de jucării şi pleca. Sau, mai bine zis, dispărea, se făcea nevăzut şi, purtînd, tot nevăzut, un coş în spate, alerga toată noaptea pe olane, sărea din acoperiş în acoperiş, fără să sperie ciorile, se lăsa să alunece pe hornuri şi punea în saboţii rînduiţi în faţa căminului jucăriile dorite.

„Cei mari" pretindeau că nu Moş Crăciun era acela, ci Gaspard Cornusse, deghizat. Şi tot el, „pompînd" mereu cu părinţii în sufragerie, era cu regularitate „turtă" la sfîrşitul vizitelor sale. La care „cei mici" replicau logic că Gaspard Cornusse, voluminos cum era, n-ar fi putut să treacă niciodată prin hornul şemineelor şi că, prin urmare, Omul cu Mantaua purpurie era într-adevăr Moş Crăciun.

Trecură două zile şi veni şi ajunul.

În acea dimineaţă, cînd se treziră şi-şi turtiră de ferestre botişoarele încă boţite de somn, toţi copiii făcură să răsune acelaşi strigăt de încîntare :

— Ninge...

IV

NOAPTEA CENUȘĂRESEI

Strengarul care aruncă primul bulgăr de zăpadă din iarna aceea se numea Jules Poudriollet. Era fiul brutarului Poudriollet care „o făcea pe monstrul" la procesiunea din 6 decembrie. Proiectilul veni să se zdrobească de firma hotelului „La Sfîntul Nicolae-cel-Mare". Moș Kopf deschise ușa și-l amenință cu o cratiță.

— Vrei să ies la tine, ticălosule ?

O impunătoare tocă albă, cu pliuri, îi împodobea capul. Jules Poudriollet îi dădu cu tifla și-l luă peste picior :

— Pisica Mamei Michel o faci ostropel, Moș Lustucru ?

— Haimana ! Nespălatule ! Mută-ți fundul în altă parte !

Strengarul ridică din umeri, aprinse o țigară, se aplecă și adună un pumn de zăpadă pe care începu s-o frămînte în mînă îndreptîndu-se către biserică. Avea cincisprezece ani. Pe buza de sus se observa un puf prea mic încă pentru a putea fi răsucit. Poudriollet făcea eforturi să-i grăbească creșterea prin tainice masaje cu o cremă dată — pe fundul unui borcan — de un ucenic de frizer, care ucenic îl asigurase cu neruşinare că este o alifie pentru mustăți.

Pe geamul restaurantului, un afiș anunța programul :

BANCHET DE REVELION
MARE BAL COSTUMAT
cu concursul
FANFAREI DIN MORTEFONT

— Domnul marchiz n-o să poată dormi deloc în noaptea asta, îi spuse moș Kopf gentilomului portughez, care, în aș-

teptarea dejunului, lua un aperitiv. Tineretul o să cînte şi o să danseze pînă dimineaţa. Aşa este tradiţia aici.

— Îmi plac petrecerile populare. Şi în Portugalia este obiceiul să se sărbătorească Naşterea Domnului cu tot atîta veselie.

Marchizul îşi goli paharul şi ieşi.

Lîngă şemineu, rezemat de perete, era un enorm butuc de fag. Era butucul pentru Crăciun. Avea să fie pus pe foc în jurul orei 11 noaptea.

Din bucătăria în care se vînzoleau, trăncănind, o jumătate de duzină de femei sub înalta conducere a doamnei Kopf, răzbătea o larmă veselă. Se jumuleau şi se pîrleau găini, curcani, raţe, gîşte. Sala restaurantului era împodobită cu ghirlande. Două butoaie cu vin erau instalate pe proptele. Din plafon atîrnau şunci, salamuri, cîrnaţi, şiraguri de caltaboşi şi cîrnăciori. Această abundenţă de provizii alcătuia o imagine care avea darul să-ţi încălzească inima şi să-ţi alunge gîndurile negre.

— E mare agitaţie, îşi spuse sieşi moş Kopf, foarte bucuros.

Se întoarse brusc.

— Oh! bună ziua, domnule baron. Ce mai faceţi?

— Foarte bine, mulţumesc, Kopf.

Baronul de la Faille se aşează şi ceru, în chip de aperitiv, un sfert de vin pe care îl bău, cu un mare dispreţ pentru canoanele gastronomice, fumînd o ţigară de foi. Kopf se învîrtea pe lîngă el.

— Domnule baron... nu ne faceţi cinstea să luaţi parte la banchetul nostru? Natural, v-aş rezerva o masă mai retrasă. O să avem aici tot tineretul ţinutului. Şi spectacolul o să fie la înălţime.

Kopf — spre mîhnirea lui — îl văzu scuturînd negativ din cap, cînd, deodată, mişcarea aceasta încetă, în timp ce expresia gentilomului se transforma, devenind din morocănoasă mirată, din mirată visătoare, iar din visătoare amuzată.

O fată cu părul ca un abur argintiu tocmai apăruse din bucătărie. Mînecile îi erau suflecate deasupra cotului, iar mîinile pline cu aluat de clătite. Era Catherine Arnaud. Rămăsese locului sfioasă, sub privirea fermecată a baronului de la Faille. Gentilomul zîmbi, fata se hotărî să zîmbească şi ea.

— Ei bine, moş Kopf, spuse, în sfîrşit vesel, castelanul, ridicîndu-se, o să asist bucuros la banchetul vostru din noaptea asta dacă domnişoara Cenuşăreasă binevoieşte să fie invitata mea. Şi dacă îi place să danseze! De acord, domnişoară?

Catherine se făcu stacojie şi îşi ascunse la spate mîinile pline cu aluat bine mirositor.

*

— Dumnezeule! scumpa mea, ce frumoasă o să fii! Mai frumoasă decît prinţesele. Dar nu te mai tot suci, căpriţo! Cum vrei să prind acele cu gămălie?

Era puţin trecut de ora zece seara.

Trei cufere încăpătoare, împodobite cu înfloriturí de fier, erau întredeschise. Pe parchet se îngrămădise o serioasă cantitate de rochii vechi, toate foşnitoare, croite din moar, fai, catifea, damasc sau din alte ţesături şi mai grozave, prin urzeala cărora şerpuiau firicele de aur sau mărgele aspre la pipăit. Erau găteli tivite cu valansiénă veritabilă, şaluri de caşmir, voaluri ţesute parcă din fire de păianjen şi uriaşe pălării împodobite cu pene de struţ adevărate. Din cuferele pe care nimeni nu le mai deschisese de atîţia ani şi pe care servitoarea baronului tocmai le golise de conţinutul lor, se răspîndea un vag parfum al timpurilor de demult care îţi umplea sufletul de duioşie şi melancolie.

Ceva, ca un nod mic, urca şi cobora în pieptul Cenuşăresei, oprindu-i aproape respiraţia. Era prea frumos. Tot ceea ce i se întîmpla era mai mult un vis. În timp ce servitoarea baronului, îngenuncheată în faţa ei, ca o bătrînă zînă care transformă o păstoriţă în regină, ajusta cute, prindea cu ace de gămălic, făcea semne pentru retuşurile necesare, fata tremura de teamă să nu se deştepte, să nu se trezească din nou în cămaşa ei de bumbac, în aşternutul ei de pînză aspră, în odaia din strada Trois-Puits.

Dar nu, nu era un vis. Fastuoasele toalete ale acelor doamne care fuseseră mama, bunica şi străbunica baronului de la Faille, erau acolo, foarte reale, îngrămădite, scoase la lumina zilei anume pentru ca o fetiţă din secolul acesta să aleagă dintre ele pe cea pe care o va îmbrăca pentru a se duce la bal. Şi fiecare dintre rochiile acestea minunate, strălucind cu mii de luciri palide, părea s-o ispitească, şoptind: „Pe

mine ! Pe mine ! Alege-mă pe mine !" ca și cînd, după ce zăcuseră atîta amar de vreme în întunericul din cufere, își doreau să mai împodobească încă o dată un trup mlădios, să muleze un sîn tare și cald, să mai foșnească în jurul unor picioare delicate, să se mai legene în tactul unui vals, să strălucească — rochii vanitoase ca și femeile — să mai scînteieze o dată în lumină, chiar dacă această lumină n-ar fi dată decît de lămpile cu ulei ale lui moș Kopf.

Servitoarea scoase un țipăt ascuțit.

— Domnule baron ! Veniți repede...

Baronul, care stătea în sufragerie, veni calm, cu pași mari. Rămase uimit. În fața ochilor săi, o gingașă ducesă pe care ai fi crezut-o coborîtă dintr-un vechi portret, se rotea, în veșminte de acum o sută de ani, înduioșător de grațioasă și timidă, o minunată nălucă în palida lumină filtrată prin geamurile tulburi.

Cu mîinile în șolduri, într-o poză triumfătoare, servitoarea rîdea ușurel, bucurîndu-se de surpriza stăpînului :

— Ei bine, domnule marchiz ! Am reușit ?

— E fermecătoare !

În glumă, marchizul înaintă, își scoase cu un gest larg pălăria care atinse parchetul, făcu o reverență și sărută mîna uluitei Catherine. Fata îngăimă două-trei cuvinte de neînțeles.

— Și acum pantofii, spuse baronul. Picioarele dumneavoastră sînt micuțe, domnișoară Cenușăreasă. Cred că amîndouă ar putea încape într-o mînă de-a mea. Cu toate astea mă întreb dacă vi se vor potrivi pantofii de bal pe care i-a purtat mama înainte de căsătorie. Nu sînt ca în poveste, de sticlă, dar sînt totuși foarte frumoși.

Baronul se întoarse în sufragerie, unde îl aștepta cineva : Omul cu Mantaua roșie.

Moș Crăciun sosise doar de cîteva minute. Se așezase la o masă pe care era o sticlă cu vin alb și două pahare. În fiecare an, către sfîrșitul turneului, trecea pe la castel. Baronul îi înmîna un plic cu contribuția sa la cheltuielile sărbătorii copiilor și îl invita să ciocnească un pahar.

— Ei bine, dragul meu Cornusse, strengarii din Mortefont au fost cuminți anul acesta ? Sper că n-ai avut de consemnat nimic grav în carnetul tău ?

Gaspard Cornusse clătină din capul său mare și congestionat, încadrat de o perucă și, pe sub lunga lui barbă falsă, se scărpină în bărbie.

— Oh! Domnule baron, în fiecare an același lucru! O mulțime de păcate ușoare, dar nimic cu adevărat rău. Slavă Domnului!

— Și sănătatea?

— Mulțumesc, domnule baron. Gaspard Cornusse e totdeauna gata să-și facă datoria. Poate că astăzi picioarele îmi sînt puțin mai grele și capul un pic înfierbîntat... De, într-o asemenea ocazie... Ciocnești în stînga, ciocnești în dreapta... Atît cît merge ulciorul la apă...

— La apă! Ce să zic, Cornusse! În sfîrșit, eu nu-ți doresc decît să continui încă mult timp!

Baronul umplu paharele. Fotograful, cu ochii lui apoși, privi drăgăstos vinul.

— Dac-o vrea Dumnezeu, sper să fac încă multe turnee de Crăciun. Ceea ce mă necăjește, domnule baron, este că în fiecare an, atunci cînd vin să bat în poarta castelului nu pot rosti și aici, cu glasul meu de Moș Crăciun, binecunoscuta întrebare, pîndind cu coada ochiului un domnișor micuț, ascuns sub masă :„Ia să vedem, în casa asta am fost cuminți?“ Mă înțelegeți? Vă cer iertare că îndrăznesc să vi-o spun. Nu sînt decît o gloabă bătrînă, dar ce am spus pornește din inimă.

— Ești un om de treabă, Cornusse. Din păcate, nu cred că am să-ți dau prea curînd această satisfacție. N-am nici cea mai mică dorință să mă căsătoresc. În sănătatea dumitale!

Servitoarea se ivi în prag.

— Bună seara, domnule Gaspard Cornusse! Vă rog, domnule baron, am găsit unul din pantofii răposatei doamne, îi vine foarte bine domnișoarei Catherine, parcă ar fi fost făcut pentru ea, dar nu-l pot găsi și pe celălalt, ca să completez perechea. Toți pantofii erau, totuși, la un loc.

Baronul ridică dintr-o sprînceană :

— S-a pierdut un pantof? Dar așa și trebuia să fie, Augusta...

— Ce vreți să spuneți, domnule baron?

— Foarte simplu, Augusta. E conform logicii poveștilor cu zîne. Cenușăreasa e aici, iar eu o voi conduce la bal. Dacă

ţin bine minte, cînd Cenuşăreasa se duce la bal, are obiceiul să-şi piardă un pantof.

— S-ar putea ca aşa să fie logic, domnule baron, dar asta nu-mi spune mie unde e pantoful.

Biserica încă nu era luminată. La nivelul dalelor doar o blîndă pată de lumină prin faţa căreia trecea cîteodată silueta paracliserului sau aceea a domnişoarei Turner ; era ieslea. Lămpile electrice instalate sub paiele pe care se odihnea Fiul lui Dumnezeu o făceau să pară învăpăiată.

În sacristie, abatele Fuchs făcea ultimele pregătiri ; era pus pe glume. Spre deosebire de el, Kappel părea nervos. Se urcă în sala patronajului şi se aplecă peste fereastră. Ninsoarea, care continua să cadă de la ora opt seara, punea un fel de paloare peste întunericul de afară. Paracliserul coborî şi începu să rînduiască unele lucruri, dar mintea nu-i era la ceea ce făcea. Cînd îşi întorcea privirile spre casa de bani, cînd, apropiindu-se de uşa care dădea spre grădină, pîndea zgomotele ce veneau de afară. În piaţă, puştii bombardau un om de zăpadă şi, de fiecare dată cînd îl nimereau, urlau de plăcere.

— Cred, Kappel, spuse preotul, c-o să avem o sărbătoare frumoasă şi că totul se va petrece cu bine.

— O doresc din tot sufletul, domnule părinte.

— Da, da ! Totul o să se petreacă admirabil, întări preotul, trecîndu-şi două degete peste obrajii proaspăt bărbieriţi.

Deodată, Kappel se strecură afară...

De la sfîrşitul după-amiezii, marchizul de Santa Claus nu încetase să dea tîrcoale prezbiteriului. Intra în biserică şi se aşeza numai pentru o scurtă meditaţie ; sau trecea încolo şi încoace prin faţa prezbiteriului aruncînd cîte o privire iute ; sau se plimba, cu mîinile la spate, de-a lungul grădinii.

Către orele zece şi un sfert, deschise poarta grilajului. Nu sună la prezbiteriu, dar înconjură clădirea şi începu să cutreiere pe furiş aleile grădinii. Sufla un vînt tăios. Marchizul de Sânta Claus veni în curînd să se adăpostească sub şopron. Se aşeză pe roaba preotului şi scoase dintr-o cutie o ţigară, pe care şi-o înfipse între buze. Nu şi-o aprinse totuşi, se mul-

ţumi să tragă din ea aşa, neaprinsă. Cu coatele pe genunchi, cu bărbia în palmă, fixa cu încăpăţînare întunericul. La un moment dat degetele i se contractară. Auzise nişte paşi uşori... prea uşori...

„Tu, băiete... !" gîndi el, ducîndu-şi o mînă la buzunarul în care îşi păstra browningul.

Paşii se apropiau. Marchizul ar fi putut să-i numere. „Nu te aprinde ! Nu te enerva ! îşi spuse. Îl mai las încă patru paşi şi apăs pe butonul lămpii mele electrice, îl ochesc cu pistolul şi-i cer plimbăreţului certificatul de naştere."

În aceeaşi secundă, făcu un salt furios într-o parte. Instinctul, mai sigur decît raţiunea, îl avertizase că îşi greşise socotelile, că primejdia era mai aproape decît îşi închipuise. Un gest reflex îl aruncase în sus.

Prea tîrziu ! Simţi în regiunea tîmplei drepte o arsură de nesuportat, în timp ce prin creier îi treceau nişte fulgerături ; apoi se prăbuşi.

Cîteva minute mai tîrziu era legat fedeleş, cu un căluş în gură, acoperit cu nişte saci goi şi legat strîns de unul din stîlpii şopronului...

Blaise Kappel intră în sacristie fluierînd vesel un imn :

Trois anges sont venus ce soir... [1]

— Ia te uită ! Ia te uită ! făcu abatele Fuchs, oarecum şocat.

— Iertaţi-mă, domnule părinte. Mă gîndeam la ceea ce spuneaţi adineaori.

— Adică la ce ?

— Că totul o să se petreacă în chip minunat.

— Sper !

— Eu sînt sigur, domnule părinte ! Am reflectat şi sînt de aceeaşi părere cu dumneavoastră. Îmi făceam sînge rău degeaba. Totul o să se petreacă aşa cum trebuie, îmi pun mîna-n foc.

Preotul îi aruncă paracliserului o privire nedumerită, apoi se întoarse zîmbind şi încheie :

— Să te audă Dumnezeu, bunul meu Kappel !

[1] Trei îngeri au venit în seara aceasta... (fr.).

— Dacă Dumnezeu nu-şi aude paracliserii, declară cu un glas tunător un personaj de o statură uriaşă, ivit brusc din noapte, noi ceilalţi, sărmani păcătoşi, mai bine am tăcea. Ar fi inutil să insistăm ! Tu ce zici, trăgător de clopote ?

Un hohot de rîs urmă acestei surprinzătoare declaraţii.

— Hai, dragul meu Hagen, puţin respect pentru aceste locuri sfinte, spuse cu blîndeţe preotul.

Măcelarul tocmai asistase la reuniunea copiilor. În sala patronajului, prin grija domnişoarei Sophie Turner, totul era gata. În bradul cu ramurile încărcate cu jucării ardeau cincizeci de minuscule lumînări. În jurul armoniumului, lîngă sora giuvaergiului, se aflau o duzină de copii în haine frumoase. Prin bănci, membrii de familie vorbeau cu glas scăzut. Şi se auzea scîrţîind portiţa grilajului, grădina se umplea de larmă, oamenii soseau în grupuri.

— Bună seara, domnule părinte !

— Bună seara, prieteni ! Urcaţi repede...

Sala se umplea. Era acolo domnul Noirgoutte, primarul, doctorul Ricomet, moş Kopf, frizerul, farmacistul, Kappel bineînţeles, şi alţii, şi alţii... Sosiră împreună factorul şi pîndarul Virecourt, care se instală lîngă dulapul unde se afla mantaua lui Moş Fouettard, pe care trebuia neîntîrziat s-o îmbrace.

— Poftim ! şopti o tînără la urechea vecinii sale. Cenuşăreasa o să întîrzie !

Preotul ţinu surîzînd o scurtă cuvîntare, apoi se întoarse în sacristie. La un semnal dat de domnişoara Sophie Turner, copiii intonară un cîntec provensal de Crăciun :

Voici trois bohémiens,
Qui disent la bonne fortune,
Voici trois bohémiens,
Qui devinent tous les destins... [1]

Gaspard Cornusse, înfăşurat în mantaua sa roşie, se îndrepta către biserică. Se clătina foarte tare, cu ochii arzînd,

[1] Iată trei ţigani, / Care ghicesc norocul, / Iată trei ţigani, / Care deslusesc toate destinele... (fr.).

cu obrajii în flăcări. Bătu la patru-cinci porți și puse, cu o voce de bas, întrebarea solemnă :

— Ați fost cuminți anul ăsta ?

— Da, da, Moș Crăciun, foarte cuminți...

Bravul fotograf era silit să se rezeme de tocul ușii ca să-și scoată carnetul, prefăcîndu-se că-și notează răspunsul.

Se ciocnea, apoi oamenii se amuzau văzînd zigzagurile pe care le făcea îndepărtîndu-se.

— E făcut, ticălosul ! S-a amețit de tot ! Totuși, mai puțin decît acum doi ani. Atunci era turtă.

Cînd pătrunse în sacristie, fotograful se neliniști, crezînd că a întîrziat.

— Dar deloc, Cornusse, ai sosit la timp. Copiii mai cîntă încă.

Preotul scoase racla din casa de fier.

— Nu-i așa că e frumoasă, Cornusse ?

Fotograful își împreună mîinile ca pentru rugăciune.

— Ah ! Mă mai întrebi dacă e frumoasă, domnule părinte !

Se apropie, apoi se dădu înapoi, se apropie din nou, se învîrti în jurul raclei, se chiorî la ea, își frecă în sfîrșit pleoapele și-l privi pe părintele Fuchs suspinînd adînc.

— Domnule părinte, șopti, sînt un mizerabil !

— Cum ?

— Sînt un om de nimic !

— Ei, Doamne ! Ce te-a apucat, Cornusse ?

— Nimic altceva decît că și de data asta am băut prea mult, domnule părinte. Sînt un păcătos !

— Bine ! N-o să te felicit pentru asta, dar... păcatul nu e mortal ! Ocaziile... Într-o zi ca asta... N-ai de ce să te întristezi ! Cu atît mai mult, cu cît, dacă îmi aduc bine aminte... în fiecare an se întîmplă același lucru. Important este să te simți în stare să-ți faci așa cum trebuie intrarea și plecarea, acolo sus, peste cîteva clipe. Ar fi mai mult decît supărător să oferi copiilor spectacolul unui Moș Crăciun beat !

— Nu despre asta este vorba, domnule părinte. Ci despre raclă !

— Ce ? Racla ?

— Nu strălucesc !

— Ce nu strălucește ?

— Diamantele ! Nu le mai văd strălucind. Asta-i semn rău. Vă spun eu, am băut prea mult.

Abatele Fuchs tresări. Privi o piatră, întoarse racla, privi și cealaltă piatră.

— Sînt un păcătos !

— Taci din gură, nenorocitule ! se răsti violent preotul. Ești înfiorător de ametit ! Diamantele...

Se aplecă din nou, bănuitor. Cînd se ridică, picături de sudoare îi broboneau fruntea. Se albise la față. Aprinse o lumînare și o plimbă foarte aproape de raclă. Cornusse îl privea prosteste. Îl văzu lăsînd deodată lumînarea jos, luîndu-și fruntea în mîini, și-l auzi bolborosind :

— Dumnezeule ! Cred... Eu cred că... Vai ! Vai !

Abatele Fuchs se rezemase de o mobilă. O expresie de spaimă și mai ales de nedumerire i se răspîndise pe față. Îl apucă pe fotograf de umeri.

— Cornusse, pentru numele lui Dumnezeu, nu te mișca de aici. Să nu-i dea nimănui în gînd să pună mîna pe raclă, și nici un cuvînt nimănui, oricine ar fi, în legătură cu diamantele. Mă întorc numaidecît. Mai ales, nici un cuvînt. M-ai înțeles ?

— Da, domnule părinte, spuse celălalt trezit oarecum de surpriză și emoție. Ce s-a întîmplat ?

Fără să mai răspundă, preotul se năpusti afară. Traversă grădina, trecu strada, piața, atît cît îl țineau picioarele de repede. Merse pînă la magazinul giuvaergiului și bătu în obloane, strigînd cu un glas înăbușit :

— Max Turner !... Max Turner !...

Giuvaergiul se înarmase cu lupa. Nu avu însă nevoie să se folosească de ea. Îi fu de ajuns o singură privire. Spuse cu durere :

— False ! Pietrele sînt false ! Sînt „dopuri de sticlă". Aceste diamante, amîndouă, valorează cincizeci de franci. De altfel priviți ghearele de aur. Au fost îndepărtate și apoi aduse la loc destul de grosolan...

Abatele Fuchs scoase un fel de suspin sugrumat.

La primul etaj, copiii cîntau :

Il est né, le divin Enfant
Jouez, hautbois, résonnez, musettes,
Il est né, le divin Enfant... [1]

. . . . . .

Il...
est né...
le...
di...
vin...
Enfant...

Cîntau clopotele. Toate. Glasul lor chema locuitorii din Mortefont şi din satele vecine la sărbătoare. În auzul lui Blaise Kappel sunau vesel, dar în acela al preotului aveau tristeţea unui marş funebru.

Prima grijă a preotului Fuchs fusese aceea de a le cere giuvaergiului şi fotografului să păstreze taina, cel puţin pentru un timp, în legătură cu furtul diamantelor. Ca de obicei, Moş Crăciun îşi făcuse o intrare impresionantă în sala patronajului, primi din mîna „Omului cu sacul" scrisorile copiilor, iertă păcatele uşoare pe care i le adusese la cunoştinţă Virecourt, deghizat în Moş Fouettard, şi se retrăsese. În clipa în care abatele Fuchs aşeză racla profanată pe pristol, Kappel îi spuse :

— Pentru mai multă siguranţă, domnule părinte, am aranjat ca în loc de patru să avem opt „gărzi pentru sfîntul Nicolae".

Tradiţia era ca, în noaptea de Crăciun, racla cu moaşte să rămînă expusă tot timpul nopţii. Patru locuitori din Mortefont, voluntari şi de o cinste mai presus de orice îndoială, se schimbau în pichete de cîte doi, ca să vegheze. Anul acesta, pichetele aveau să fie de cîte patru.

— Bine, Kappel. Foarte bine...

Expresia preotului îl izbi pe paracliser.

— Domnule părinte, nu vă simţiţi bine ? Vreţi să dau o fugă pînă la doctorul Ricomet ?

— Nu. Nu-i nevoie.

[1] S-a născut Copilul sfînt, / Cîntaţi oboiuri, sunaţi cimpoaie, / S-a născut Copilul sfînt (fr.).

Abatele Fuchs făcu vreo cîțiva pași în jurul sacristiei, și deodată povara tăcerii deveni prea grea pentru el. Întoarse către Kappel o față răvășită :

— Nu mai avem nevoie de pază, bietul meu Kappel.

— Ce spuneți ?

— Diamantele au fost furate. Cele de pe raclă sînt false. Dopuri de sticlă ! Amîndouă fac cincizeci de franci, după cum a spus Turner.

— Haida-de, domnule părinte... Cu neputință ! Cînd și cum...

— Dumnezeu știe ! De la 6 decembrie nu m-am despărțit nici o clipă de chei. Și sînt singurul, împreună cu monseniorul, care cunoaște cifrul casei de fier.

Un val de furie îl cuprinse.

— Acest Santa Claus ! Nici măcar n-am putut da de el, în timp ce trebuia să fie aici, la pîndă ! Și eu care eram plin de încredere, eu care mă lăsasem cu totul în nădejdea lui. Merita osteneala ca monseniorul să-l aducă de atît de departe ? Nu-i detectiv, e un șarlatan.

— Un detectiv ?... Era un detec...

Kappel fu gata să leșine.

— Ah ! De ce nu m-ați prevenit, domnule părinte ? Toț văzîndu-l dînd tîrcoale pe-aici, mi-am închipuit că are gînduri necurate. Acum mai mult de-un ceas l-am surprins pîndind în grădină. Atunci, l-am... i-am dat o strașnică lovitură în cap cu un piciorong, l-am legat și i-am pus și căluș. Am crezut că fac o faptă grozavă !

Preotul nu-i reproșă nimic. Disperarea paracliserului era mult mai mare.

— Repede, Kappel ! Trebuie dezlegat și îngrijit. Doamne, Dumnezeule ! Numai de nu l-ai fi rănit grav.

Marchizul de Santa Clara avea pe frunte un cucui uriaș și simțea niște zvîcnituri cumplite !

— Poți să te lauzi c-ai lucrat bine, Kappel, spuse strîmbîndu-se. Sarcina mea era să previn furtul. Acum o să fie aceea de a-l găsi pe hoț și mai ales diamantele. N-o să fie prea simplu, dar am făcut eu lucruri și mai grele. Pînă la noi ordine, tăcere absolută, domnule părinte. Trebuie să le cereți, lui Cornusse și giuvaergiului, să-și țină gura. Desigur că nu vreți să tulburați populația ; pe de altă parte a-l însărcina pe pîndar cu ancheta ar fi lipsit de seriozitate ; în sfîrșit, ar fi în

avantajul nostru ca hoțul să nu afle că înlocuirea diamantelor a fost descoperită. Oficiați-vă liniștit liturghia. Lăsați „gărzile Sfîntului Nicolae" să vegheze toată noaptea cele două „dopuri de sticlă" și aveți încredere în mine. Dar... fără lovituri de piciorong, moș Kappel, nu-i așa ? Pentru un paracliser, ai o mînă cam grea.

Către orizont se vedeau, la nivelul pămîntului, aprinzîndu-se stelele. Apăreau de pe ogoare, se înălțau din adîncurile pădurii. De cele mai multe ori înmănuncheate în grup, erau mînate de o legănare domoală care le împingea pe toate către Mortefont. Această impresionantă înflorire de stele era ca un răspuns la chemarea clopotelor. Fiecare stea povestea că un țăran, înconjurat de ai lui, cu o lanternă în mînă, se îndrepta către biserică.

La fereastra sălii patronajului, Kappel căuta, de data asta, pe cer, o altă stea. Fraza din cartea cu descîntece îl obseda :

Întreabă Steaua Ciobanului
Și vei găsi Brațul de Aur ascuns.

Slujba de la miezul nopții fu minunată. Veniseră o mulțime de copii de prin alte sate. Mulți vedeau racla cu moaște pentru prima dată. Mamele se aplecau asupra lor :

— Privește piatra care strălucește, Jacquot. N-ai să mai vezi niciodată una atît de frumoasă... Nimeni de aici nu poate să spună cît valorează, în afară poate de domnul Turner.

Kopf intonase cu multă fervoare *Minuit, Chrétiens...*

Abatele Fuchs, slujind liturghia, se silea să-și concentreze gîndul asupra sensului textelor pe care le pronunța. Dar fraza giuvaergiului revenea cu încăpățînare :

„Dopuri de sticlă ! Cincizeci de franci amîndouă !"

Preotul era bolnav. Îl durea inima, care i se zbătea cu violență, se temea de o criză. Se mai întîmplase și altădată ca palpitațiile să-l silească să-și întrerupă slujba. Înspăimîntat, neputînd să-și adune gîndurile, sărmanul abate urca și cobora treptele altarului, trecea din dreapta în stînga tabernacolului, ispitit în fiecare clipă să-și arunce privirea către „dopurile de sticlă" care „străluceau" la nivelul frunții sale.

Copiii din cor transportau fericiți cartea de rugăciuni, potirul, agitau clopoțelul în timp ce, de pe acum, gîndul mesei care avea să vină îi făcea să le lase gura apă.

Grupaţi în jurul domnişoarei Turner, instalată la armoniu, vreo douăzeci de băieţaşi şi fetiţe cîntau cîntece de Crăciun.

„Numai de-aş rezista pînă la capăt!" îşi spunea abatele Fuchs.

Înainte de miezul nopţii, luase, într-o ceaşcă de ceai, cîteva picături de sparteină.

La „Sfîntul Nicolae-cel-Mare" marchizul de Santa Claus, închis în odaie, îşi punea comprese reci pe ţeasta care-i ardea: puţin cîte puţin, durerea scădea.

Deodată, tocmai cînd suna orele unu, tresări: izbucnise un formidabil vuiet de alămuri.

— Auziţi! Fanfara! Liturghia s-a sfîrşit! strigă doamna Kopf. Repede, dragele mele! Pregătiţi-vă...

În adevăr, ceremonia tocmai se sfîrşise. Valul de credincioşi se scursese din biserică unde mai rămăseseră, aşezate pe scaunele lor, doar cîteva femei pioase şi „garda sfîntului Nicolae", urmărindu-l cu privirea pe abatele Fuchs, care, după ce-şi scosese patrafirul şi celelalte podoabe sacerdotale, începuse să stingă lumînările din jurul altarului.

Populaţia se masase în piaţă.

În fruntea fanfarei sale şi a corului, aranjat într-o perfectă ordine, se afla domnul Villard. Curtenitor după cum îi era obiceiul, aşteptase să iasă din biserică cea din urmă persoană, iar uşa să se fi închis în urma ei. Imediat, la un gest larg al institutorului, fanfara, susţinută de cor, atacase cu vigoare „replica laicităţii".

La Victoire-en chan-tant...
Nous ou-vre la-barriè-re ... [1]

Blaise Kappel, care făcea ordine în sala patronajului, nu mai avea putere să se revolte, aşa cum făcea de obicei. Se gîndea că, fără îndoială, furtul diamantelor n-ar fi avut loc fără acea nefericită lovitură de piciorong şi era deznădăjduit.

— Ah! suspină el, dac-aş putea să regăsesc Braţul de Aur, tare i-ar mai face bine domnului părinte.

Imediat după ultima lovitură de talger în piaţă, urmă o năpustire generală spre casele bine încălzite, unde trosnetul

[1] Cîntînd Victoria... / Ne deschide drumul... (fr.).

buştenilor se amesteca atît cu pocnetul castanelor cît şi a boabelor de porumb şi în care, de pe mesele lungi, se înălţau mirosuri îmbietoare. Petrecerea se pornea. Pe străzi şi străduţe era o mare vînzoleală de oameni veseli. Ştrengarii făceau să explodeze petarde. Tinerii cu chipie de jandarmi făcute din hîrtie se ţineau de braţ şi alergau după fete înghesuindu-le pe la porţi, ademenindu-le şi luîndu-le în braţe... Din fundul lungilor coridoare se repezeau pe neaşteptate personaje burleşti, mîzgălite pe faţă, deghizate. Cele două canaturi ale unei pivniţe se deschideau : se vedea un butoi apărînd încet din măruntaiele pămîntului. Se rostogolea pe trotuarul acoperit cu zăpadă, trapa se închidea. Totul părea să strige : Chef ! Beţie ! Şi era atîta lumină, încît nu se mai vedea limpede.

Chaterine Arnaud alergase la castel ca să se îmbrace cu rochia de mare doamnă de altădată. Augusta, bătrîna servitoare, izbutise să găsească pantoful de bal rătăcit.

Toaleta luă mult timp, dar ce metamorfoză ! Într-adevăr, era ca şi cînd o baghetă de zînă, atingînd una cîte una modestele haine ale micii croitorese, le-ar fi transformat în nişte podoabe strălucitoare. Şi acest grav castelan, care-o învăluia pe Catherine într-o privire gingaşă, nu se ivea şi el dintr-o poveste cu zîne ?

Cenuşăreasa avu o fugară crispare. O poveste cu zîne ? Nu ! O fantezie... Un capriciu al morocănosului baron. Nimic mai mult. Şi mîine... mîine...

„Mîine ? Ei bine, mîine, Cenuşereasa, aşezată la fereastră, între canarii ei, îşi va lua degetarul, acul şi foarfecele şi va începe din nou să coase uniforme pentru soldaţii de lemn, asta va fi ! Dar, cel puţin o seară întreagă ea va fi fost cea mai frumoasă şi va fi avut la bal un adevărat gentilom drept cavaler."

Cînd, îmbujorată de timiditate şi plăcere, Catherine Arnaud îşi făcu, la braţul baronului de la Failla, intrarea la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare", în vasta sală plină de comeseni, se făcu deodată o tăcere adîncă. Catherine simţea toate privirile aţintite asupra ei. Triumful aproape că o înspăimîntase. Căuta cîteva chipuri prieteneşti printre cei ce beau. Îi zări pe Hagen şi pe Virecourt aşezaţi la masă unul lîngă altul şi

le adresă un zîmbet care fu de ajuns pentru a împrăştia uluiala care-i cuprinsese şi pe unul şi pe altul ; larma porni iarăşi, cu un elan sporit.

Pe masa rezervată pentru baron, doamna Kopf aranjase într-un vas iarbă-neagră înfloritä, ghiocei şi cîţiva trandafiri tîrzii. Aşternuse o faţă de masă în carouri mari, rînduise farfurii de porţelan fin, cupe de cristal. Moş Kopf aduse solemn într-o căldare cu gheaţă o sticlă de vin de Rhin şi umplu cupele pe jumătate. Baronul o ridică pe a sa la înălţimea ochilor, privind-o vesel pe biata Catherine care, foarte emoţionată, îl imită.

Balul avea să înceapă către orele două şi jumătate dimineaţa. Înainte ca orchestra să atace primul vals, cei ce benchetuiau îi cerură lui moş Kopf să cînte. Alsacianul avea o voce de bariton destul de plăcută. Era ştiut acest lucru şi în fiecare an era obligat să cînte. Se apără fără convingere, apoi, cu îngăduinţa baronului, se execută. Succesul său erau cîntecele patriotice de dinainte de război. Cîntă : *Le Lègionnaire :*

Depuis longtemps, la raison du plus fort
Tenait courbés deux bons vieux de l'Alsace,
Mais dans leurs coeurs opprimés par le sort,
L'Amour de la France était toujours vivace... [1]

Apoi, spre marea bucurie a asistenţei, dădu drumul, cu toată puterea, unui alt succes al său ; refrenul binecunoscut fu reluat în cor :

Sentinelles, ne tirez pas !
C'est un oiseau qui vient de Fran...an..ce ! [2]

După aceasta cîţiva gălăgioşi urlară cîntece de chef, cîntece în care era vorba de caltaboşi, vărză călită, bere spumoasă şi vin care înţeapă. Sticlele de rachiu de corcoduşe treceau din mînă în mînă.

Apoi, în mijlocul urărilor, Catherine fu rugată să cînte şi ea. Mai întîi, ruşinoasă, refuză. Dar baronul îi şopti cîteva

[1] De mult timp, dreptul celui mai tare / Asuprea doi buni, bătrîni alsacieni, / Dar în inimile lor persecutate de soartă, / Dragostea pentru Franţa era mereu vie... (fr.).

[2] Sentinele, nu trageţi / E o pasăre care vine din Franţa (fr.).

cuvinte la ureche. Atunci se ridică şi, cu un glas melodios şi proaspăt, cîntă :

En passant par la Lorraine
Avec mes sobots,
En passant par la Lorraine
Avec mes sabots,
Rencontrai un capitaine
Avec mes sabots,
Don Daine,
Ho... Ho... Ho !
Avec mes sabots ! [1]

Un tunet de aplauze salută sfîrşitul cîntecului. În acest răstimp, se deschisese balul. Baronul se ridică şi vîrtejul primului vals o purtă pe micuţa croitoreasă în braţele castelanului...

Abia un ceas mai tîrziu doi puştani de cincisprezece ani, Jules Poudriollet şi un tovarăş de-al lui, care în această noapte făcuseră primele lor vitejii — băuseră şi fumaseră din belşug — şi care, sub pretextul de a-şi dezmorţi picioarele ieşiseră la aer, în realitate fiindcă li se învîrtea capul şi îşi simţeau stomacul prea încărcat, năvăliră la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare". Beţia le trecuse cu totul. Aveau un chip descompus, o expresie îngrozitoare.

Tocmai se sfîrşise un dans, dar perechile nu se despărţiseră : aşteptau reluarea.

În tăcerea relativă a sălii de dans, unul din puşti rosti cu voce stinsă :

— I.-au ucis pe Moş Crăciun !

[1] Trecînd prin Lorena / Cu saboţii mei,.../ Întîlnii un căpitan... (fr.).

V

NEAMȚUL

Aproape de intrarea subteranei, la baza colinei împădurite dominată de castel, fu descoperit Moș Crăciun. Era întins pe spate. Mantaua-i purpurie se deslușea clar pe zăpadă. Nu se vedea nici o urmă de sînge.

— Mi-am închipuit eu, bodogăni Virecourt, a murit de congestie. Era fatal. Ridica prea ușor cotul.

Îi apostrofă pe cei doi strengari :

— De unde ați scos-o c-a fost ucis ? Sînteți beți, ce mai !

— Uită-te la gîtul lui, spuse Poudriollet.

Hagen se lăsă pe vine.

— E adevărat totuși ! Sărmanul bătrîn, a fost sugrumat !

Pe gît se vedeau urme de degete. Vînătăile erau adînci. Presiunea trebuie să fi fost extrem de violentă. Se adunase o mulțime de oameni. Lumina lanternelor colora în galben zăpada din jurul corpului.

— Trebuie dat fuga după Ricomet, ordonă domnul Noirgoutte. Cornusse e mort, se vede. Totuși...

— Kopf a și plecat, domnule primar.

— Bine. Cel mai potrivit lucru este să așteptăm. De vreme ce-i vorba de-o crimă, nu-i așa...

„De vreme ce-i vorba de-o crimă." Imaginea aparatului justiției pus în mișcare cu tot ce decurge de aici : interogatoriu, percheziții etc. îl cufunda pe fiecare într-un fel de paralizie.

Exact în acea clipă un om care venea alergînd și a cărei siluetă nu se putea desluși, strigă ;

— Urmele ! Fiți atenți la urma pașilor !

Cercul se lărgi. Dar era prea tîrziu. Douăzeci de persoane bătătoriseră zăpada. Îl recunoscuseră pe marchizul de Santa Claus. Acesta făcu un gest de deznădejde.

— Ce păcat ! Trebuie să fi fost cîteva urme de paşi tot atît de citeţe ca nişte majuscule. Acum puteţi să le căutaţi mult şi bine. Ce prostie !

Ridică din umeri.

— Iertaţi-mă, domnule, spuse domnul Noirgoutte sec, cu autoritatea pe care i-o conferea tripla calitate de primar, de mare proprietar funciar şi de proprietar al fabricii de jucării. Sînteţi magistrat ? Poliţist ?

— Nu, sigur că nu ! răspunse celălalt, înmărmurit.

— Atunci în ce calitate vă amestecaţi ?

— Oh ! foarte bine, domnule primar. Dacă o luaţi aşa...

Întoarse spatele şi-şi reluă drumul către Mortefont.

Turner îl întrebă pe Virecourt :

— La drept vorbind, cine-i individul ăsta ?

— Ştii tot atît cît şi mine ! E un oarecare domn de Santa Claus...

La Mortefont, marchizul se duse mai întîi la Kappel, dar paracliserul nu era acasă. Sfîrşi prin a-l găsi în faţa grilajului prezbiteriului în tovărăşia lui Kopf şi a doctorului Ricomet, chemat de urgenţă la căpătîiul abatelui Fuchs. Inima, care rezistase toată seara, cedase şi nu mai bătea decît abia auzit. Starea preotului era atît de îngrijorătoare, încît se ceruse de la Nancy, telefonic, o ambulanţă. Cu toate acestea doctorul se silea să-l liniştească pe Kappel, care-şi ieşise din minţi. Informat de macabra descoperire, Ricomet se îndepărtă în grabă cu Kopf.

Timpul devenea din ce în ce mai ameninţător. Crivăţului tăios îi urmase un vînt aspru şi puternic care şuiera turbat printre copaci. Catherine Arnaud îşi duse o mînă la ceafă, unde i se lipise ceva îngheţat. Îi scăpă o exclamaţie : începuse din nou să ningă.

Primarul era nervos :

— Dar ce fac oare Kopf şi cu Ricomet ?

În aceeaşi clipă văzură, dansînd în întuneric, lumina unui felinar.

Erau ei.

Doctorul examină cadavrul.

— Este, fără doar şi poate, o crimă, spuse. Exact ceea ce se cheamă o crimă. Trebuie să chemăm jandarmeria. Oricum, nu putem lăsa corpul aici. Cîţiva oameni care să ajute, vă rog...

O femeie îşi înălţă neliniştită fruntea :

— Oh ! spuse ea, ascultați !

O serie de trosnituri răsunau în pădurice. Vuietul se transformase în vijelie și frîngea ramurile. Furtuna creștea cu o repeziciune extraordinară.

— Să ne grăbim... Să ne grăbim...

Hagen și Virecourt apucară mortul de genunchi și de subțiori. Ținîndu-și fustele cu o mînă, cu cealaltă pălăria, femeile se grăbeau, împiedicîndu-se, în fața grupului de bărbați.

Se auzea un tînguit continuu a cărui intensitate creștea din secundă în secundă. Uraganul venea dinspre Vosgi. Huruia și galopa pe cîmpia lorenă cu o viteză de expres. Asedia micul grup din flanc ; sub puterea lui se săpau brazde adînci în zăpada care zbura ca un fum în întîmpinarea celei ce cădea din cer în vîrtejuri furioase. Aveai impresia că ești cufundat cu totul în apă.

— Asta o să facă prăpăd în păduri, observă domnul Noirgoutte.

— Ce spuneți ? întrebă doctorul.

— Spun că o să facă prăpăd în păduri, strigă primarul.

Trebuia să vorbești cît puteai de tare ca să fii auzit.

Din desiș, unde furtuna răsucea și frîngea arborii, îi sfărîma pe unii de alții sau le smulgea ramurile, se auzeau bubuituri ca de tun. Cerul era complet negru, fără nici o stea. Se stinse o lanternă, apoi alta. Speriată, Catherine Arnaud se agață de brațul baronului.

— Să mă ia dracu, dacă nu-i sfîrșitul lumii ! înjură Virecourt care gîfîia, înaintînd greu cu povara sa.

— Unde să-l punem ? întrebă doctorul.

— Ce ? întrebă primarul.

— Unde să-l punem ? spuse mai tare doctorul.

— Pe cine ?

— Mortul ! urlă doctorul.

— La primărie, zise domnul Noirgoutte pe același ton.

Adăugă cîteva cuvinte care-i fură luate de vînt și făcu un gest larg.

La primărie, unde se înghesui toată lumea, o mare stupoare puse stăpînire pe cei prezenți cînd doctorul îi scoase lui Moș Crăciun boneta, peruca și barba falsă. Sub deghizamentul și mantaua pe care Cornusse o purtase toată după-amiaza și toată seara, nu descoperiră cadavrul la care se așteptau. Cel asasinat nu era fotograful.

— Cine-i individul ăsta ?

Bărbatul era un necunoscut. Nu fusese văzut niciodată la Mortefont. Avea o față rotundă. Lipsa bărbii și a mustății și părul tuns cu mașina o făcea să pară și mai rotundă.

— Are o mutră de neamț, spuse Kopf.

— Este desigur un turist, cineva bine, observă Hagen. E suficient să-i vezi costumul.

Hainele îi erau într-adevăr de o excelentă calitate.

Un tricou de lînă pură, pantaloni golf de stofă englezească, ghete înalte de piele moale.

În portofel i se găsiră două bancnote de cîte o sută de franci, cîteva hîrtiuțe acoperite cu cifre, dar nici un act de identitate. În afară de acestea, un briceag, un ceas, o batistă și ceva mărunțiș.

Pe inelarul mîinii stîngi, bărbatul purta o verighetă de aur.

Fu foarte greu să se obțină legătura cu Nancyul. Furtuna bruia transmisiunea. În sfîrșit, după o lungă așteptare și întreruperi exasperante, primarul avu la capătul firului un personaj despre care de fapt îi fu imposibil să afle dacă era un judecător de instrucție, un comisar de poliție, un inspector de brigadă mobilă sau un căpitan de jandarmi. Glasul și răspunsurile erau acelea ale unui om buimăcit de somn.

— O crimă, spuneți ?

— Da, o crimă. Un bărbat strangulat.

— Și cine e acest bărbat ? Are o situație importantă în ținutul vostru ?

— Nu-i de pe aici. Nu-l cunoaștem... Nu s-a găsit nici un act de identitate asupra lui.

— Ah ! Ce plictiseală ! Spuneți, domnule primar, sînteți sigur că e vorba de-o crimă ?

— Nu-i nici o îndoială.

— E foarte plicticos. Aveți un doctor priceput ?

— Sigur ! Dealtfel, vă spun, crima...

— Crima... Crima. Nu aveți idee de numărul de sinucideri pe care, la prima vedere, ești tentat să le iei drept crime. N-o fi o sinucidere ?

— Dacă vă spun că nu !

— Bine, atunci ! O să vă trimitem cîțiva oameni. Se pare că pe la dumneavoastră e un timp afurisit.

— Oh ! o mică burniță, atîta tot. Și ceață, aruncă excedat primarul.

— Ah ! mă miră. Credeam că, dimpotrivă... În sfîrșit... Dac-o să fie nevoie, putem să vă telefonăm ? Foarte bine, domnule primar. Bună seara, domnule primar !

— Cretinul ! spuse domnul Noirgoutte închizînd telefonul. Zece minute mai tîrziu, țirîia soneria.

— Alo ! strigă Noirgoutte.

— Nancy, domnule primar. În legătură cu problema dumneavoastră. Adineauri am uitat să vă spun... Pe cît este posibil, pentru înlesnirea cercetărilor, să nu se atingă nimeni de cadavru. Totul trebuie lăsat așa cum a fost. Dacă există urme de pași, cel mai bine ar fi să le acoperiți cu saci, cu cîrpe...

O secundă, primarului îi trecu prin minte ciclonul care răscolea cîmpia, ara zăpada, o smulgea în grămezi de la pămînt, răsucea trunchiurile, frîngea crengile, lua totul pe sus. Izbucni în rîs.

— Ce spuneți ? Nu vă aud bine, rosti glasul îndepărtat.

— Spun că sînt de acord, răspunse primarul amuzat și furios în același timp. O să acoperim urmele cu cîrpe pe care o să le fixăm cu cîteva pietre, lăsați pe mine.

Agață receptorul și, pentru a doua oară, bombăni :

— Cretinul !

În calitatea sa de magistrat, și în așteptarea sosirii acelor domni de la Nancy, luase conducerea anchetei și hotărîse să strîngă primele depoziții. Trimise să-l scoale pe institutorul Villard ca să-l folosească drept grefier. În același timp trimise să-l caute pe Cornusse. În primul rînd era vorba să afle cum de-a putut trece mantaua lui Moș Crăciun de pe umerii fotografului pe aceia ai turistului cu pantaloni golf.

În casa lui suspendată, Cornusse dormea adînc. Trebui să i se bată în ușă și să i se urle mult timp numele sub fereastră, în mijlocul furtunii, pînă să poată fi trezit. Primele lui cuvinte fură :

— Ah ! Am băut prea mult ! Pe cinstea lui Cornusse, am abuzat !

Își trecea degetele prin părul încîlcit și rîdea ușurel, în timp ce somnul îl făcea să lăcrimeze din ochii săi de caracatiță. Trebui să i se repete de cîteva ori întîmplarea din timpul nopții, pînă să înțeleagă.

— Un mort ? Glumiți ? Un mort în mantaua mea ? Farsori ticăloși !

În fața primarului declară :

— Mi-am făcut vizitele, așa ca în fiecare an, domnule Noirgoutte. În sacristie l-am găsit pe domnul părinte ocupat cu pregătirea raclei. În sala de sus, puștii își chiriăiau imnurile lor. Am spus : „Nu cumva am întîrziat ?" Am pălăvrăgit despre una și despre alta, domnul părinte și cu mine. Și mai departe ce să vă mai spun, domnule primar ? Am intrat sus, factorul mi-a înmînat scrisorile, mi-am jucat rolul cu Virecourt ca moș Fouettard. Sînt aici amîndoi și pot depune mărturie.

Cei doi bărbați încuviințară. Institutorul scria. Maiestos, sub un bust al Mariannei, primarul asculta fără să-l întrerupă.

— Apoi mi-am scos mantaua, gluga, barba și peruca în sacristie, cu gîndul ca nu cumva copiii să descopere micul șiretlic. Am vîrît pachetul în dulap și după slujba de la miezul nopții m-am dus să mă culc, fiindcă, drept să vă spun, îmi făcusem plinul.

— Ah ! Într-adevăr ! exclamă cineva.

— Tăcere ! porunci domnul Noirgoutte.

— Fapt este, domnule primar, că...

— Ce s-a întîmplat, Turner ?

— Ei bine... adică... Nu ! Nimic, domnule primar.

Giuvaergiul șovăia, trăgea cu coada ochiului către sala de alături, unde necunoscutul se odihnea sub manta. Murmură parcă fără voia lui :

— E prea din cale-afară !

Primarul îi surprinse mișcarea buzelor.

— Stai, Turner ! Parcă ai ști mai mult decît vrei să spui. Dacă ți s-a părut ciudat ceva din cele povestite de Gaspard Cornusse, binevoiește și spune-o deschis. Afacerea asta pe care încercăm s-o limpezim e destul de încurcată și așa. Nu-i cazul să ai rezerve.

— Aș fi vrut doar să-i pun o întrebare lui Cornusse, domnule primar.

— Hai, vorbește atunci !

Giuvaergiul și fotograful se înfruntară.

— Cînd ai ajuns în sacristie, Cornusse, și l-ai găsit pe domnul părinte pregătind racla, pretinzi că nu s-a petrecut nimic ?

— Nimic !

— N-ai spus nimic deosebit ? Ești într-adevăr sigur ?

— Am întrebat : N-am întîrziat ?

— Nu vorbesc despre asta. Ci despre pietre.

— Pietre ?

— Despre diamante ! N-ai spus că-ţi făceau o impresie bizară, ca şi cînd ar fi fost mai puţin strălucitoare ?

— Eu ? Eu am spus asta ? Niciodată ! Ce tot baţi cîmpii ?

— Aha ? Eu bat cîmpii ? Atunci înseamnă că domnul părinte n-a venit să bată la uşa mea, eu nu m-am dus în sacristie, n-am examinat diamantele şi n-am spus : „Pietrele astea sînt false". Toate astea poate că le-am visat.

Gaspard Cornusse îl privea pe Turner cu nişte ochi în care se citea o uluială fără margini.

— Aiurează ! Nu-i nimic adevărat din toate astea. Totul este inventat. Turner a înnebunit.

— Ia te uită ! Acum mai sînt şi nebun ! Ei bine, pînă acum te-am socotit un bătrîn imbecil, dar acum mă întreb dacă nu eşti o adevărată canalie. Vă jur că am spus adevărul, domnule primar. Diamantele de la racla sfîntului Nicolae au fost furate! Nu aveţi decît să vă duceţi să le priviţi de aproape; sînt nişte bucăţi de sticlă şlefuită, dopuri de carafe. Cincizeci de franci amîndouă, atît valorează, şi încă bine plătite ! I-am spus-o şi domnului părinte. I-am spus-o în sacristie, în faţa lui Cornusse !

— Jur că nu ! urlă fotograful, bîlbîindu-se de furie. Nimic din toate astea nu s-a petrecut. În orice caz, nu în faţa mea, domnule primar. Dacă cineva a furat pietrele, el este acela. Eşti un bandit, giuvaergiule !

— Bine, spuse Turner. Nu ne rămîne decît să-l întrebăm pe domnul părinte.

— Domnul părinte este foarte bolnav, răspunse doctorul Ricomet. A avut un şoc şi mi-ar fi teamă...

— Vezi bine, replică triumfător Turner, furtul diamantelor este cauza. Aceasta fiind situaţia, să-l chemăm pe Kappel. Nu era de faţă, dar ştiu că domnul părinte l-a informat şi pe el.

Kappel, chemat în grabă, se prezentă imediat, domnişoara Sophie Turner oferindu-se să-l vegheze pe părintele Fuchs. Declaraţiile paracliserului fură în întregime conforme cu cele ale lui Turner. Kappel preciză că domnul părinte le ceruse să păstreze pentru moment secretul furtului, în scopul ca serbarea Crăciunului să nu fie tulburată de această jalnică veste. Nu făcu nici o aluzie la marchizul de Santa Claus şi nici la

motivul real al prezenței acestuia la Mortefont: marchizul, prevăzînd acest interogatoriu, imediat după descoperirea asasinatului îi explicase că faptul de a-l „desconspira", departe de a ajuta la clarificarea enigmei, ar face ca propriile sale cercetări să devină mult mai anevoioase. Dimpotrivă, Kappel vorbi de agresiunea din ziua de 6 decembrie și de scrisoarea anonimă primită anterior. Urmă un răstimp de tăcere. Toate privirile erau ațintite asupra lui Cornusse. Fotograful sufla ca un bou. Brusc, începu să lovească cu pumnii în biroul dincolo de care stătea primarul. Spumega.

— E o înscenare! S-au înțeles amîndoi. Vă jur pe ochii mei că n-am spus și n-am văzut nimic din cele povestite de ei. În sfîrșit, domnule primar, mă cunoașteți. În Mortefont, m-am născut și nu m-am mișcat de-aici decît atunci cînd mi-am făcut armata. Poate că unii m-au socotit, cum spunea Turner, un imbecil, dar sînt un om cinstit.

Urmă o scenă violentă. Cornusse își avea apărătorii lui, Kappel și Turner pe ai lor. În mijlocul unei învălmășeli nemaipomenite, oamenii se insultau. Depășit, domnul Noirgoutte ridică brațele către cer, făcînd zadarnice apeluri la liniște. Institutorul își lăsă hîrtiile, părăsi pentru o clipă încăperea, apoi reveni și, hotărît, se urcă la tribună, de unde, cu un gest politicos, dar ferm, îl îndepărtă pe domnul Noirgoutte, spunînd în același timp, doar de formă:

— Îmi permiteți, domnule primar?

Prea fericit, fiindcă nu se simțea la înălțime, acesta din urmă îi ceda locul. În aceeași secundă, după tot vacarmul se așternuse o tăcere deplină. Cu un larg gest teatral dintre cele mai abile, institutorul agita în fața asistenței mantaua roșie.

— Prieteni! strigă el cu un glas răsunător, dincolo de această ușă se află un cadavru. O crimă mîrșavă s-a comis la noi. Noi, aici, sîntem oameni cinstiți, și în timp ce vă cioroväiți, un ucigaș profită ca să fugă sau să-și asigure scăparea făcînd să dispară indiciile ce-ar putea pune justiția pe urmele lui.

Aceste cuvinte produseră un efect senzațional.

— E o neînțelegere! continuă Villard. Asta se vede cît de colo! Neînțelegere ce va fi repede clarificată. De îndată ce domnul părinte va putea fi interogat, o să ne spună ce s-a întîmplat într-adevăr în sacristie.

— Dacă abatele Fuchs va avea o noapte bună, spuse doctorul, îl vom putea interoga mîine dimineață.

— Mulțumesc, doctore. Ați auzit, prieteni : pe mîine dimineață. În cîteva ore... Puțină răbdare ! Pînă acum, de-a lungul anilor și pe drept cuvînt, i-am socotit pe concetățenii noștri Kappel, Turner și Cornusse drept niște oameni cinstiți, incapabili de o faptă urîtă. Este oare cu putință ca unul dintre ei, lepădîndu-se deodată de trecutul lor cinstit, să fi furat diamantele ? Eu spun : nu ! Și tot eu pun întrebarea : Nu este semnificativ oare să străinul strangulat, îmbrăcat în mantaua cea roșie a fost găsit lîngă intrarea în subterană ? Cum să explicăm asta ? Eu întrevăd o explicație foarte simplă, care ar împăca toate părerile și la care vă propun să reflectați. Necunoscutul purta mantaua, barba și peruca fiindcă, deghizat așa, nimic nu-i era mai ușor decît să treacă drept Cornusse. Sînt convins că nu Cornusse a furat diamantele. Cu toate acestea cred de asemenea că Turner și Kappel spun adevărul. Concetățenii noștri au fost victima unei mașinațiuni. Vă propun o teorie susceptibilă de a-i pune de acord pe Kappel și Turner cu Cornusse. Bărbatul care a intrat în sacristie deghizat în Moș Crăciun nu era Cornusse, ci necunoscutul. El este cel care a furat diamantele. Adaug că trebuie să fi avut un complice. Și complicele său este cel care l-a ucis lîngă subterana prin care cei doi oameni socoteau să iasă în cîmp și să fugă. Lipsa oricărui act de identitate asupra mortului ne demonstrează că hainele i-au fost cercetate cu grijă. Și n-au putut fi cercetate decît de complice — după omor — care omor nu a avut alt mobil decît lăcomia. Ucigînd, făcea să dispară necesitatea de a împărți prada. Este eterna poveste a castanelor scoase din foc — pomenită și de La Fontaine în fabula *Maimuțoiul și motanul.*

Aplauze unanime salutară acest mic discurs. Se striga :

— Bravo, Villard !

De fapt, ipoteza era foarte plauzibilă. Kappel și Turner se și îndreptau fără dușmănie cu mîna întinsă către Cornusse, cînd acesta spulberă fericitul efect al cuvintelor institutorului :

— Iertați, domnule Villard, vă mulțumesc pentru tot binele pe care l-ați spus despre mine, dar eu tot nu înțeleg.

— Adică cum, dragul meu ?

— Iată : după dumneavoastră hoțul îmbrăcat cu mantaua mea s-ar fi dat drept propria mea persoană în sacristie ?

— Exact.

— Dar atunci, eu, unde puteam să fiu eu în acel moment ?

— Ei bine, dar... nu știu... Dumneata...

— Nu mi-am scos nici un minut mantaua, domnule institutor, și la Mortefont nu există decît o manta, aceea a mea, aceea pe care o aveți în mînă. Credeți că după cincisprezece ani, de cînd o tîrăsc la fiecare Crăciun, nu-mi cunosc mantaua ? Cum vă explicați dumneavoastră asta ? Ar fi trebuit ca omul s-o fi luat din dulapul din sacristie, după reuniunea patronajului. Dar în ce scop, fiindcă furtul, din cele spuse de Turner și Kappel, se și comisese ? Ceea ce e sigur, domnule Villard, este că mi-am făcut — ca de fiecare dată, cu mantaua — tot turnețul și că am ajuns la timp pentru reuniune ; am așteptat în sacristie momentul cînd trebuia să-mi fac intrarea sus ; am făcut-o și am coborît să mă dezbrac. Repet că în tot timpul cît i-am ținut tovărășie domnului părinte, pe cînd pregătea racla, nu s-a discutat dacă diamantele strălucesc sau nu, n-a fost chiar deloc vorba despre diamante ! Asta am avut de spus și vă jur că așa a fost !

Turner și Kappel protestau, vacarmul era pe punctul de a se dezlănțui din nou, cînd institutorul îi potoli, cu un gest, pe fiecare.

— Să presupunem, spuse, că necunoscutul a purtat o manta, o barbă și o perucă asemănătoare cu acelea ale lui Cornusse. A putut intra în sacristie în timp ce Cornusse își juca rolul în sala patronajului. Altfel spus, ar fi fost doi Moș Crăciuni în același moment. Abatele Fuchs a putut crede că are de-a face cu Cornusse...

— Această teorie este destul de complicată și nu lămurește nimic, departe de asta ! obiectă doctorul. Ea nu ne spune nici cînd, nici cum s-a făptuit furtul. Altceva : rolul lui Cornusse, în sala patronajului, a durat cel mult un sfert de oră. Gîndiți-vă la riscul la care se expunea falsul Moș Crăciun, în sala de jos. Mi se pare puțin probabil să fi îndrăznit... Dar o altă remarcă, mai importantă : admițînd că hoțul s-ar fi îmbrăcat cu această ipotetică a doua manta, pe care complicele lui, după asasinat, ar fi luat-o cu el, cum se face că regăsim apoi mantaua lui Cornusse pe umerii omului strangulat ?

— E o afacere tare încîlcită, spuse primarul.

În acest moment sună telefonul.

Se chema din Dombasle. Erau inspectorii brigăzii mobile porniți cu mașina din Nancy. Anunțau că grosimea extraordinară a stratului de zăpadă depusă pe drumuri le îngreuna călătoria. În plus, luaseră prin telefon informații puțin încurajatoare de la jandarmeriile din Lunéville, Gerbéviller, Avricourt, Blamont și Cirey.

Furtuna răsturnase arbori pe toate drumurile. Și din pricina întunericului era imposibil de trecut. Aveau, deci, să aștepte la Dombasle primul tren de dimineață și aveau să coboare la Cirey de unde vor porni către Mortefont.

Cînd primarul comunică această informație, Kopf rînji și arătă spre ferestrele dincolo de care vîntul de nord-est continua să urle și să învîrtejească masele de zăpadă.

— Dacă vremea asta o să țină așa pînă dimineața, inspectorii n-or să poată veni nici măcar de la Cirey pînă la Mortefont. O să rămînem blocați aici, între patru ochi cu neamțul cu pulover alb și pantaloni de stofă englezească.

— Ei bine, spuse energic institutorul, dacă polițiștii nu sosesc o să ne descurcăm și fără ei. O să dezlegăm noi singuri misterul.

Această declarație electriză adunarea.

— E cineva Villard, ce spuneți, domnule primar ? șopti Virecourt.

Primarul se strîmbă, simțindu-se, categoric, atins în prestigiul său.

Pe nesimțite, atmosfera din sală se schimbase. În sinea lor, toți erau convinși de cinstea lui Kappel, Turner și Cornusse. Toți erau ispitiți să creadă că Turner și Kappel pe de o parte, iar Cornusse pe de alta, spuneau adevărul.

Ceea ce ducea la admiterea a două „adevăruri" complet opuse, de neîmpăcat. Pentru ca aceste două „adevăruri" să fie puse de acord ar fi trebuit ca timpul zilei precedente să aibă proprietatea de a se întinde ca un elastic, ar fi trebuit ca ziua de 24 decembrie să cuprindă 24 de ore și jumătate, sau, mai exact, ca jumătatea de oră care despărțea ora zece treizeci de ora unsprezece să fi durat o oră. Ceea ce nu se putea concepe.

De asemenea, în mod confuz, fiecare bănuia o formidabilă și uluitoare greșeală, o îndrăzneală machiavelică al cărei secret necunoscutul cu chip de neamț îl luase cu el în moarte.

Hagen rezumă în cîteva cuvinte impresia generală :

— S-ar putea spune că individul ăsta ne-a căzut din cer !

— Pentru un Moş Crăciun aşa şi trebuie, îl ironiza Kopf.

— Da, dar s-a lovit tare rău căzînd.

— Eu propun să mergem la prezbiteriu, spuse Villard. Dacă doctorul socoteşte că domnul părinte poate fi interogat, o să ne lămurim cel puţin în ceea ce priveşte întîmplarea din sacristie. Dacă nu, n-o să avem încotro şi-o să trebuiască să aşteptăm.

La căpătîiul preotului ardea o lampă de petrol. Abatele Fuchs se sucea şi se răsucea febril în patul său. Domnişoara Turner duse un deget la buze, ca să ceară linişte. Doctorul se aplecă asupra bolnavului.

— Ei bine, domnule părinte, cum vă simţiţi ?

— Puţin mai bine, am impresia, doctore, răspunse slab preotul.

Doctorul îl apucă de încheietura mîinii şi-i luă pulsul.

— E foarte bine, spuse el. Pulsul se normalizează. În zori, veţi fi pe picioare.

Se retrase, iar pe coridor şopti :

— Starea i se îmbunătăţeşte. Cu toate acestea cred că e prematur... În sfîrşit... Dacă dumneavoastră judecaţi absolut necesar...

— Sigur că nu, strigă primarul. Ar fi inuman. O să aşteptăm pînă mîine.

Acestea fiind zise, se despărţiră şi porni fiecare spre casa lui, cu o ciudată tulburare în suflet.

Baronului de la Faille îi era, de asemenea, sufletul tulburat, dar pentru cu totul alt motiv. Asistase la descoperirea cadavrului şi la bruma de anchetă ce urmase fără a se amesteca în vreun fel. Nu fiindcă l-ar fi lăsat indiferent, ci, pur şi simplu, fiindcă îl preocupa cu totul altceva : se gîndea mereu la Cenuşăreasă. Mai întîi, amuzat de metamorfoză, cînd Catherine i se prezentase în frumoasele ei veşminte, apoi impresionat de graţia ei firească, de delicateţea şi de gingăşia ei. Pe urmă, acel soi de feerie pe care el o organizase în glumă, sub impulsul unui elan de bună dispoziţie, acţionase şi asupra lui, împotriva voinţei sale. Prezenţa fetei alături de el, în timpul serii şi a unei părţi din noapte, felul în care îi luase braţul, înfricoşată în timpul furtunii de zăpadă, toate acestea făceau să răsară în sufletul baronului ceva ca o minunată surpriză. La început voise s-o umească pe faţă şi

fusese el cel uimit. Antrenat de joc, voise să-i facă bucurie şi el primise poate mai mult chiar decît dăruise. Îşi cercetă acum acea viaţă care fusese a lui, sălbatică, ascunsă, retrasă, posacă. „Iubiri trecătoare" (şi cît de mult era de atunci) dar niciodată „dragoste".

Fără îndoială că baronul nu se îndrăgostise de Catherine. Nu era un băieţandru. Nu avea să se ducă să cumpere ilustrate romanţioase de la Gaspard Cornusse pentru a-şi mărturisi focul! Dar, după ce o condusese pînă în pragul casei şi se despărţiseră, amintirea fetei trezi în el gînduri pline de duioşie pe care le crezuse adormite pentru totdeauna. Se mira — puţin copilăreşte — aşa cum cineva s-ar fi înspăimîntat, într-un conac întunecat şi trist, invadat deodată de o hoardă de tineri, să audă bolţile şi coridoarele, de atîta timp tăcute, răspunzînd prin vesele ecouri rîsetelor şi glasurilor tinere.

Indiferent la vijelie şi zăpada în care se afunda pînă aproape de genunchi, baronul se întoarse gînditor la castel.

În camera sa de la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare", marchizul, după ce dăduse la Paris un telefon care necesitase o îndelungată aşteptare, adormise de mult.

După puţin, la Mortefont nu se mai văzu lumină decît în două locuri: în odaia abatelui Fuchs, la căpătîiul căruia se aflau Kappel şi domnişoara Turner, şi în biserica în care cele patru gărzi ale sfîntului Nicolae, de care ceilalţi uitaseră cu totul, continuau, ignorînd evenimentul, să vegheze conştiincios asupra „dopurilor de sticlă".

*

Către ora opt dimineaţa, izbucni soneria telefonului de la primărie. Aceasta însă era pustie. Soneria sună un moment, apoi încetă, pentru a reîncepe la domiciliul personal al domnului Noirgoutte. Primarul, smuls dintr-un somn adînc, ameţit, cu capul greu şi trupul ostenit, întrebă cu asprime:

— Ce s-a întîmplat?

— Aici este unul din inspectorii din brigada mobilă plecată astă-noapte din Nancy, domnule primar. Vă vorbesc din Blainville-la-Grande.

— Din Blainville? Credeam că v-aţi hotărît să veniţi cu trenul pînă la Cirey. Pentru ce dracu aţi coborît la Blainville?

— Siliţi, domnule primar. A deraiat trenul.

— M-aș fi mirat să fie altfel. La Blainville au loc douăzeci de deraieri pe an. Nu sînt morți, sper ?

— Nu, doar cîțiva călători contuzionați. Nimic grav. Dar pe o distanță destul de mare șinele sînt smulse. Refacerea o să ceară timp. O să încercăm să ne continuăm drumul, către Mortefont pe șosea. N-o să fie însă prea ușor. Furtuna a făcut niște stricăciuni îngrozitoare. Zăpada e atît de înaltă încît nu se mai văd bornele, nu se mai deslușesc nici drumurile !

— Și asta continuă ! spuse primarul. Totuși, uraganul pare să se fi mai potolit.

— În sfîrșit, o să încercăm cu orice chip. Sper că oamenii dumneavoastră au ținut seama, în măsura posibilului, de recomandările care vi s-au făcut din Nancy în legătură cu poziția corpului și cu păstrarea amprentelor, nu ?

Această întrebare îl înveseli pe primar.

— Fiți pe pace, le răspunse. Am pus să se construiască un fel de cabană mică deasupra amprentelor.

— Grozav ! În asemenea condiții o să lămurim totul în doi timpi și trei mișcări. Pe curînd, domnule primar !

Primarul închise și rînji.

— Cretinii ! Au izbutit să facă douăzeci și trei de kilometri de astă-noapte ! Mașină... tren... Apoi au să încerce, probabil, și cu o sanie. Și-o să-i vedem sosind, în cele din urmă, peste cîteva zile pe schiuri.

Se culcă din nou și adormi pe loc.

Către aceeași oră, un automobil se opri în vale. Vezousei. Mașina, se vedea, parcursese un drum lung ; caroseria îi era acoperită de un noroi cenușiu.

Șoferul făcu un gest de descurajare.

— Iată-ne imobilizați de data asta. Nu mai avem absolut nici o posibilitate de-a înainta, domnule !

— Șterge cuvîntul absolut din vocabularul dumitale, Charles. Nimic nu-i absolut ! Totul este relativ ! Mortefont nu-i la mai mult de cinsprezece kilometri. Un ultim efort și ajungem.

— Dar, domnule, este... Cer iertare domnului, dar e o nebunie. Nici nu știm pe unde mergem. Pe șosea ? Pe cîmp ? O să cădem în vreo groapă, asta e sigur !

— N-are nici o importanță, Charles ! Trebuie să trecem.

— Dar s-ar putea să ne trezim în rîu. Nici el, rîul, nu se mai vede.

Bărbatul care stătea pe bancheta din spate deschise portiera şi coborî. Se înfundă în zăpadă pînă la mijloc.

— Domnul îşi poate da singur seama.

— Charles, mi-am pus în gînd să ajung şi voi ajunge. O să trec eu la volan.

— Dar, domnule...

— Gata cu vorbăria. N-am timp de asta.

Bărbatul îl dădu la o parte pe şofer şi, fără să mai aştepte, se aşeză la volan.

— Instalează-te pe perne, Charles ; de altfel o şi meriţi !

— Este o sinucidere, domnule !

— Urcă, sau închide bine portiera şi şterge-o, răspunse celălalt pornind maşina.

Un puternic jet de zăpadă murdară. Cauciucurile legate cu lanţuri patinară, dar izbutiră să muşte din materia aceasta instabilă. Şoferul abia mai avu timp să sară pe treaptă.

Bărbatul care ţinea volanul îşi puse o ţigară de foi între dinţi.

— Un foc, Charles !

Îşi aprinse ţigara şi constată :

— Bune mai sînt şi brichetele astea pentru vînt.

Maşina se legăna înspăimîntător. Înainta exact împotriva rafalei care arunca zăpada în parbriz aproape tot atît de conştiincios ca şi un zidar care-ar fi aplicat, cu o mistrie bine încărcată, tencuiala pe un perete. Bărbatul aruncă un scuipat care nu atinse pămîntul decît la o sută de metri în urma maşinii.

Mergeau pe marginea unei păduri de plopi. Vîntul retezase vîrfurile unui sfert din copaci.

— Dacă, într-adevăr, te-ai săturat de excursia asta, Charles, glumi bărbatul de la volan, caţără-te într-unul din plopi şi fumează cîteva pipe aşteptînd întoarcerea maşinii.

— Îl rog pe domnul să mă ierte, spuse celălalt. Regret cele ce-am spus. Sînt gata să-mi reiau locul la volan.

— Nu-i nimic, Charles. Nu uit că ai condus mai mult de trei sute de kilometri. Odihneşte-te, sau mai bine nu. Coboară imediat, fugi înainte şi încearcă să dai la o parte brăduţul acela care-a fost doborît acolo, şi care-o să ne împiedice tre-

cerea... Apoi să cureți parbrizul. Zăpada se transformă în gheață.

Înaintau foarte încet. Cauciucurile șuierau. Uneori mașina se ridica, se apleca, două roți se învîrteau în gol.

— De data asta, s-a isprăvit ! Ne răsturnăm !

Ca prin minune, mașina de redresa.

— Un tanc ne-ar trebui, nu o mașină ! Mă întreb...

— Opriți, urlă șoferul.

Brusc, vîntul decapitase chiar în clipa aceea un plop. Vîrful i se zdrobi numai la zece metri în fața mașinii.

În sfîrșit, pe cerul livid se văzu înălțîndu-se o lungă umbră cenușie.

— Biserica din Mortefont, rosti bărbatul. E ora nouă și zece, n-o să avem decît un sfert de oră întîrziere. Ruinele astea, la stînga, marchează, desigur, locul unde a fost mănăstirea Gondrange.

— Ei bine ! chiui de bucurie șoferul, am trecut totuși !

Sub bolțile mănăstirii Gondrange marchizul de Santa Claus aștepta. Se desprinse repede de lîngă zid și veni în întîmpinarea călătorului.

— Bună ziua, marchize ! spuse acesta.

— Bună ziua, marchize ! răspunse marchizul de Santa Claus.

Cei doi bărbați semănau ca două picături de apă. Doar hainele le erau deosebite.

Marchizul numărul 2 purta un costum de călătorie.

— Afacerea se complică, spuse marchizul numărul 1. Am făcut cît am putut mai bine, dar...

— Nu vă fac nici un reproș, spuse celălalt, blajin.

Marchizul numărul 1 întinse un carnet.

— Am notat aici tot ceea ce trebuie să știți ; povestirea evenimentelor, descrierea locurilor, portretele oamenilor etc...

— Foarte bine, răspunse marchizul numărul 2. Și începu să-și scoată haina, vesta, gulerul, cămașa, își descheie pantalonii. La rîndul său, marchizul numărul 1 procedă la fel. După puțin, în vîntul înghețat, care sufla printre ruine, cei doi bărbați rămaseră complet goi și își schimbară hainele între ei.

— Foarte frumos ținut, observă marchizul numărul 2, tremurînd. Al dracului de pitoresc ! Mi-aș permite să vă atrag atenția, marchize, că flaneaua dumneavoastră e puțin cam

subțire. O s-o pun mai bine pe-a mea, dacă nu vă este cu supărare. Indispensabilii mei nu sînt puțin cam strîmți ? Bag de seamă că dumneavoastră aveți coapsele mai puternice. Ghetele mele sînt cam umede. O să mă iertați. După un asemenea drum...

Cîteva minute mai tîrziu, erau din nou îmbrăcați amîndoi. Marchizul de Santa Claus luase înfățișarea călătorului, care, la rîndul său, arăta acum ca un marchiz de Saint Claus asemănător întru totul cu acela care, de aproximativ zece zile, cutreiera străduțele din Mortefont. Cei doi bărbați își strînseră mîna.

— Acestea fiind zise, marchize, la revedere !

— La revedere, marchize !

Cel care purta acum costumul de călătorie se îndreptă către automobilul oprit la o oarecare distanță.

— Charles, plecăm. Ne întoarcem la Paris.

— Bine, domnule, răspunse șoferul, fără a se arăta surprins.

Mașina demară și se îndepărtă, hurducată, în furtună. Perdelele de zăpadă se închiseră asupra ei. Marchizul de Santa Claus numărul 2 se îndreptă către Mortefont lovindu-și mîinile una de alta ca să se încălzească.

„Astă-i, desigur, strada principală, își spuse el curînd. A doua zi de revelion : lumea doarme încă ! De minune ! Dacă am studiat bine planul, străduța asta trebuie să mă conducă la «Sfîntul Nicolae-cel-Mare». Ah ! Ah ! biserica. Și acolo doarme lumea. Nici că se putea mai bine. Iată și odaia mea. Hop !... Festa a fost jucată !"

Marchizul se dezbrăcă repede și se strecură în pat. Constată :

— Cearșafurile sînt călduțe încă !

Se întinse cu voluptate, aprinse o țigară și începu să citească atent notele din carnetul pe care îl avea de la marchizul numărul 1.

Trecu cîtva timp. Deasupra plafonului se auzi zgomot de pași. Menajul Kopf se scula. După ce bătu la ușă, camerista își arătă mutrișoara încă somnoroasă. Aducea pe tavă o ceașcă aburindă.

— Domnul marchiz trebuie să-și fi închipuit că în dimineața asta micul dejun o să cam întîrzie. Adevărul e că s-a dansat pînă tîrziu.

— Înțeleg foarte bine, răspunse marchizul. Nu are nici o importanță.

Aruncă o privire conținutului ceștii : ciocolată cu lapte. Avea oroare de ciocolată cu lapte.

— Ascultă, spuse, în dimineața asta aș lua mai degrabă o cafea. O cafea neagră, foarte tare.

Micuța rîse drăgălaș.

— Domnului marchiz îi place variația.

Drept orice răspuns, marchizul, preocupat, îi aruncă o privire severă și se cufundă din nou în lectura notelor din carnet. O clipă mai tîrziu, ridicîndu-și capul, o văzu pe fată îndepărtîndu-se cu o mutră necăjită.

„Bun ! își spuse el. Am și făcut vreo gafă ? E drăguță puștoaica. Sper că animalul nu-i făcea ochi dulci. Aș fi obligat să-i preiau locul, și, așa cum mă cunosc, Dumnezeu știe unde-ar putea să ducă asta !"

Trei sferturi de oră mai tîrziu, după o toaletă în cursul căreia consacră feței sale ciudate îngrijiri, cu ochiul mai ager ca oricînd în dosul ochelarilor, marchizul de Santa Claus ieșea din cameră. Sala hanului „La Sfîntul Nicolae-cel-Mare" era încă ticsită de lungile mese de la revelion, pline de sticle goale și farfurii cu urme de sos sleit. În șemineu se vedea o uriașă grămadă de cenușă. Pe o masă izolată, marchizul observă sticlărie fină, o căldare pentru gheață și, într-un vas, cîteva flori ofilite. Carnetul preciza că marchizul numărul 1 nu luase parte la revelion ; ca atare, marchizul numărul 2 socoti că nimeni nu se va mira auzindu-l că pune o întrebare în legătură cu această masă.

— Așa-i ! strigă doamna Kopf. Erați în cameră. L-am avut pe baronul de la Faille. E un eveniment. A venit cu micuța Catherine Arnaud, costumată în prințesă de altădată. Dacă ați fi văzut-o cît era de frumoasă !

Kopf ardea de dorința de a intra în vorbă.

— Și nu știți nici ce s-a petrecut după descoperirea omului asasinat. Mi s-a spus că ați plecat imediat după „ciocnirea" avută cu primarul. Ei bine, mortul nu era, cum am crezut cu toții, Cornusse. Oh ! multă bătaie de cap ne-a mai dat și povestea asta ! Închipuiți-vă că la primărie... Dar vă plictisesc, domnule marchiz !

— Glumești, Kopf ? Ia un aperitiv cu mine și povestește-mi tot.

— Ce să vă servesc, domnule marchiz ?

— Ca de obicei.

— Un pahar de bitter, atunci ?

Marchizul numărul 2 nu putea să sufere bitterul.

— Dacă mă gîndesc bine, aş prefera un pernod.

— O mică schimbare nu face rău niciodată, conchise sentenţios hotelierul.

— Aşadar, îmi spuneai că la primărie...

Acasă la fratele său, domnişoara Sophie Turner se învîrtea de colo-colo, preocupată. Arunca din cînd în cînd spre bijutier o privire tăioasă. Deschise un dulap, îşi strecură mîna sub un teanc de rufe, pipăi cu degetele. Era pentru a zece oară, în ultimul ceas, că bătrîna domnişoară răscolea teancul de rufe. Cercetă apoi conţinutul unui sertar ; era de asemenea pentru a zecea oară că îi făcea inventarul. Se aşeză. Dar, după un minut, se ridică din nou, se duse şi aruncă o privire în vasele de aramă înşirate pe şemineu. Reveni la scaunul ei. Încetul cu încetul investigaţiile acestea îl exasperaseră pe fratele său.

— Pînă la urmă o să-mi spui şi mie ce cauţi ?

O întreba pentru a zecea oară.

— Nu caut nimic... Fac ordine !

— Ciudat fel de-a face ordine ! Ţi-ai pierdut pisica ?

Domnişoara Turner tăcea cu încăpăţînare. Nu se mai agita, dar privirile sale făceau stăruitor înconjurul odăii, oprindu-se ici şi colo. O simţeai că, deşi nemişcată, continua să caute.

O bănuială trecu prin mintea giuvaergiului.

— Nu cumva, din întîmplare, îţi vei fi închipuind... Oh ! Într-adevăr ! Nu cumva... Diamantele poate... Îţi închipui că le-am şterpelit eu ?

Privi cu luare-aminte chipul închis, buzele strînse ale bătrînei domnişoare şi începu să rîdă cu amărăciune.

„E convinsă ! Asta-i culmea ! Sora mea, propria mea soră !"

Izbucni :

— Foarte bine, sărmană idioată ! Află că dac-aş fi furat diamantele, aş fi fost destul de deştept ca să le ascund acolo unde n-ai fi avut nici o şansă să le găseşti. Îţi spun asta pentru a te scuti să-ţi mai pierzi timpul scotocind prin dulapuri.

Căută o ironie mai ucigătoare, n-o găsi însă şi trebui să se mulţumească să-i strige :

— Ah ! Îţi meriţi porecla ! „Mama Michel", ce mai !

Încercă să fixeze un arc de ceas, dar nu reuşi. Era atît de enervat, încît frînse pivotul unei pendule. Îşi aruncă penseta pe o masă şi plecă.

Domnişoara Turner înălţă din umeri, se ridică, porni spre un scrin, ca şi cînd ar fi fost ispitită să-şi continue investigaţiile, apoi se răzgîndi şi ieşi şi ea. Mergea grăbită prin zăpadă şi bătea în nenumărate porţi. Îi înştiinţa pe credincioşi că, din pricina stării sănătăţii domnului părinte precum şi a tragicelor evenimente din timpul nopţii, în acea zi nu se va oficia liturghia.

Pe scări cutreierau o mulţime de copii care şuşoteau gravi, dar, de îndată ce se apropia cineva mai în vîrstă, deveneau tăcuţi.

— Ei, ce puneţi voi la cale ? Anul ăsta nu vă mai plac jucăriile ? Tot timpul nemulţumiţi. Ce idee, să staţi acolo înfipţi ca nişte ţăruşi în loc să vă jucaţi.

Copiii se adînceau în tăcerea lor. Oamenii ridicau din umeri şi se îndepărtau, fără să bănuiască măcar că au trecut aproape de adevăr.

Numai Cenuşăreasa ştiu să inspire destulă încredere unei fetiţe, şi obţinu de la ea această mărturisire deznădăjduită :

— Nu le mai vreau, jucăriile mele ! Nu le mai iubesc !

— Şi de ce ?

— Din cauză că... !

— Din ce cauză ?

— Din cauză că nu Moş Crăciun e cel care le-a adus.

— Ba da, el e ! Cine vrei tu...

Fetiţa îi aruncă o privire plină de reproşuri.

— Ştii foarte bine că nu poate fi el, fiindcă el a murit! A fost ucis ! Cei mari spuneau că cel care-l făcea pe Moş Crăciun era Cornusse, cu mantaua, ştii tu, şi barba, şi apoi peruca, şi apoi gluga, ştii tu. Dovadă că nu era el ! Celălalt este cel adevărat !

— Dar nu, draga mea ! Domnul care-a murit nu era decît un bărbat deghizat. Mai întîi şi întîi, Moş Crăciun nu poate să moară...

— Ba da, poate ! Dovadă ! Şi, mai întîi de toate, dacă nu e adevăratul Moş Crăciun pe care l-au găsit mort, cine este ?

— Nu-l cunoaşte nimeni, mărturisi imprudent Catherine.

— Ei, vezi!

Cenuşareasa nu găsi un răspuns. Să-i spună că nu-i cu putinţă să cunoşti toţi oamenii care trăiesc pe pămînt, n-ar fi convins-o. În afară de asta — şi acest lucru era cel mai tulburător — foarte nelămurit, Catherine încercă sentimentul că fetiţa are dreptate, nu ea. Nu afirmînd, desigur, că omul găsit strangulat în mantaua roşie era adevăratul Moş Crăciun, ci scoţînd în evidenţă ciudatul său caracter anonim.

„Căzut din ceruri!" exclamase la început Hagen. În timp ce oamenii în toată firea se întrebau, acum, din ce iad apăruse bărbatul cu chip de neamţ, copiii luaseră fraza măcelarului întocmai. Pentru ei, necunoscutul era, realmente, căzut din ceruri.

Ningea mereu. Tot contemplînd acest alb brutal, simţeai că orbeşti. Noţiunea de zăpadă devenea atît de obsedantă, încît aveai impresia că-ţi ninge pe creier.

Marchizul de Santa Claus ajunse la prezbiteriu în clipa în care intrau domnul Noirgoutte, Villard, doctorul Ricomet, Turner, Kappel şi Cornusse. Abatele Fuchs avea să fie întrebat ce se petrecuse în ajun, între orele zece şi unsprezece, în sacristie.

Cînd se află în faţa paracliserului, marchizul fu neplăcut impresionat de privirile pline de neîncredere pe care i le arunca pe furiş Kappel. De îndată ce marchizul se uita la el, celălalt îşi pleca pleoapele sau îşi întorcea capul.

După o noapte destul de liniştită, în ciuda vacarmului făcut de uragan, sănătatea preotului se îmbunătăţise.

Cu o voce stinsă, dar nealterată de umbra vreunei ezitări, abatele Fuchs recunoscu că faptele relatate de Kappel şi Turner erau, din păcate, exacte. Furtul diamantelor fusese într-adevăr descoperit în împrejurările arătate de ei. De un fapt se convinsese totuşi: încăpăţînarea cu care Cornusse nega evidenţa nu era explicabilă decît prin nebunie sau prin complicitate la furt şi poate chiar la omor.

Institutorul se opri la prima presupunere. Cornusse îşi pierduse minţile. „Aiura", cum îi plăcea lui Hagen să spună. Primarul optă pentru cea de a doua teorie. După părerea lui, Cornusse, stăpînit de lăcomia des întîlnită la oamenii în vîrstă, indiferenţi pînă atunci la ispita aurului, fusese părtaş la furt.

— Şi acum o face pe idiotul ! E un sistem ! Nici măcar nu are meritul de a-l fi inventat. Are noroc că se bucură de reputaţia unui individ paşnic, altfel aş pune să-l închidă într-un pod. Nu pierde nimic aşteptînd. Ostrogoţii din brigada mobilă vor sfîrşi prin a se arăta la orizont. Şi atunci...

Kappel îl atrăsese pe marchizul de Santa Claus în grădina prezbiteriului.

— Mai trageţi nădejde să-l descoperiţi ? şopti el.

— Pe cine ?

Paracliserul împunse cu degetul către cer.

— *Întreabă Steaua Ciobanului !* spuse el.

— *Şi vei găsi Braţul de Aur ascuns !* completă marchizul. Nu, Kappel, n-am renunţat să caut Braţul de Aur. Cred cu tărie că e aici, la Mortefont, îngropat în vreun zid.

Marchizul simţea tot timpul privirile bănuitoare ale paracliserului aţintite asupra sa.

„Ce-o fi avînd de gînd să pună la cale individul ăsta ?" se întreba.

— Dacă nu-i cu supărare, domnule de Santa Claus... Mărturisesc că încep să am mai puţină încredere în bagheta mea de alun. M-am gîndit că, poate... Dacă aţi avea bunătatea să-mi încredinţaţi detectorul dumneavoastră... Aş vrea să fac o experienţă.

— Cu multă plăcere, Kappel !

Marchizul numărul 2 vîrî o mînă în buzunar şi scoase un fel de busolă pe care marchizul numărul 1 o numea detector. Paracliserul se pierdu în mulţumiri, care nu-l putură înşela însă pe marchiz. În momentul în care scoase din buzunar detectorul, chipul lui Kappel trădă o foarte uşoară mirare, pe care şi-o stăpîni numaidecît.

„Nătîngule, gîndi «nobilul portughez», ai încercat să-mi întinzi o cursă ! Dar n-ai izbutit. Ia te uită !"

Îi întinse mîna.

— Trebuie să mă întîlnesc cu domnul Villard. Mi-a promis să-mi arate cîteva documente în legătură cu istoria acestor locuri.

Institutorul sporovăia în faţa primăriei cu doctorul, pîndarul şi primarul. De îndată ce acesta din urmă îl zări pe marchiz, se îndepărtă.

— Domnul Noirgoutte nu pare să încerce decît o simpatie moderată faţă de mine, glumi domnul de Santa Claus.

Cei trei bărbați izbucniră în rîs.

— Cred că domnul Noirgoutte, spuse institutorul, apreciază că dumneavoastră mirosiți oarecum a eretic, dacă îmi permiteți această glumă, domnule marchiz.

— Eretic ?

— Să nu exagerăm ! Nu vreau să spun că îi sînteți suspect ! Dar felul dumneavoastră de-a fi, prezența dumneavoastră la Mortefont îl intrigă. Așa cum ne-o mărturisea mai adineauri.

— Cu alte cuvinte mă bănuiește c-aș fi un hoț și poate chiar un ucigaș. Crezusem că e convins de vinovăția lui Cornusse.

— Mergeți prea departe, domnule marchiz ! Cu toate că... evident... Domnului Noirgoutte i-a plăcut totdeauna să construiască romane. Ne-am obișnuit, cei de pe aici, și nu-i mai dăm atenție. Vreți să pariați că în această după-amiază chiar o să-și schimbe părerile și-o să bănuiască pe undeva o acțiune de spionaj ?

— Mîna Germaniei, glumi Ricomet.

— A Germaniei ? O afacere de spionaj ? strigă pîndarul. Dar, de fapt... neamțul ăsta...

— Să vorbim serios, scumpe domnule Villard. Fiindcă mi-ați propus, mi-ar plăcea să arunc o privire în bibliotecă.

— Nu-i bogată, remarcă Ricomet. Jules Verne, Mayne Reid, Wells și bineînțeles Erckmann-Châtrian...

Trecînd pe lîngă o ușă încuiată, pe domnul Villard îl străbătu un mic fior.

— Aici este...

— Omul care...

— Da !

— Tot nu se știe nimic ?

— Nici o idee despre identitatea lui. Azi-dimineață i-am telefonat semnalmentele la Nancy. Pînă în prezent, mister !... Nu vă ascund că o să mă simt ușurat cînd îi voi vedea sosind pe polițiști.

— În legătură cu asta, mi s-a spus că ieri-seară ați fost...

— Splendid... încheie Ricomet.

— Haide-hai, făcu institutorul. Am fost... Am fost... să spunem tînăr. Excitarea, emoția. De atunci am tot reflectat. Fiecare cu meseria lui, nu-i așa ? Detectivii nu se amuză jucîndu-se de-a institutorii, institutorii nu au de ce să se impro-

vizeze în detectivi. Sarcina unui om ca mine este să predau o-i, oi. Ieri-seară mi-am ieşit din rol. Acum am reintrat. Să nu mai vorbim de asta !

Aceste cuvinte fură rostite cu simplicitate. Exprimau o modestie reală. Era un om simpatic acest institutor.

— Asta nu v-a împiedicat să fiţi uimitor, domnule Villard ! Chiar dacă ar fi vorba numai de curaj. Sărmanul Noirgoutte a fost sub toate aşteptările. Ah ! Dacă aţi vrea să faceţi politică...

Virecourt aprobă. Institutorul începu să rîdă pe jumătate flatat, pe jumătate jenat.

— Se spune că seamănă cu un neamţ ? aruncă marchizul.

— Ca două picături de apă... Doriţi să-l vedeţi ?

Institutorul deschise uşa şi dădu obloanele la o parte.

Cadavrul era întins pe o masă, cu faţa în sus.

— Nu-i prea frumos, nenorocitul, spuse Virecourt.

Marchizul de Santa Claus dădu foarte încet ocol cadavrului. Doctorul arăta cu degetul gîtul pe care vînătăile formau o linie întunecată, neregulată.

— Se pare că poliţia obţine rezultate uimitoare prin studierea amprentelor digitale, remarcă Villard.

— Da, dar... pielea nu păstrează amprentele digitale !...

Marchizul studia atent chipul cu trăsături germanice. Îi săltă capul, îl lăsă să recadă încet înapoi, apoi :

— Şi acum, dacă am trece să vedem cărţile ? sugeră el.

Institutorul, amabil, îi arătă amănunţit anemicile comori ale bibliotecii. Marchizul răspundea, cita cîte un titlu, răsfoia un volum, îşi dădea părerea asupra vreunui autor, dar gîndul îi era în altă parte. Rămăsese în acea încăpere îngheţată şi goală unde se odihnea cadavrul omului „căzut din cer".

— Ia te uită, remarcă el lăsîndu-şi degetele să alunece pe cotoarele cărţilor, îl aveţi pe Shakespeare !

— Da, desigur ! răspunse Villard cu o nuanţă de mîndrie amuzată.

VI

BLÜCHER ŞI GROUCHY

În cele din urmă furtuna, ucisă de propria sa furie, încetase.

Marchizul de Santa Claus era dezorientat.

„O să fie greu să mă descurc în povestea asta, gîndea. Adevărul este că... Ei bine, pe cinstea mea ! Adevărul este că sînt prea bătrîn. Patruzeci de ani. Pe scurt, un om bătrîn."

Privea cu luare-aminte copiii visători de prin tinde sau pe alţii care se fugăreau, ţipînd, prin zăpadă.

În strada Etuve, se afla totdeauna o bandă care staţiona în apropierea camerii fără fereastră, prevăzută doar cu o foarte îngustă lucarnă, în care Cornusse îşi developa fotografiile. Pentru ei această încăpere reprezenta *cabinetul negru* — faimosul „cabinet negru" al pedepselor. Şi-l închipuiau plin de ameninţări, de capcane, bîntuit de tot felul de gîngănii de culoarea mucegaiului. De-a lungul şirii spinării le trecea un fior...

— Aţi văzut ? spuse o fetiţă.

Era Madeleine Neubach. Arătă cu degetul spre lucarnă.

— Ochiul... Ochiul lui Moş Crăciun, acela care îi raportează totul... S-a uitat la noi.

Un băieţel bucălat o făcu pe grozavul :

— Ochiul ? Nu mai poate să raporteze nimic, fiindcă Moş Crăciun a murit !

— Da ? Ei bine, apropie-ţi puţin nasul de lucarnă, dacă eşti atît de deştept, grăsanule !

— Pfiu !cît de proaste pot fi fetele. Mai întîi nu există nici un ochi... e o minciună !

— Ba da, există unul. Şi e cu totul roşu.

— Nu-i un ochi, ci o lampă. O dată, fratele meu Christophe s-a uitat prin lucarnă. Fratelui meu Christophe nu-i e frică. A văzut cîteva lighenaşe pe o masă, şi-apoi o grămadă de sticluţe, şi-apoi o lampă roşie.

Cu toate acestea, micuţul se tot trăgea tiptil înapoi, se lipea de zid, nu tocmai sigur de ceea ce spunea...

„Un puşti, o fetiţă de şase ani, îşi spunea marchizul de Santa Claus, iată de ce fel de detectivi ar fi nevoie într-o asemenea anchetă. Ei ar înţelege ! Moş Crăciun, Moş Fouettard, Croquemitaine, Omul cu sacul, Negustorul de nisip ; Căpcăunul, Mama Michel şi cumătrul Lustucru, ei îi cunosc! Sînt la ei acasă ! Ah ! vîrsta raţiunii, ce tristeţe ! Şi uităm de Cenuşereasă ! Hei ! Iată-l şi pe baron. Pentru un «Făt frumos», arată cam preocupat !"

Baronul de la Faille mergea cu capul aplecat. Ieşea din strada Trois-Puits.

Marchizul îl opri pe castelan.

— Aş putea să vă reamintesc, scumpul meu baron, făgăduiala de a mă lăsa să cercetez arhiva dumneavoastră ?

— Teancul vă aşteaptă, marchize. În scopul acesta am golit două scrinuri.

La fereastra ei, Cenuşăreasa cosea. Biata de ea, era tulburată. Abia izbutise, cu multă înţelepciune şi nu fără a suspina, să coboare pe pămînt şi să nu mai socotească aventura revelionului şi a balului decît ca pe o amintire minunată, şi sosise baronul. În picioare în faţa ferestrei, murmurase, tot necăjind canarii, cuvinte ce nu aveau nimic extraordinar, cuvinte de toate zilele, dar care dădeau o ciudată semnificaţie privirilor ce le însoţeau.

După plecarea baronului, Cenuşăreasa îşi reluă plină de curaj acul şi degetarul, dar în faţa ei plutea un fel de văl dincolo de care cîrpele albastre şi roşii, menite să devină uniforme pentru soldaţii de lemn, păreau să se transforme în stofe preţioase.

— Ei bine, domnişoară, aţi avut un deosebit succes la bal, mi s-a spus ! Nu pot decît să regret că n-am putut să vă admir.

Catherine roşi :

— Mi se pare că aţi fost bolnav, domnule marchiz ?

— Puţin, dar a trecut.

— Mă bucur pentru dumneavoastră.

Zîmbi.

— Da. Pentru mine a fost o seară... Nici nu pot să spun în ce măsură, pentru mine, balul acesta... Ah ! A fost exact ca în poveşti ! Mai întîi, am încercat la castel nu ştiu cîte rochii. Toalete, domnule marchiz, cum n-am văzut şi nu mi-am închipuit niciodată mai înainte că ar putea fi ! Şi acel pantof care nu se găsea... Pantofi cu totul auriţi... Dar sînt o proastă ! Pentru dumneavoastră, lucrurile acestea n-au nimic extraordinar.

Cînd se îndepărtă, marchizul mormăi :

„Exact ca-n poveşti ! În cele din urmă devine exasperant ! Ce dracu ! doar nu sîntem într-o poveste cu zîne. Diamante care dispar, un individ fără acte de identitate găsit strangulat : nu s-ar putea spune că este tocmai o feerie !"

În faţa giuvaergeriei, factorul sporovăia cu Turner.

„Ia te uită ! Omul cu sacul flecăreşte cu Negustorul de nisip, îşi spuse, fără să vrea, marchizul. Şi, bineînţeles, Mama Michel e la fereastră."

Se opri brusc.

„Haida-de ! Mă prinde acum şi pe mine ? La urma urmei să vedem ! Mă aflu la Mortefont în Lorena, sau în ţara lui «A fost odată» ?"

După masa de prînz, marchizul de Santa Claus se duse pînă aproape de intrarea în subterană, acolo unde Jules Poudriollet şi un alt strengar îl zăriseră pentru prima dată pe neamţ. Locul era pustiu. Acolo unde, cu douăsprezece ore mai înainte, zăcuse „omul căzut din cer", se înălţa, cu pipa în gură şi o mătură la subsoară, un uriaş om de zăpadă. Marchizul îl privi grav. Tot grav, se aplecă, adună un pumn de zăpadă, frămîntînd-o. Braţul i se destinse, luleaua omului de zăpadă sări în aer. Cînd marchizul se îndepărtă, în afară de lulea, omul de zăpadă îşi mai pierduse şi capul şi mătura.

„Merge ! îşi spuse marchizul frecîndu-şi mîinile înroşite de frig. Întineresc !"

După-amiază, băgă de seamă că lumea se uita la el oarecum ciudat. Oamenii se fereau din calea lui sau începeau să şuşotească.

Circula într-o atmosferă duşmănoasă. Mulţi îl bănuiau că n-ar fi străin de evenimentele din 24 şi 25 decembrie.

Pînă și paracliserul, căci îl spiona și acesta ! Întorcîndu-se de două, trei ori, îl zări, destul de departe, urmărindu-l cu privirea.

Către ora șase, marchizul intră în biserică. Dacă, numai peste o clipă, ar fi intrat cineva după el, ar fi avut surpriza să nu-l mai găsească acolo.

Marchizul se cățărase pe o scară, care se bălăbănea, în clopotniță, și se instalase călare pe un căprior. Simțea, în ceafă, răceala unui clopot. De acolo de unde era cocoțat putea să urmărească, printre două grinzi, tot ce se petrecea afară. Se lăsase noaptea. Vremea era acum potolită. Pe cerul limpede scînteiau nenumărate puncte luminoase, iar la nivelul pămîntului străluceau cîteva lămpi. Treceau trăsuri în trap. Lumina roșiatică a felinarelor te făcea să te gîndești la niște stele căzătoare, mai puțin grăbite de data aceasta. Jos, la orizont, un astru scînteia cu o lucire albă. Era planeta Venus.

Marchizul își aminti formula din cartea de descîntece :

„Întreabă Steaua Ciobanului, vei găsi Brațul de Aur ascuns !"

Coborî pleoapele. Privirea sa plonjă. La prezbiteriu erau luminate două încăperi : bucătăria și camera de dormit. Părintele Fuchs era în pat. Marchizul îi vedea capul acoperit cu o scufie de bumbac clătinîndu-se încet pe pernă. În bucătărie, Kappel pregătea o cină ușoară. Marchizul îl observă mult timp pe paracliser, felul său prudent — din cauza miopiei — de a păși, de a-și întinde brațul.

Apoi Kappel stinse lumina în bucătărie și îi servi părintelui o supă, un ou fiert, dulceață ; totul însoțit de puțină apă minerală. O infuzie încheie masa. După aceasta Kappel așeză la căpătîiul preotului o lampă cu lumina scăzută, puse lemne pe foc și plecă.

Marchizul tocmai se pregătea să coboare din clopotniță cînd auzi o ușă scîrțîind, apoi niște pași care i se păreau deosebit de discreți răsunînd în biserică. Crezu că e vorba de o ultimă inspecție a paracliserului și așteptă. Privirea îi reveni, distrată, către odaia abatelui Fuchs. Deodată, de mirare, căscă gura și ochii i se holbară.

Preotul coborîse din pat. În cămașă, cu picioarele goale, cu pamponul scufiei legănîndu-i-se caraghios pe ceafă, alerga prin cameră. Se opri lîngă un scaunel de rugăciune. Își lăsă capul pe o parte, ca și cînd ar fi ciulit urechile. Apoi, îi apăru pe față un surîs. Marchizul era foarte intrigat. Îl văzu pe abatele Fuchs aplecîndu-se peste scăunelul de rugăciune. Era o mobilă adevărată, de un model care nu se mai vede astăzi ; scăunel de rugăciune și dulap în același timp. Abatele Fuchs deschise partea care forma dulapul. În clopotniță marchizul pufni în rîs. Părintele ținea în mînă un pahar și o sticlă pe jumătate plină cu un lichid care nu avea probabil nici o legătură cu apa minerală sau cu ceaiul.

Preotul își turnă o porție zdravănă și o dădu de dușcă. Puse apoi la loc paharul și sticla, traversă din nou camera cu pasul lui mărunt și iute, se vîrî sub cuvertură și nu se mai mișcă.

„Drace ! Domnul părinte are un foarte ciudat fel de a-și respecta regimul. Mă îndoiesc că întăritorul pe care tocmai și l-a administrat ar fi indicat pentru inima lui."

Surîzînd, marchizul coborî din nou scara și se regăsi în biserica în care nu se mai auzea nici cel mai mic zgomot. Ezită puțin, apoi se îndreptă către pristol și trecu în sacristie. Ușa care dădea spre grădină nu era încuiată. Marchizul o deschise și ieși. În aceeași clipă primi, drept în frunte, o magistrală lovitură de bîtă care îl culcă la pămînt.

Din fericire, marginea pălăriei atenuase tăria loviturii. Marchizul era numai amețit. Simți o mînă pipăindu-i hainele, apoi strecurîndu-se în buzunarul în care-și ținea portofelul. O respirație călduță și gîfîită îi adie pe față. Apucă brusc încheietura unei mîini apoi, înălțîndu-și trunchiul și proptindu-și genunchiul în picioarele agresorului, pe care îl răsturnase, răsuci brutal mîna pe care o apucase și începu să tragă. Se auzi un urlet. Cu mîna liberă, scoase din buzunarul hainei o lanternă și apăsă pe buton. Pentru a doua oară în această seară căscă gura de uimire : agresorul era Blaise Kappel.

Marchizul plimbă o clipă lumina lanternei pe pămînt și o opri asupra unui piciorong.

— Ei bine, dar asta-i o manie ! strigă ; sau poate că ați făcut vreun jurămînt ! V-ați spus în gînd să mă ucideți cu lovituri de picioroange ! La prima ocazie, schimbați armele !

— Sînteţi un impostor, un hoţ şi un asasin, răspunse paracliserul, care încerca zadarnic să se elibereze din strînsoare şi se strîmba de durere.

— Un impostor ?

— Ştiu că nu sînteţi marchizul de Santa Claus...

— Nu sînt marchizul de Santa Claus ?

— Nu ! Mi-am dat seama de îndată ce v-am văzut astăzi de dimineaţă. Marchizului îi rămăsese pe frunte un semn de la lovitura pe care i-am dat-o ieri. Sînteţi abil, dar la asta nu v-aţi gîndit.

Marchizul dădu drumul mîinii lui Kappel şi izbucni în rîs.

— Iată deci pentru ce mi-ai cerut detectorul, crezînd că nici n-am să ştiu măcar despre ce-i vorba ! Şi pentru asta m-ai spionat toată după-amiaza ? Fii liniştit ! Sînt tot atît de marchiz de Santa Claus ca şi marchizul de Santa Claus pe care îl cunoşti. E secretarul meu. Cînd mi s-a cerut să vin aici ca să veghez am crezut c-o să se descurce tot atît de bine ca şi mine şi l-am trimis pe el. Dar cînd e vorba de-o crimă, eu, Prosper Lepicq în persoană, sînt cel care operează !

— Asemănarea asta nemaipomenită... se miră Kappel.

— Uşor de realizat ! O să-ţi dezvălui secretul. Am încercat să ticluiesc un chip care să fie la jumătatea drumului între cel al secretarului meu şi al meu. A fost mai uşor aşa pentru fiecare, decît să parcurgem separat întreaga distanţă care ne desparte pe unul de celălalt. Chipul marchizului de Santa Claus este un fel de „medie !" Înţelegi ? „Media" trăsăturilor în care ne asemănăm şi a celor în care ne deosebim. Puţin din secretarul meu şi puţin din mine. Mai greu a fost cu ochii şi cu vocea. Dar ochelarii şi accentul purtughez n-au fost inventate numai aşa, de dragul lelii, numai că animalul ar fi trebuit să-mi atragă atenţia asupra cicatricei de pe frunte ! N-aveam de unde să bănuiesc ! Deocamdată, dă-mi voie să te felicit, ocheşti grozav de bine pentru un miop !

Puţin după aceea, totul fiind perfect lămurit, Kappel insistă să-l conducă pe marchiz la el acasă şi să-l panseze. Apoi cei doi ciocniră un pahar împreună şi domnul de Santa Claus se întoarse la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare".

Era ora opt şi jumătate. La el acasă, domnul Noirgoutte se ridica de la masă după o cină îmbelşugată. Îşi aprinsese o ţigară de foi şi se lăsase să cadă, cu o senzaţie de tihnă, în-

tr-un fotoliu adînc, cînd bătu cineva în uşă. Servitoarea se duse să deschidă.

— Virecourt e pe sală, domnule primar.

— Virecourt ? Să intre !

— Poliţiştii, domnule Noirgoutte, spuse pîndarul.

— Ah ! Totuşi ! Au sfîrşit prin a sosi !

— Adică nu, domnule primar ! Nu sînt aici. Mă aflam la primărie cu institutorul, cînd a început să sune telefonul. Poliţiştii s-au oprit acum la Baccarat.

— La Baccarat ? urlă primarul sărind în sus ! La Baccarat ! Şi ce dracu fac la Baccarat ? Care nici măcar nu-i pe drumul către Mortefont ! E colosal ! O să-i telegrafiez comisarului divizionar şi o să-l întreb dacă inspectorii lui au plecat pentru o anchetă sau în vacanţă ! Nu-ţi baţi aşa joc de oameni ! Baccarat !... Baccarat !...

— Or fi fost nevoiţi, ţinînd seama de starea drumurilor, să facă un ocol, domnule primar.

— Un ocol ? Asta-i culmea ! Şi de ce să nu treacă şi prin Spania, dacă tot s-au pornit ? Dar să facă ce-or vrea, să treacă şi prin Spania şi să nu mai vorbim de asta ! Un ocol ! Şi cam cît timp speră ei să mucegăiască la Baccarat ?

— Din cele ce mi-au spus, am înţeles că au avut fel de fel de necazuri cu motorul din pricina frigului, plus o pană de cauciuc. În sfîrşit, de toate. Dar se poate conta pe ei, negreşit, în zorii zilei.

— În zorii zilei ? Bine ! Dar n-au spus în care zi !

Domnul Noirgoutte izbucni într-un rîs homeric.

În zori, nici urmă de poliţişti.

În schimb, telefonul sună din nou. De data asta însă nici la primărie, nici la primar acasă. Ci la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare".

— Sînteţi chemat de la Paris, domnule marchiz, veni să-l anunţe micuţa cameristă.

— De la Paris ? Drace ! Drace !

În pijama, marchizul, care arbora pe frunte un superb cucui, alergă la cabina telefonică ! Ajunse pînă la el o voce îndepărtată :

— Alo... Marchizul de Santa Claus din Mortefont ?

— Chiar el ! Cine e la aparat ?

— Marchizul de Santa Claus de la Paris !

— Ei dracie ! Ce s-a întîmplat ?

— Ieri am uitat ceva. Nu mi-a venit în gînd să vă informez că lovitura de picioroange pe care mi-a dat-o paracliserul mi-a lăsat o vînătaie lîngă tîmpla dreaptă.

Marchizul de Santa Claus din Mortefont își fricționă cucuiul și îi replică prompt :

— N-are nici o importanță ! Mi-a venit însă mie, după lovitură. Ceea ce trebuia făcut, s-a făcut !

Pe cînd ieșea din cabină, Hagen tocmai intra în han. Măcelarul îl privi cu asprime, apoi se întoarse și ceru :

— Dă-mi o cafea, Kopf, și un rachiu de corcodușe !

Adăugă apoi pe un ton cu două înțelesuri :

— Ai aflat noutatea ? Se pare că preotul nostru a murit astă-noapte...

Marchizul de Santa Claus se îmbrăcă în grabă și alergă la prezbiteriu. Acolo îl găsi pe Ricomet, pe Kappel, pe primar, pe Turner, pe sora lui și pe Virecourt. Paracliserul era dărîmat.

— Dar cum s-a întîmplat ? Ieri-seară, încă, domnul părinte...

— Inima, spuse doctorul. Trebuie să adaug că a fost extraordinar că abatele a putut rezista timp atît de îndelungat !

— Din păcate, iată ce s-a descoperit !

Paracliserul se duse pînă la scăunelul de rugăciune-dulap, de unde, în ajun, instalat în clopotniță, marchizul îl văzuse pe preot scoțînd pe ascuns o sticlă și descoperi, pitite în micul dulap, o duzină de sticle goale cu eticheta : *Mirabelle*[1] *des Vosges.*

— Iată, spuse el clătinînd trist din cap. Sîntem o nimica toată ! Într-adevăr, sîntem o nimica toată ! Dacă mi-ar fi putut trece prin minte că bietul om bea...

*

De cinci minute, marchizul bătea zadarnic la ușa lui Cornusse.

Fotograful se încăpățîna să nu deschidă.

— Degeaba ! Nu vreau să văd pe nimeni, strigă el. Pleacă !

[1] Băutură alcoolică preparată din corcodușe.

Plictisit să tot ciocănească atîta, marchizul începu să zgîlţîie clanţa. Celălalt zbieră :

— Nu intra, tîlharule, sau o să se întîmple o nenorocire !

Marchizul de Santa Claus intră şi închise uşa. Bătrînul ameninţa cu piciorul unui aparat de fotografiat.

— Hai, hai, moş Cornusse, nu-ţi vreau nici un rău !

— M-am săturat să mă văd arătat cu degetul ca un hoţ ! Cincizeci de ani din viaţa mea, pe care i-am petrecut la Mortefont, fără să fac rău nici atîtica aproapelui meu, şi acum să vină să-mi arunce asta în faţă : „Hoţ". Ah ! Doamne, Dumnezeule !

Trînti furios pe o masă piciorul aparatului de fotografiat care se sparse.

— Dar, moş Cornusse, eu sînt convins că eşti un om cinstit ! Tocmai de aceea vreau să încerc să lămuresc afacerea cu dumneata.

— E gata lămurită, răspunse celălalt încăpăţînat. Kappel şi Turner sînt nişte hoţi !

Arăta cu un gest larg idilicele cărţi poştale ilustrate, înduioşătoarele fotografii care tapetau pereţii ; părea să le ia martore.

— Să-mi facă mie una ca asta ! Mie !

— Stai, moş Cornusse, potoleşte-te ! Trebuie să te străduieşti să-ţi aduci aminte.

— Nu eşti cumva de la poliţie ? îl întrebă arţăgos bătrînul.

— Nu sînt de la poliţie. Vreau să te ajut fiindcă te văd în încurcătură.

Tot vorbind, se duse şi luă de pe un scrin o sticlă de vin. Umplu două pahare. Automat, fotograful întinse mîna.

— În sănătatea dumitale, Cornusse !

— În sănătatea dumneavoastră, domnule marchiz !

Cei doi bărbaţi se aşezară. Fotograful îşi rezemă coatele pe masă.

— Dumneata eşti un om cinstit, Cornusse, repetă marchizul.

— Da, spuse cu convingere Cornusse.

— Şi acum, ascultă-mă. Blaise Kappel paracliserul şi Max Turner giuvaergiul sînt, de asemenea, oameni cinstiţi.

— Da, spuse Cornusse.

Cuvîntul îi scăpă fără să vrea. Se corectă :

— Nu ! Am greşit. Kappel şi Turner sînt mincinoşi şi hoţi !

— Ssst ! Ssst ! făcu marchizul. Vorbim serios ? Da sau nu ? Renunţă la pica dumitale. Îţi spun eu că Turner şi Kappel sînt oameni cinstiţi, ceea ce de fapt o ştii foarte bine şi dumneata.

— Să zicem !

— Asta înseamnă că există un hoţ care nu este nici Kappel, nici Turner, nici dumneata.

— Vezi bine ! Trebuie să fie cineva !

Cei doi bărbaţi mai traseră o duşcă.

— Ieri după-amiază, Cornusse, ai trecut pe la toate familiile...

— La fel ca în toţi anii. Încep cu strada Trois-Puits, trec prin Piaţa Mare, urc pe strada Etuve, pe strada Atre, mă duc şi-l salut pe primar, mă duc la şcoală, fac un salt la doctor, trec pe la domnul de la Faille, cu toate că nu-i nici un copil la castel, cobor din nou pe strada Marché şi aşa mai departe. Nu ocolesc pe nimeni.

— Bine. Odată terminat turneul...

— După ce mi-am terminat turneul am ajuns la sacristie, mi-am jucat rolul în sala patronajului şi am asistat la liturghia de la miezul nopţii. La fel ca în toţi anii, am spus-o de douăzeci de ori pînă acum. De data asta, recunosc, am băut un pic mai mult ca de obicei. M-am cam ameţit şi n-am mai fost la revelion. M-am întors acasă imediat după slujbă şi după muzica lui Villard ; fanfara, ştiţi ! Ah ! Villard ăsta e un caraghios. În fiecare an, după terminarea liturghiei de la miezul nopţii, se ştie : *Le Chant du Départ*. Exact ca o partitură muzicală.

Marchizul îi aruncă fotografului o privire ascuţită. Îi trecu deodată prin minte o bănuială. Dezlegarea deconcertantei contradicţii dintre Cornusse pe de o parte şi Kappel şi Turner pe de alta avea să-i fie furnizată mai repede decît sperase ? Întrezărise o explicaţie uluitoare în simplicitatea ei.

— Totdeauna *Le Chant du Départ* ? Niciodată o altă arie ?

— Niciodată ! Precis ca o partitură, v-am spus !

— N-ai auzit bine, Cornusse. Anul acesta domnul Villard şi-a schimbat programul. În *Le Chant du Départ* a intercalat cîteva fragmente din *La Carmagnole* şi din *Ça ira*, ceea ce a stîrnit de altfel o mulţime de trăncăneli !

Cornusse clătină din cap.

— Villard n-a făcut nimic din cele ce spuneți. Știu sigur. Am ascultat muzica pînă la sfîrșit.

Așadar, ciudata contradicție continua! În sacristie, Cornusse nu văzuse ceea ce văzuse Turner și Kappel. În piață, după liturghie, nu auzise ariile pe care fiecare putuse să le audă. Și era gata, evident, cu cea mai mare bună credință din lume, să susțină, singur împotriva tuturor, că Villard nu cîntase nici refrenul din *La Carmagnole* nici pe acela din *Ça ira*. Marchizul se lăsă pe spate și aprinse o țigară.

— Am să-ți povestesc o istorie nostimă. O întîmplare pe care am trăit-o nu prea de mult. Asta se petrecea la Paris, într-o mare cafenea.

— N-am fost niciodată la Paris, spuse Cornusse.

— N-are nici o importanță. Mă dusesem în cafeneaua respectivă după cîteva ore de somn, pentru a mă întîlni cu un prieten cu care băusem toată noaptea. Băusem zdravăn, mă-nțelegi.

Obrajii bătrînului se încrețiră, făcu maliții cu ochiul.

— Bun! Acest prieten îmi spuse: „Marchize, ți-aș fi foarte obligat dacă ai putea să-mi restitui cei cinci sute de franci pe care ți i-am împrumutat astă-noapte". M-am gîndit o clipă și, într-adevăr, mi-am amintit de împrumut. Eram bine făcut atunci cînd cerusem și primisem suma; cu toate acestea îmi aminteau foarte bine scena, în cele mai mici amănunte: „Eram în cutare bar, la cutare oră, am spus. Cu noi se mai afla cutare! Exact!" I-am întins o bacnotă de cinci sute de franci. Prietenul meu a început să rîdă. „Nu-mi datorezi nimic! Am glumit! Ți-am împrumutat într-adevăr cinci sute de franci, la bar, în împrejurările pe care le-ai amintit, dar acum o lună! Iar între timp mi i-ai restituit!" Eu nu voiam să-l cred: „Te asigur că nu! Asta a fost noaptea trecută: Sînt sigur." Insistam: „Era cu noi cutare. A și făcut cutare remarcă în cutare moment... „Da, dar... a fost luna trecută..." „Nu! Noaptea trecută!" Cu greu a putut prietenul meu să mă convingă.

— E, într-adevăr, ciudat, remarcă fotograful.

Rîdea. Nu înțelesese.

— Întîmplarea dumitale nu este decît o repetare a aventurii mele.

— Cum ?

— Alaltăieri ţi-ai început, sînt sigur, turneul de Crăciun, dar nu l-ai terminat. La un moment dat, pe parcurs, atunci cînd erai mai mult decît bine-dispus, un personaj care era perfect la curent cu itinerarul şi cu rolul dumitale la şedinţa anuală a patronajului, te-a făcut să bei pînă te-ai îmbătat turtă, poate că te-a şi drogat chiar, şi a sfîrşit turneul în locul dumitale. Apoi te-a adus aici împleticindu-te, inconştient ! A doua zi, dumneata jurai, de bună credinţă fiind, că ţi-ai făcut turneul de la un capăt la altul. *Dar dumneata încurci datele ! Dumneata îţi aminteşti Crăciunul de anul trecut !* Şi asta cu atît mai sigur, cu cît, de cincisprezece ani, cu prilejul acestei sărbători, itinerarul dumitale este în mod invariabil acelaşi, gesturile şi chiar vorbele dumitale sînt „reglate ca o partitură". Numai că, anul acesta s-a ivit ceva nou ! În primul rînd, întîmplarea din sacristie. Apoi inovaţia lui Villard : refrenul din *La Carmagnole* şi din *Ça ira*. Lucruri pe care, e limpede, nu ţi le poţi aminti fiindcă n-au existat niciodată mai înainte.

Cornusse bîlbîi :

— E cu neputinţă ! Spuneţi-mi mai bine că sînt nebun, îmi place mai mult ! În sfîrşit, ce să mai vorbim ! Mă văd şi acum ciocnind cu Hagen. S-a vorbit despre criză, despre preţuri.

— Anul trecut !

— Ba deloc ! Alaltăieri ! Am băut cu tatăl micuţului Poudriollet. Puştiul era foarte mîndru de primii săi pantaloni lungi.

— Anul trecut !

— Fir-ar să fie ! V-am spus doar că asta a fost alaltăieri. Încă, la primar, la domnul Noirgoutte, s-a vorbit de alegerile care vor veni. Ah ? ! da... Staţi puţin ! N-am putut vorbi de alegerile care urmează să aibă loc fiindcă... haide, haide... fiindcă s-au ţinut anul ăsta. Şi totuşi Noirgoutte mi-a vorbit de alegerile care vor veni.

— Anul trecut.

— La urma urmelor, s-ar putea ! Dar atunci, ce-am fi putut vorbi anul ăsta, primarul şi cu mine ? Nu văd. Ca şi cînd

ar fi un gol ! Ce-am fi putut să ne spunem ? Lăsaţi-mă să mă gîndesc... Mă revăd la masă. Se ciocnea, aşa cum se cuvine. Şi servitoarea ce făcea oare ? Ah ! E grozav... O văd umblînd încolo şi încoace, pe foc e o oală. Staţi ! Puţin cîte puţin, îmi amintesc. Văd oala... Primarul e pe cale să-mi spună... să-mi spună... Ah ! Îl aud ca şi cînd ar fi aici : „Moş Cornusse, cred că radicalii au încurcat-o".

— Vezi bine că asta a fost anul trecut !

Cornusse lovi cu pumnul în masă.

— Vă spun că am trecut anul ăsta pe la domnul Noirgoutte. Dovadă că, după turneu, trec totdeauna pe la primar înainte de a trece pe la doctor şi pe la domnul baron. Ori, la cei doi am fost. Domnul Ricomet mi-a povestit că s-a hotărît totuşi să-şi cumpere o maşină.

— Anul trecut !

— Nu, anul ăsta ! Fiindcă nu are maşină. Aşa cum la castel am auzit-o pe Augusta vorbind de un pantof de bal. Nu-l găsea. Era pentru micuţa Arnaud, pentru costumarea ei. Ei bine, o să-mi spuneţi cumva că anul trecut a condus-o domnul baron pe micuţa Arnaud la balul de la „Sîntul Nicolae-cel-Mare" ? Asta a fost alaltăieri.

Fotograful îşi împinse scaunul cu violenţă.

— Şi-apoi, ascultaţi ! Nu-mi place deloc treaba asta. Pînă la urmă nu mai înţeleg nimic ! Unde am fost ? Şi unde n-am fost ? Nu mai ştiu nici eu ! În sfîrşit, nu există doi Cornusse. Eu sînt Cornusse, domnule marchiz ! Moş Crăciun eu sînt.

Îşi ieşise din minţi. Alerga încolo şi încoace ca un şoarece prostănac ; îşi pipăia fotografiile, cărţile poştale, îşi plimba degetele tremurătoare pe piept, ca şi cînd ar fi vrut să se asigure de propria sa persoană. Totul îi scăpa din mînă. Totul se încurca. Anii se amestecau. Bătrînul fotograf vedea într-un fel de halucinaţie cincisprezece Moş Crăciun, cu totul şi cu totul la fel, roşii pe un fundal de zăpadă, păşind sub o ploaie de file de calendar, toate cu aceeaşi dată : 24 decembrie, dar fiecare arătînd alt an : 1919, 1927, 1921, 1932...

Cînd marchizul, către sfîrşitul dimineţii, se duse la castel pentru a cerceta arhivele familiei de la Faille, găsi, îngrămă-

dite pe o masă, mai multe teancuri de pergamente, condici de socoteli, culegeri de obiceiuri etc.

Gazdă desăvîrşită, baronul se feri să-l plictisească prea mult cu comentariile.

— Cercetaţi ! Răscoliţi totul fără teamă ! Iar pentru note aveţi aici cerneală şi hîrtie.

Apoi se instală şi el aproape de foc şi se cufundă în lectura unei *Vieţi a ministrului de finanţe Fouquet* proaspăt apărută. Cu toate că lectura părea să-l intereseze destul de mult nu-l făcea să-şi uite vizitatorul. Din cînd în cînd, îşi ridica privirea şi cerceta atent trăsăturile marchizului aplecat pe pergamentele acoperite cu o scriere bătrînească şi cu vechi planuri.

Pe foaia de hîrtie pusă la dispoziţie de baron, marchizul nu luă decît o notă. Nici măcar nu era o notă : ci un desen ! Un desen foarte simplu reprezentînd o stea cu patru braţe.

Cînd marchizul de Santa Claus îşi luă rămas bun, după ce acceptase o invitaţie la cină pentru acea seară, baronul, nu fără ironie, spuse :

— Aţi uitat ceva, scumpe marchize !

— Ce anume, baroane ?

— Ceea ce aţi luat din arhiva mea ! Steaua aceasta.

Arătă desenul de pe foaia de hîrtie.

— Pariez că nu daţi nici un fel de crezare legendei despre racla îngropată ? întrebă domnul de Santa Claus.

— Nici una ! Dar dumneavoastră ?

Ochiul marchizului sclipi de după lornion.

— Ce ştiu eu, baroane ?

Lua foaia de hîrtie, o împături şi, cu cel mai serios aer din lume, vîrî steaua în buzunar.

După masa de prînz, marchizul de Santa Claus rămase un timp pe o bancă din Piaţa Mare. Urmărea gînditor zbenguiala puştilor care alergau şi ţipau, cu nasul înroşit de frig, cu mîinile la căldură, în buzunarele doldora de castane coapte în spuză.

Domnii Noirgoutte şi Villard trecură împreună. Institutorul îl salută pe marchiz, dar primarul îşi păstră pălăria înfundată pe cap şi-şi luă o mutră acră.

Marchizul îl auzi suspinînd :

— Dacă măcar inspectorii din Nancy ar fi aici !

Răsună un claxon. Primarul făcu o bruscă întoarcere pe loc, ca o morișcă în bătaia vîntului.

— În sfîrșit, polițiștii ! exclamă el.

Nu erau polițiștii. Era numai hodoroaga astmatică, cu caroseria zdrăngănind, care făcea cursa Cirey-Mortefont și retur.

Primarul gesticula furios.

— Recunoaște că e nemaipomenit ! Comunicațiile au fost restabilite, droșca asta antică a putut trece, în schimb de la oamenii din brigada mobilă nici o veste.

Văzură coborînd din droșcă un preot subțire și palid, părînd să aibă vreo douăzeci de ani. Era înlocuitorul părintelui Fuchs. Cu o valiză în mînă, șoferul îl conduse către prezbiteriu. Marchizul se duse la primărie. În prag îl întîlni pe Villard, care revenise între timp, iar acum pleca.

— Pot să intru în bibliotecă ?

— Desigur, domnule marchiz. O să mă iertați că nu vă pot însoți. O să găsiți ușa deschisă...

Dar încăperea prăfuită în care erau depozitate cărțile nu-l interesa deloc pe marchiz. Intenția lui era să poată pătrunde în camera în care se afla cadavrul necunoscutului. Aceasta era încuiată. Marchizul nu stătu pe gînduri : forță broasca cu o îndemînare și rapiditate pe care i-ar fi invidiat-o mulți dintre spărgătorii experimentați. Împinse ușa în urma lui, dar numai pînă în pervaz, fără s-o închidă.

Obloanele lăsate mențineau un întuneric de nepătruns. Marchizul acționă resortul unei lămpi electrice și începu să plimbe, foarte minuțios, fascicolul de lumină peste cadavru. Deodată, se aplecă și mai mult, lăsînd să-i scape un fel de mormăit. Douăzeci de secunde mai tîrziu stingea lampa și se retrăgea în vîrful picioarelor, după ce bătuse de două ori cu palma, fără nici un respect, pe capul mortului, într-un gest familiar, amical, exprimînd ceva cam în genul : „Mulțumesc, bătrîne !"

Revenit lîngă ușă, încruntă sprîncenele : aproape închisă pînă adineauri, ușa era acum întredeschisă. Nu era însă dintr-acelea care se deschid singure și nici nu era curent. Marchizul

fu silit să admită că un personaj cu pasul deosebit de uşor îl surprinsese aplecat peste cadavru, apoi, cu o deosebită discreţie, se retrăsese. Marchizul nu percepuse nici un zgomot. Nedumerit, închise din nou uşa şi intră în bibliotecă unde, în eventualitatea în care Villard ar fi revenit, începu să caute o carte.

Printr-un perete subţire de lemn, ajunse pînă la el zvon de glasuri.

Domnul Noirgoutte telefona comisarului din Nancy. Se exprima cu violenţă şi cerea, nici mai mult nici mai puţin, suspendarea imediată a inspectorilor din brigada mobilă plecată de alaltăieri cu destinaţia Mortefont.

Se pare că, spre deosebire de primar, comisarul era binedispus deoarece făcu această glumă, la drept vorbind, de un gust cam îndoielnic :

— Ei ! Domnule primar, asta nu-i o soluţie. Credeţi că pe jos [1] au să meargă mai repede decît cu maşina ?

Apoi, din vestibul se auzi un alt glas :

— Hei ? Nu-i nimeni în şandramaua asta ? Oh ! Iertaţi-mă, domnule primar !

— Ce s-a întîmplat, moş Kopf ? Ce doreşti ?

— Virecourt mi-a spus c-o să-l găsesc pe institutor aici. Am de făcut o scrisoare către perceptor şi cu şi cu scrisul nu prea facem casă bună. Voiam să-l rog pe domnul Villard...

Marchizul trecu pe la prezbiteriu. Kappel veghea la căpătîiul răposatului preot.

Obloanele erau închise şi ardeau două lumînări. Moartea scobise faţa părintelui Fuchs, dar trăsăturile îi exprimau o pace, un calm tulburător. Îl îmbrăcaseră cu sutana, sub cap i se pusese o pernă, mîinile i se odihneau pe piept ; degetele îi erau împreunate pe un crucifix.

— Înlocuitorul a şi venit, şopti Kappel. Dumnezeule, şi ce tînăr este ! Acum stă de vorbă în grădină cu domnişoara Turner.

— L-am văzut adineauri, cobora din trăsură.

[1] Joc de cuvinte intraductibil ; *à pied* înseamnă „pe jos", dar se poate subînţelege şi *mis á pied* — cu alte cuvinte „concediaţi".

— Aha !... Nu-i așa că e tînăr ? Prea tînăr ! E adevărat că nu e decît provizoriu, în așteptarea numirii unui nou preot.

Marchizul ieși. Într-un atelier de tîmplărie de pe o stradă apropiată se auzeau lovituri de ciocan. Se pregătea sicriul.

În Piața Mare, marchizul de Santa Claus se mai întîlni o dată cu primarul, a cărui proastă dispoziție creștea. Pînă la urmă, sfîrșeai prin a avea impresia că domnul Noirgoutte prinsese rădăcini în piața aceasta, fiindcă aici era centrul orașului. În felul acesta era sigur că se află în drumul polițiștilor, oricare ar fi fost direcția pe unde și-ar fi făcut intrarea în Mortefont — dacă ar fi fost să vină vreodată.

Trăsnea și fulgera în fața doctorului Ricomet și a lui Virecourt. Un zgomot de motor îi întrerupse discursul furibund.

— De data asta... strigă el.

Făcu vreo cîțiva pași mari, grăbiți, în direcția străzii de unde urma să apară mașina, dar, brusc, se opri.

— Tot Blücher e ? strigă ironic doctorul.

Descurajat, primarul se întoarse.

Era ambulanța, cerută cu două zile în urmă prin telefon pentru a-l transporta pe abatele Fuchs la sanatoriu.

— Soșești la spartul tîrgului, băiete ! îi spuse Ricomet șoferului. Nu mai avem nevoie de ambulanță. Ar fi mai potrivit un dric !

Primarul spumega de furie.

Marchizul de Santa Claus se închise în odaia sa de la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare" pentru a înșira cîteva fraze pe o carte de vizită. Citi ce scrisese :

„Domnul Prosper *Lepicq*,
Avocat la Curtea din Paris
și fost marchiz de Santa Claus,

vă prezintă omagiile sale. Se simte îndreptățit de excelentele relații avute cu dumneavoastră pînă astăzi pentru a vă aduce la cunoștință că nu ignoră nimic din dedesubturile recentelor evenimente din Mortefont. Vă atrage atenția asupra faptului că, datorită acestei situații, el este cel mai indicat dintre con-

fraţii săi să vă asigure o apărare eficientă în faţa unei Curţi cu juraţi, dacă ar fi cazul".

Puse cartea de vizită într-un plic şi-l lipi. Nu se putea hotărî. Îşi zărise imaginea în oglinda dulapului şi îi ceru sfatul.

— Ce să fac, marchize? Să trimit această carte de vizită la adresa respectivă? Chibzuieşte bine! Îmi risc nobila mea piele şi, dacă se întîmplă să fie ciuruită, va fi şi a dumneavoastră în acelaşi timp. Pe de altă parte gestul ar fi destul de amuzant! Într-un cuvînt, ispititor! Teribil de ispititor! Ce spuneţi? Sînteţi de părere că trebuie să duc personal acest bileţel? Ah! Îmi dau seama că dumneavoastră veţi fi totdeauna amator de jocuri primejdioase! Ei bine, ne-am înţeles? Sîntem de acord? Perfect!

Marchizul se ridică, străbătu oraşul de la un capăt la altul şi strecură plicul sub o uşă.

*

Droşca plecase de mult la Cirey, ambulanţa îşi reluase drumul spre Nancy. Era aproape ora cinci. La primărie, domnul Noirgoutte întocmea o scrisoare plină de fiere şi venin la adresa prefectului, cînd, deodată, un huruit puternic îl făcu să rămînă cu tocul în aer. Violente mugete de claxon cereau trecătorilor să facă loc. Primarul alergă la fereastră exact la timp pentru a vedea, ivindu-se ca un furtunos meteor, o maşină lungă şi întunecată.

Un puşti urlă:

— Poliţiştii!

Şi într-o clipă năvăliră, ca ieşiţi din pămînt, cincizeci de ştrengari. După un viraj scurt, scrîşnind din toate frînele, maşina se opri în faţa intrării primăriei. Coborîră din ea doi bărbaţi graşi. Trăgeau din pipe. Unul din ei îi spuse celuilalt:

— Pe ultimii cinsprezece kilometri am mers cu şaizeci pe oră. Pe un asemenea drum, e ceva!

— S-ar putea, se auzi un glas care părea a coborî din cer. Dar cincizeci de kilometri în două zile şi jumătate nu dă

totuşi o medie grozavă. În ceea ce priveşte bătaia de joc la adresa oamenilor, puteţi să fiţi mîndri că deţineţi recordul.

Poliţiştii îşi ridicară nasul şi îşi scoaseră dintre dinţi pipele uriaşe.

— Domnul primar, nu-i aşa ?

— Exact, primarul. Nu sînt curios din fire, domnilor, dar m-ar interesa totuşi să aflu cum, plecaţi din Nancy, care faţă de Mortefont se află la nord, aţi putut nimeri la Baccarat, la sud de Mortefont, ca să ajungeţi, în cele din urmă, tot prin nord, adică tot pe drumul pe care aţi luat-o la început. Dacă nu mă înşel aţi făcut un întreg ocol.

Toată populaţia din Mortefont era acum adunată în piaţă. Se auziră rîsete înăbuşite. Poliţiştii nu păreau impresionaţi.

— O să vă explic, domnule primar. Aşa cum spuneţi, am făcut un întreg ocol. Ştiţi că pînă la Baccarat am avut toate necazurile cu putinţă. Furtună, accident, pană de benzină, un cauciuc spart, plictiseli cu motorul etc...

— Dar, Dumnezeule mare ! Şi de azi-dimineaţă ? De la Baccarat pînă aici sînt treizeci de kilometri. Drumurile sînt bune acum ; furtuna s-a potolit ; merg şi hodoroagele ! Şi dumneavoastră, cu nu ştiu cîţi cai putere, v-a trebuit toată dimineaţa şi jumătate din după-amiază ca să parcurgeţi treizeci de kilometri ? Şi încă, ultimii cinsprezece kilometri i-aţi făcut, în medie, cu şaizeci pe oră ! Dar nenorociţii de primii cinsprezece ! Pesemne că v-au întrecut toţi melcii !

Unul din poliţişti îşi curăţa pipa. Celălalt răspunse :

— De azi-dimineaţă, domnule primar, am făcut aproape două sute de kilometri.

Vorbele acestea avură darul să înveselească mulţimea.

De la fereastra sa, domnul Noirgoutte răcni pur şi simplu :

— Două sute de kilometri. Acum m-am lămurit ! Aţi făcut probabil un ocol prin Elveţia şi Germania, iar formalităţile de la vamă şi vizarea paşaportului v-au făcut să întîrziaţi puţin ?

Spre uluirea primarului, poliţiştii nu numai că nu se enervară, dar izbucniră în rîs.

— Asta-i bună ! Nu, e mult mai simplu, domnule primar ! Ne-am rătăcit. Nici unul din noi nu cunoştea regiunea. Toate

bornele acoperite de zăpadă... Toate drumurile pustii... La răspîntii, nimeni care să ne informeze... Nici soare după care să te orientezi...

— Şi stîlpii indicatori ?

— De la un asemenea stîlp a venit tot pocinogul, domnule primar. La o răscruce am dat peste unul răsturnat de furtună. Pe unde s-o luăm ? Ne-am dat atunci cu presupusul.

— Cu presupusul ?

— Da ! În legătură cu stîlpul. Din felul în care zăcea la pămînt, după direcţia în care bătea vîntul, urmele de zăpadă etc... am încercat să calculăm poziţia în care trebuie să se fi aflat pe cînd era în picioare. Vă închipuiţi că am făcut toate astea cam la întîmplare. Şi, natural, ne-am înşelat. Drumul respectiv ne-a dus la Molsheim ! Am cîrmit-o încolo şi încoace, dar trebuie să-şi fi vîrît diavolul coada, fiindcă ne-am trezit deodată la Sarrenburg. Aşa că, dintr-una în alta, am sfîrşit prin a ne trezi pe drumul care duce de la Nancy spre Mortefont.

— Extraordinar ! Şi dumneavoastră, fără îndoială, vă închipuiţi că, în ceea ce priveşte crima, aici totul este încă „neatins", după propria dumneavoastră expresie. Amprentele acoperite cu cîrpe menţinute cu pietre în cele patru colţuri. Daţi-mi voie să rîd !

— Oh ! Cît despre asasin, domnule primar...

— Sînt sigur că v-aţi încrucişat cu el pe drum, aruncă o voce.

Mulţimea tălăzui.

— Cum ? Ce ? Ce s-a întîmplat ? Cine îndrăzneşte ? zbieră primarul.

— Eu ! replică marchizul de Santa Claus. Am spus că aceşti domni nu au noroc. De aproape un ceas, asasinul a plecat în direcţia Nancy.

— Oh ! Într-adevăr ! urlă primarul. Ce înseamnă această glumă de prost-gust, domnule marchiz ? Am mai avut prilejul să vă rog să nu vă amestecaţi în lucruri care nu vă privesc. Dar de data asta depăşiţi orice limită !

— Nu glumesc, domnule Noirgoutte. Adevărul e că asasinul a părăsit Mortefont acum o oră, cu ambulanţa.

— Ce ambulanţă ? repetă primarul buimăcit. Vorbeşti serios ?

— Foarte serios !

— Nu înțeleg ! Îl cunoașteți ?

— L-am descoperit în după-amiaza asta !

— Și... Și... N-ați spus nimic ? În loc să veniți să-mi vorbiți și să-mi prezentați dovezile pe care le aveți ca să-mi pot da părerea, dumneavoastră l-ați lăsat să scape ? Vă dați seama cît de mult riscați de a fi acuzat de complicitate ?

— Am mai avut ocazia de-a vă atrage atenția, domnule primar, că eu nu sînt polițist. Arestarea criminalilor cade în sarcina poliției.

— Ceea ce aceasta a și făcut, răspunse cu răceală un inspector.

Prin mulțime trecu așa, ca un fior. În tăcerea adîncă ce se lăsă, polițistul strigă în direcția mașinii :

— Hai, cetățene ! Înaintează la ordin !

Se văzu atunci, în umbra dinăuntrul mașinii, mișcîndu-se o siluetă și apăru, cu cătușe la mîini, doctorul Ricomet. Plimbă, asupra mulțimii care, de uimire, se dăduse înapoi, o privire indiferentă.

— Iată omul nostru, domnule primar. Noi, efectiv, așa cum spunea acest domn, ne-am încrucișat cu el, în ambulanță. Vă asigur că mergea foarte repede ! L-am culeș apoi, din șanț, pe șofer, cu fața toată însîngerată. Ne-a explicat că doctorul apăruse deodată de sub o banchetă, îl amenințase cu un revolver, apoi îl lovise cu patul acestuia și-l aruncase din mașină. Ne-am întors și am ajuns din urmă ambulanța ; a trebuit să tragem cîteva gloanțe înainte de-a putea pune mîna pe individ.

Un murmur de admirație luă locul rînjetelor de pînă atunci. Dintr-o singură lovitură, polițiștii se reabilitaseră. Și gustau din plin bucuria triumfului.

Primarul era dărîmat.

— Ricomet ? Nu-i cu putință ! E monstruos ! Ai comis cumva asemenea crimă, Ricomet ? Dar pentru ce ? Pentru ce, Dumnezeule mare ! Ca să furi ? E o nebunie ! O nebunie ! În sfîrșit, doctore, vorbește ! Spune ceva ! Apără-te...

Pe un ton echivoc, doctorul Ricomet îi răspunse :

— Eşti foarte amabil, Noirgoutte. Dar... cunoşti formula : nu voi vorbi decît în prezenţa avocatului meu !

Rostind aceste cuvinte, îşi întoarse capul, şi fiecare, în mulţimea adunată, se întrebă pentru cine era zîmbetul care i se ivise pe buze. Numai marchizul înţelese semnificaţia lui. Se întoarse la „Sfîntul Nicolae-cel-Mare" şi se proţăpi în faţa oglinzii.

— Bravo, marchize, îi spuse el binevoitor propriei sale imagini. Treaba este ca şi făcută.

VII

RĂSPUNSUL STELEI

Seara, domnul de Santa Claus se plimbă mult timp pe străzile din Mortefont. Poliţiştii plecaseră, luîndu-şi arestatul cu ei. O altă maşină trebuia să vină a doua zi ca să ridice cadavrul necunoscutului şi să-l transporte la morga din Nancy.

În legătură cu furtul şi mobilul crimei, marchizul refuzase să satisfacă curiozitatea unora sau altora. Rătăcea aruncînd priviri fugare chepengurilor pivniţelor, coridoarelor lungi, faţadelor caselor.

Cina la castel fu simplă, dar pregătită cu gust. Augustei îi reuşise mai ales friptura înăbuşită care se topea în gură ; era deosebit de savuroasă. Decorul, serviciul prompt şi paşii neauziţi ai servitoarei care, doar la un semn, prindea din zbor cea mai neînsemnată dorinţă a stăpînului său, distincţia baronului, curtoazia, chipul lui nobil, toate acestea la un loc dădeau cinei, în lumina lumînărilor, o notă aproape fastuoasă, în ciuda modestiei mesei propriu-zise.

Cînd veniră lichiorurile şi ţigările, în faţa unui foc straşnic, marchizul pomeni de racla cu moaşte a regelui René.

— Trebuie să fie din aur roşu şi scăpărînd de pietre preţioase. Exact ca buşteanul acesta aprins.

Baronul dădu de cîteva ori cu vîrful vătraiului în buştean.

— O vei găsi întrebînd steaua ! rosti el, încet.

— Ei ! Cine ştie ? Vă puteţi închipui această feerică viziune ? În fundul unei pivniţe, într-o gaură din zid, în lumina unei lămpi electrice ?

Baronul clătină din cap.

— Feeria...

— Nu credeam deloc în ea venind la Mortefont, spuse marchizul. Dar de cinsprezece zile de cînd sînt în acest orășel plin de jucării și personaje miraculoase...

— O să vă mărturisesc o prostie, îl întrerupse baronul. Cînd ați sosit mi s-a părut că aveți ochii de culoare mai întunecată...

— Vă rog ? făcu baronul buimăcit.

— Nu-i așa că-i stupid ? Același lucru și cu accentul dumneavoastră. Nu mă pot opri să nu mă gîndesc că, de cîteva zile, a devenit și mai portughez.

— Într-adevăr, spuse marchizul gînditor.

Fuma, cu capul dat pe spate ; visător, baronul răscoli tăciunii. În sfîrșit, după ce îi aruncă o privire cam dintr-o parte :

— Dacă nu sînt indiscret, marchize...

— Vă rog !

— Vi s-a întîmplat să fiți îndrăgostit ?

— De nenumărate ori.

— Nu așa, spuse aproape supărat baronul.

Contemplă din nou, neclintit, focul.

— Am vrut să spun : vi s-a întîmplat *să iubiți... o dată ?*

— O *dată ?* Da, răspunse marchizul. O dată. E mult de atunci.

— Și ?

— Era brună și cu un ten palid. Brună și cu un ten palid, baroane. Nu era o fată din Portugalia.

Baronul și marchizul zîmbiră în același timp.

— O dragoste adevărată, marchize, asta schimbă *multe* lucruri, nu-i așa ?

— Asta poate să schimbe *multe* lucruri, baroane.

Marchizul îl privea concentrat, lacom parcă, pe baron aplecat asupra flăcărilor. Cînd acesta se ridică, privirile li se întîlniră.

— Asta schimbă *multe* lucruri, repetă baronul, aproape fără să-și miște buzele.

De sus cădea o lumină tulbure, mîngîind curba unei mobile, toarta unui vas de Sévres. În tăcerea aceasta se auzi de afară mieunatul unei pisici. O văzură sărind pe marginea ferestrei. Pupilele-i străpungeau întunericul ca două focuri verzi.

Marchizul își scutură țigara de scrum. Duse la buze un pahărel cu lichior de zmeură.

— *Enorm* de multe lucruri ! rosti pentru a treia oară baronul.

Marchizul puse paharul jos, lîngă un grătar de fier forjat.

— În cazul acesta, spuse el prietenos, dați-mi-le !

Chipul baronului se înroși și se înăspri, devenind aproape amenințător. Marchizul își desfăcu ușor brațele într-un gest care părea să spună :

— Nu e mai bine așa ?

Cu un zîmbet deschis, frățesc aproape. De fapt, de foarte puține ori în viața sa se simțise marchizul de Santa Claus atît de înduioșat.

— Bine ! făcu baronul după o foarte îndelungată meditație.

Puse mîna pe vîrful rotunjit al unui drug de fier de care se sprijineau lemnele din vatră, pipăi cu degetele, se auzi un mic zgomot, vîrful drugului, montat în balamale, se desfăcu în două părți. Din mica alveolă astfel descoperită, marchizul luă un diamant și i-l întinse marchizului.

Spuse, răspicat la început :

— Pe celălalt o să-l găsiți în...

Glasul i se frînse însă. Se opri. Domnul de Santa Claus făcu să funcționeze mecanismul celui de al doilea drug și mai găsi un diamant. Puse cele două pietre într-un mic buzunar, așa cum ar fi făcut cu niște mărunțiș. Bău și trase din țigară. Aceasta se stinsese : și-o reaprinse cu un cărbune.

— Vedeți dumneavoastră, domnule baron, începu...

Baronul se ținea foarte drept. În lumina flăcărilor care-i jucau pe față nu i se clintea nici o trăsătură.

— Vedeți dumneavoastră, domnule baron, feeria...

Dădu drumul unui rîs copilăresc.

— Pentru ce dracu ați trișat ?

— Trișat ?

— Bineînțeles... Toată afacerea asta scăldată numai în feerie ; m-am convins în cele din urmă că tot „feeria" o să-mi aducă dezlegarea ! Aici am căutat deci „greșeala", amănuntul care nu se mai acorda cu logica poveștilor miraculoase. Perfecțiunea nefiind în natura omului, greșeala trebuia să existe. Și am găsit-o. Aduceți-vă aminte... Condurul. Vreau să spun : pantoful de bal rătăcit. Am aflat povestea de la domnișoara Arnaud, apoi de la Cornusse. Aici era înșelătoria.

— Ce vreți să spuneți ?

— Numai atît : în poveste, Cenușăreasa își pierde pantoful abia după bal, nu înainte. Asta mi-a dat de gîndit. Cum de s-a putut, într-un mecanism atît de minuțios pus la punct, să se strecoare un fapt atît de net în dezacord cu povestea. De ce „feeria", ale cărei date au fost cu atîta precizie respectate pînă atunci, a fost deodată „falsificată", forțată, dacă vreți ? Un alt fapt, de cu totul alt ordin, m-a izbit atunci. Pentru ce dumneavoastră, care trăiți retras, care nu participați niciodată la revelion, sau la bal, pentru ce anul acesta ați invitat-o pe micuța Cenușăreasă ? Coincidența mi s-a părut cel puțin curioasă. Cînd am izbutit să-mi explic nemaipomenita confuzie din mintea lui Cornusse (confuzie care de altfel trebuie să vă fi surprins și pe dumneavoastră fiindcă, logic, nu vă puteați aștepta decît cel mult la un gol în memoria beției vului), m-am gîndit că Moș Crăciun, care plecase de la dumneavoastră la 24 decembrie către orele zece seara, ar fi putut foarte bine să nu fie unul și același cu cel care intrase către orele zece fără un sfert și căruia dumneavoastră i-ați oferit un pahar. Abia atunci au căpătat sens invitarea Cenușăresei, modificările aduse rochiilor după probă și mai ales îndelungatele căutări necesitate de pantoful cel rătăcit. Și, într-adevăr, dacă pantoful nu a fost rătăcit *ci ascuns* — de dumneavoastră, baroane — puteați să vă bizuiți pe faptul că cele două femei, ocupate cu căutarea lui, nu vor băga de seamă scurta dumneavoastră absență. Mai mult. Dacă ar fi fost nevoie, ele puteau să confirme prezența dumneavoastră la castel la ora cînd se făptuia furtul. Un alibi dat de pantoful Cenușăresei. Ideea era minunată, dar cînd te joci cu zînele, dacă trișezi, trebuie să te aștepți... la lovituri de baghetă !

Baronul își plecă fruntea.

— Nu-mi pot ierta de-a fi declanșat criza care i-a fost fatală abatelui Fuchs...

— Totuși, nu se poate spune că nu ați avut grijă de el ! Scrisoarea anonimă de la începutul lunii, apoi încercarea de furt din ziua de șase... Vreau să vă spun că această scrisoare nu mi s-a părut serioasă, iar încercarea de furt, urmată de fuga pe picioroange, mi s-a părut absurdă ! Omul mascat a acționat ca și cînd nu ar fi avut într-adevăr nici cea mai mică intenție să comită furtul. Ce alt scop ar fi avut această înscenare decît acela de-a pregăti, prin sugestie, furtul ? La 24 de-

cembrie, v-a fost probabil destul de ușor, sub înfățișarea lui Cornusse, atunci cînd abatele Fuchs a scos racla din casa de fier, să-l convingeți că pietrele, perfect autentice, erau false ! Obsedat de trei săptămîni de acest furt, preotul a crezut că a și fost înfăptuit și a dat fuga pînă la giuvaergiu, în care timp dumneavoastră... Baroane, aș mai lua bucuros un deget de rachiu de zmeură.

Domni o îndelungată tăcere.

Din butucii din șemineu săreau adevărate jerbe de scîntei. Jăratecul părea că e viu. Strălucirea și lumina lui mereu schimbătoare dădeau iluzia unei veșnice forfoteli. Sau, și mai bine, te făceau să te gîndești la topirea unui metal mai prețios decît toate cele existente. Un buștean mare, măcinat de flăcări, se rostogoli în mijlocul șemineului strivind sub el minunatele castele de pietre prețioase și aur pe care, dacă se concentra, privirea le putea construi în straturile de jăratec.

— Ce așteptați, marchize ? întrebă brusc baronul, cu un glas plin de nerăbdare. Ce așteptați ca să puneți întrebarea care vă stă pe limbă ? Pentru ce... Pentru ce, eu, baronul de la Faille, am furat ?

Marchizul nu răspunse. Cu o lovitură de clește, baronul dărîmă mormanul de jăratec. Și, ca și cînd tăcerea ar fi devenit de nesuportat, continuă :

— Îmi închipui ce v-ați spus : „Baronul are datorii !" sau „Baronul, care nu e bogat, s-a săturat să trăiască ca un schivnic". „Niciodată o dragoste adevărată și de mult timp nici măcar mici aventuri." „Baronul a vrut să petreacă !" Cam asta v-ați spus, nu ? Dar v-ați înșelat !

Baronul se duse și luă o carte de pe o măsuță rotundă.

— Ultima mea lectură : *Viața ministrului de finanțe Fouquet*. Sînteți lămurit ? Încă nu ? Și arhivele mele ? Ați cercetat arhivele, ați putut constata că, odinioară, baronii de la Faille au fost extrem de bogați. Nici acum nu sînteți lămurit ?

— Încă nu, baroane.

Baronul de la Faille se aprinse. Umbla de colo-colo prin încăpere :

— Extrem de bogați, am spus... Mai mult decît asta, marchize ! Au știut să fie măreți. Fiindcă, să posezi nu înseamnă nimic. Dar : să știi să cheltuiești ! Să știi, cu ajutorul aurului sau a bancnotelor, să creezi frumusețea, cu atît mai neprețuită

cu cît e mai efemeră : frumusețea rochiilor pe care doar o adiere de vînt o poate altera, frumusețea fîntînilor arteziene atît de gingașe încît o ușoară suflare a vîntului le aplecă și le împrăștie ca pe o bură de ploaie, frumusețea focurilor de artificii înghițite de noapte în chiar clipa cînd iau naștere, frumusețea brazdelor de trandafiri care înfloresc și se ofilesc în aceeași zi !

Arunca vorbele violent, vorbe ce păreau că-l amețesc. Izbucni într-un rîs dureros.

— Imaginează-ți acum viața acestui mic nobil loren constrîns să trăiască de azi pe mîine, din supe și fripturi înăbușite, acest castelan al cărui personal domestic se reduce la o bătrînă, acest baron silit să facă economii penibile pentru a o duce de la un capăt al anului pînă la celălalt, pe cînd strămoșii săi... Înțelegeți acum ce-ar fi însemnat această nebunie : să furi diamantele, aceste nestemate ascunse vederii tot timpul anului într-o casă de bani, să pui mîna pe ele, și, datorită rodului acestui furt, să reînvii splendoarea trecutului ; să incendiezi cu lumini, de la temelie pînă la acoperiș, acest bătrîn castel și colina pe care se ridică ! Să faci să apară din nou, aici, tot ceea ce există mai frumos pe lume : femei, flori, muzică — întocmai ca și altădată.

— Și după ? întrebă destul de înghețat marchizul.

Exaltarea baronului se stinse brusc.

— După ?

— Da. Odată destrămată lumina incandescentă a serbării ?

— Ah ! Nu înțelegeți ! După ?

Făcu un gest de lehamite.

— După ? Ce mai interesează ?...

O lungă pauză, apoi murmură :

— Ei bine, și totuși am dat o serbare...

În umbră, marchizul surîse. Glasul baronului suna altfel.

— O serbare care n-a costat prea mult ! Și unde totuși n-a lipsit nimic. Cristalele și porțelanurile fine, muzicanții, dansurile... Și, așezată în fața mea, o copilă atît de gingașă, atît de nevinovată... Acum...

Făcu din nou acel gest de mare oboseală :

— Ce interesează...

— Baroane, spuse marchizul, *acum* este în ordine. Pietrele vor fi restituite fără comentarii monseniorului Gibel. Diaman-

tele își vor relua locul lor pe raclă. Iată o afacere clasată. După părerea mea, ar fi regretabil dacă toate cîte s-au spus aici nu ar rămîne între noi.

Chipul baronului deveni uluitor de palid, buzele începuseră să-i tremure.

— Marchize ! Eu nu pot... Eu...

— V-aș mai cere, din nou, o picătură din rachiul ăsta minunat, baroane !

Motanul, care stătuse pînă atunci pe marginea ferestrei, dispăru.

— Dar... se neliniști brusc baronul ; pentru autorități ? Cei ce au comis furtul...

— Va rămîne un mister ! Dacă nu cumva doctorul Ricornet o să-l ia asupra lui !

— Aș prefera misterul !

Cînd marchizul de Santa Claus coborî colina îl izbi blîndețea temperaturii. Era aproape călduț.

„Exces de indulgență, se gîndi. Și toată lumea își dă osteneala în același timp : cerul și marchizul de Santa Claus !"

Era foarte tîrziu. Marchizul căută pe cer steaua ciobanului. N-o găsi. Și-i păru rău.

Mortefont, cu aproape toate luminile stinse, părea o pată neagră suspendată între cerul lăptos și cîmpia acoperită de zăpadă, la jumătatea drumului parcă între realitate și poveste. Omul cu sacul dormea în patul factorului poștal, Mama Michel dormea în patul domnișoarei Turner ! Moș Fouettard se ghemuia sub pilota pîndarului Virecourt, Moș Crăciun sforăia în cearșafurile lui Cornusse ! Dar Cenușăreasa ?

Catherine Arnaud, rezemată de fereastra ei, privea spre castel. Domnul de Santa Claus își aduse aminte de fraza baronului :

„*Asta* schimbă enorm de multe lucruri".

Suspină. Își reaminti că, *odată*, iubise. Își apăsă două degete pe buze.

Și așa se întîmplă că sărutarea unui oarecare marchiz de Santa Claus, care s-ar fi putut tot atît de bine numi marchiz de Carabas, fiindcă nici numele și nici strămoșii săi nu figurau în almanahul Gotha, zbură spre Cenușăreasa preocupată cu totul de un baron adevărat, care ar fi meritat să-și vadă numele figurînd în catastifele poliției !

La „Sfîntul Nicolae-cel-Mare" mai era încă lumină. Camerista tricota, doamna Kopf citea ziarul. Kopf și Hagen își încercau puterile, ridicînd scaunele cu brațul întins.

— Domnule marchiz, v-am căutat peste tot ! A sosit o telegramă pentru dumneavoastră.

Telegrama era din partea episcopiei din Nancy.

„Sîntem surprinși că încrederea noastră nu a fost mai bine justificată, stop. Regretăm scandalul, stop. Dorim stăruitor să primim cît mai curînd vizita dumneavoastră."

— Pe cinstea mea, asta nu aduce decît pe foarte departe cu o felicitare ! gîndi marchizul cu o mutră ironică.

Întrebă :

— Pentru Nancy, primul tren de dimineață, la ce oră e ?

— Opt și un sfert, domnule marchiz. Droșca pleacă din Mortefont la ora șapte și jumătate.

— O s-o iau. Pregătiți-mi nota de plată și nu uitați să mă treziți.

— Domnul marchiz ne părăsește atît de repede ? Ce păcat ! gemu doamna Kopf.

— Cu voia dumneavoastră, domnule marchiz, observă glumeț Hagen, dacă aveți de gînd să plecați mîine cu primul tren, nu vă rămîne prea mult timp ca să mai descoperiți Brațul de Aur !

— Nu-i așa ? Ei ! Omul trebuie să se resemneze ! Ah, dar fiindcă veni vorba de Brațul de Aur, domnule Kopf, mă gîndesc că n-o să mai am timp să-mi iau rămas bun de la Kappel. Fiți amabil și înmînați-i asta din partea mea. E un aparat fără pereche pentru descoperirea comorilor !

Puse „detectorul" pe masă.

A doua zi de dimineață, în Piața Mare, în clipa în care marchizul de Sahta Claus voia tocmai să se instaleze în droșcă, se apropie institutorul.

— Ei, cum ! Nu cumva plecați, domnule marchiz ? Da ? Într-adevăr ?

— Și cei mai buni prieteni trebuie să se despartă odată, scumpe domnule Villard !

— Sînt adînc mîhnit, domnule marchiz. Adînc mîhnit.

Neştiind ce să mai adauge, institutorul se gîndi un minut, apoi, cu un fir de ironie în glas :

— Şi racla cu moaşte ? Faimosul Braţ de Aur ? După cîte văd, renunţaţi !

— Să renunţ ? exclamă voios marchizul ; aşa credeţi ? Nu mă cunoaşteţi !

Bătu în geamantanul său acoperit de etichete şi rosti pe un ton glumeţ :

— *Întreabă Steaua Ciobanului !* Hei ! Mulţi au vrut înaintea mea s-o întrebe. Numai că trebuie să ştii cum să vorbeşti cu stelele... Eu l-am găsit, Braţul de Aur ! E aici, în geamantanul meu !

Institutorul izbucni în rîs.

În acea clipă tocmai, trecu domnul Noirgoutte. Îl salută adînc pe marchizul de Santa Claus, care nu-şi scoase pălăria.

*

Expresia monseniorului Gibel, atunci cînd marchizul se prezentă la episcopie, prevestea orice, numai felicitări nu.

— N-aş vrea să spun nimic ce-ar putea să vă supere, maestre Lepicq, începu prelatul, dar nu pot să-mi ascund trista mirare pe care mi-a pricinuit-o rezultatele activităţii dumneavoastră la Mortefont în timpul ultimelor două săptămîni. Veştile sînt dezastruoase. Contam mai ales pe dumneavoastră ca să împiedicaţi furtul diamantelor, şi furtul s-a comis...

— Vă cer permisiunea de-a vă corecta, monseniore, răspunse cu răceală Lepicq. S-a comis nu unul, ci două furturi. Diamantele au fost furate de două ori !

Episcopul îşi încruntă sprîncenele. Dacă era o glumă, nu era deloc pe gustul lui.

— Să trecem peste asta, spuse el prudent. O să revenim asupra acestui capitol. Vă exprimam decepţia mea. Noi vă spusesem : „Mai ales fără scandal". Ori, scandalurile au venit unul după altul ! Mai rău : s-a comis şi o crimă !

— Cu voia dumneavoastră, monseniore, făcu Lepicq, pe un ton din ce în ce mai glacial, v-aş mai corecta încă o dată. S-a comis nu o crimă, ci două !

De data asta episcopul tresări. Era prea de tot !

— Domnule ! rosti el indignat. Domnule...

Lepicq trase de după un fotoliu geamantanul cu nenumăratele lui etichete. Geamantanul în care erau două-trei cărți, ceva rufărie, un carnet, o trusă cu chei care mai de care mai complicate, o lanternă electrică, două revolvere și diverse alte obiecte învelite în hîrtie.

Despachetă unul din aceste obiecte, apoi un al doilea... Erau cele două pietre prețioase. Sub privirea uluită o episcopului, le puse pe birou.

— Iată diamantele de la racla sfîntului Nicolae, monseniore. Cele adevărate. Le-am luat din mîna celui care a comis primul furt. De fapt e vorba de o restituire și am jurat să păstrez secretul.

Episcopul își înălță mîna într-un gest de binecuvîntare.

— Maestre, spuse, vă rog să uitați cuvintele mele de mai înainte. Nu vom încerca să descoperim secretul pe care ați jurat să-l păstrați. Aceste pietre au fost răpite bisericii, acum îi sînt redate. Să nu mai vorbim despre asta.

— Totuși, o să trebuiască să mai vorbim puțin, monseniore, fiindcă am pomenit de două furturi, și primul dintre ele îl lămurește pe al doilea. Primul furt a fost comis în ziua de 24 decembrie la orele zece și jumătate seara. În acest scop, hoțul a îmbrăcat costumul lui Moș Crăciun. Dar nu era singurul care rîvnea să pună mîna pe diamante. Al doilea furt a fost comis puțin după asta, de asemenea datorită unei deghizări, singurul mijloc de altfel prin care — cel puțin în principiu — putea să evite spargerea sau agresiunea. La sfîrșitul liturghiei de la miezul nopții, paznicii de la racla sfîntului Nicolae au văzut apărînd din sacristie și trecînd în spatele pristolului un preot. Era îmbrăcat într-o sutană și avea o barbă lungă, neagră. Ca statură și trăsături, aducea izbitor cu abatele Fuchs. Ascuns după pristolul pe care era așezată racla, bărbatul deghizat în preot a smuls din ghearele de aur care le fixau diamantele *false*, puse în locul celor adevărate numai cu două ore mai înainte, de către hoțul deghizat în Moș Crăciun.

— Ciudată situație, murmură episcopul. Dar, să vă întreb ceva. Sînt de acord că omul costumat în preot a putut să scoată o piatră și s-o înlocuiască. Totuși, pe celălalt diamant, pe acela care era pe partea întoarsă către paznici, cum a putut să pună mîna ?

— Cel mai simplu lucru din lume. După ce a operat pe o parte, a învîrtit racla, silind-o să facă o jumătate de rotaţie şi nu i-a mai rămas decît să...

— Înţeleg. Dar această rotaţie a raclei n-a alarmat pe nici unul din paznici?

— Nu, şi asta pentru simplu fapt că nici unul nu a sesizat-o.

— Nemaipomenit! Vreţi să spuneţi că dormeau?

— Deloc, monseniore! Vegheau! Cu toate astea hoţul a putut să învîrtească racla fără nici o grijă!

Episcopul deschise gura, dar nu scoase o vorbă. Avocatul continuă:

— La Mortefont se află, monseniore, un institutor pe care îl socot drept un om de treabă. Numai că, din întîmplare, părerile sale...

— E vorba despre domnul Villard? Sînt la curent. La fiecare sărbătoare religioasă e prezent, nu-i aşa? cu *Le Chant du Départ*...

— Exact, monseniore. Şi cel de-al doilea hoţ ştia asta. Ştia că izbucnirea puternică a fanfarei în piaţa bisericii nu se putea să nu distragă, cel puţin pentru o secundă, atenţia paznicilor din jurul raclei, oricît ar fi fost ei de obişnuiţi cu muzica institutorului... Şi tocmai cît a durat această clipă de neatenţie, prevăzută şi aşteptată, a fost întoarsă racla.

— Machiavelic! exclamă preotul. Înspăimîntător de ingenios şi de precis.

— Nu-i aşa, monseniore?

— Dar crimele? Cele două crime de care vorbeaţi?

— Ajung şi acolo, replică Lepicq. Să ne ocupăm mai întîi de primul omor, al acelui necunoscut care, datorită înfăţişării sale, a fost poreclit „neamţul". Într-o sală întunecată a primăriei, i-am plimbat raza lanternei mele electrice pe ţeastă. Părul îi fusese tuns atît de scurt, încît i se vedea pielea de pe craniu, albicioasă. Am observat, în cele din urmă, în vîrful capului ceva ca o pată rotundă puţin mai închisă. La prima vedere, părea de neînţeles că acest lucru n-a atras atenţia chiar de la început. Dar această pată rotundă se deosebea atît de puţin de culoarea întregii epiderme că, practic, îţi scăpa din vedere. N-a putut deveni vizibilă decît în condiţii speciale: o încăpere întunecată, raza unei lanterne electrice.

— Un preot ! spuse episcopul cu un glas înăbuşit.

— Da, monseniore, un preot ! *Fusese tuns cu maşina pentru a face să-i dispară tonsura.* Şi acest necunoscut era cel mai cunoscut personaj din ţinut ! Copiii, părinţii care priveau speriaţi acest chip de neamţ nu-l recunoşteau pe acela care îi botezase şi îi căsătorise : abatele Jerôme Fuchs !

— Abatele Fuchs ! Strîns de gît !... Oh !... îngăimă episcopul îngrozit.

— În fond, toată afacerea asta n-a fost decît un şir de substituiri. Un fel de sinistră *Comedie a eroilor.* Şi ştiţi care este culmea ? Poliţia l-a arestat pe Ricomet. Dar l-a arestat pentru o crimă pe care n-a făptuit-o !

— N-a făptuit-o ?

— Nu, monseniore, nu Ricomet este asasinul abatelui Fuchs ! Complicele lui a fost acela care l-a strangulat pe preot ! În ziua de 25 decembrie, la orele unu dimineaţa, acest complice, care stătea ascuns de mai multe zile la doctor, se duce, în sutană, la biserică, şterpeleşte pietrele — pietrele false, să nu uităm. Se întoarce apoi în sacristie, dar se trezeşte faţă în faţă cu adevăratul abate Fuchs, reîntors de la prezbiteriu mai curînd decît se aştepta. Acesta, care înţelege totul într-o clipită, vrea să strige. Celălalt îl strînge de gît. Îşi tîrăşte apoi victima în grădină şi-l informează pe Ricomet, care era la pîndă, de „accident". Amîndoi îl transportă pe preot la doctor. Ce-i rămîne acum asasinului de făcut ? Evident, să fugă ! Dar cum ? Pe jos ? Ar fi fost o nebunie ! Cu maşina ? Situaţia financiară a ambiţiosului doctor Ricomet este atît de precară încît, după atîţia ani, n-a putut să-şi ofere nici măcar acest „lux" : o maşină ! Cei doi sînt descumpăniţi. „În primul rînd, îşi spuse Ricomet, să cîştigăm timp." Îi rad barba şi părul abatelui Fuchs. Îl dezbracă, îi pun hainele asasinului, care, la rîndul său, le îmbracă pe acelea ale abatelui. Această macabră deghizare terminată, cadavrul avea să fie dus pe cîmp şi hotărăsc ca falsul preot să joace, la prezbiteriu, rolul abatelui Fuchs. Paracliserul e miop, înşelătoria nu va putea fi descoperită. Nu va dura de altfel mult timp (ceea ce ar fi fost cu neputinţă). Falsul preot va simula o criză cardiacă şi doctorul, telefonic, va cere de urgenţă la Nancy o ambulanţă. Ambulanţă ! Asta a fost o găselniţă genială ! Cel puţin aşa a crezut doctorul ! Iată deci, pentru falsul preot căruia îi

ardea pămîntul sub picioare, mijlocul de a fugi repede și în toată siguranța. Dar doctorul n-a prevăzut furtuna. Troienile de zăpadă, arborii dezrădăcinați, drumurile nepracticabile. Mortefont blocat. Nu se mai poate trece! Ambulanța nu poate trece. Polițiștii nu pot trece. Nimeni nu poate trece! Adică... Totul este relativ. Căci cineva a putut trece.

— Cineva?

— N-are nici o importanță! Deci fuga este cu neputință. A doua zi, în zori, aflăm că domnul abate Fuchs, din pricina inimii sale bolnave, a decedat. Se descoperă, ascuns de către doctor în scăunelul de rugăciune-dulap, cîteva sticle de rachiu. Numai că, atunci cînd în sala întunecoasă de la primărie, doctorul Ricomet m-a surprins plimbînd lumina subțire a lămpii mele pe craniul necunoscutului strangulat, trebuie să fi înțeles că e pierdut sau pe cale de a fi. Descoperisem că falsul neamț e un preot... Dar dacă acesta era abatele Fuchs, cine era impostorul de la prezbiteriu și ce să credem despre această criză cardiacă: boala de care într-adevăr suferea abatele Fuchs și din pricina căreia decedase? Dacă ar fi fost vorba de o boală imaginară, doctorul trebuia s-o știe, el care confirmase diagnosticul. Și, în acest caz, ce ascundea această moarte dacă nu tot o nouă crimă? Și cine putea s-o fi comis, dacă nu doctorul? La parohie, am examinat inelarul falsului abate Fuchs. Am observat o dungă pe prima falangă: urma lăsată în carne de un inel purtat timp îndelungat.

— Două puncte îmi rămîn obscure, spuse episcopul. Această manta a lui Moș Crăciun pe umerii abatelui Fuchs? În ce scop?

— Foarte simplu! Imediat după prima crimă, hoții descoperă că au fost furați. Își fac următoarea socoteală: înfășurînd în mantaua lui Moș Crăciun cadavrul deghizat al abatelui, ei sînt convinși, și pe bună dreptate, că opinia publică va stabili negreșit o legătură între furtul diamantelor și cadavru. Dacă poliția va izbuti să descopere pe autorul primului furt, îl va acuza, în mod automat, că a operat cu un complice pe care, după lovitură, l-a asasinat. Prin acest procedeu, Ricomet și asociatul său nu mai puteau fi acuzați de crimă.

— Foarte just. Iscusința cu care ați descurcat această uneltire cumplită mi se pare mai presus de orice elogii.

Lepicq se înclină.

— Datorită celor ce v-am spus, continuă episcopul puțin jenat, îmi vine mult mai ușor să vă pun o întrebare directă. Mi se pare că activitatea dumneavoastră a dat roade cu întîrziere. În seara de 24 decembrie și noaptea dintre 24 și 25 decembrie ce făceați, deci, între orele zece jumătate și unu ?

— Dormeam, monseniore !

— Poftim ?

— Necunoscînd adevăratul motiv al prezenței mele la Mortefont și luîndu-mă drept un personaj periculos, paraclisierul Blaise Kappel a avut grijă să mă „adoarmă" cu o lovitură de piciorong drept în frunte. De altfel, a doua zi, a repetat figura. E cel mai grozav mînuitor de picioroange pe care l-am întîlnit vreodată.

Prosper Lepicq se pregătea să plece de la episcopie. Un vicar îi înmînase discret un plic pe care, la rîndul lui, nu mai puțin discret, și-l strecurase în buzunar. Brusc, ceru să fie din nou introdus la episcop.

— Monseniore, am făcut, din nebăgare de seamă, un lucru de neiertat !

Deschise geamantanul și desfăcu un pachet mai lung. Monseniorului Gibel îi scăpă un strigăt.

— Brațul de Aur al regelui René, pe care era să uit să vi-l înmînez, monseniore ! Este o operă de artă unică ! Și de o uriașă valoare, nu-i așa ? Aproape un milion de franci, am impresia !

— L-ați regăsit ! Ați izbutit... Era deci adevărat ceea ce se povestea ? îngăimă episcopul sufocat de emoție. Unde era ascuns ?

— În strada Âtre, la Mortefont.

— Dar cum v-a putut da prin gînd să căutați acolo ?

— M-am ghidat după sfatul acelui paracliser din timpul Revoluției. *Întreabă Steaua Ciobanului !* Dumnezeule ! Cît de ciudat mi s-a părut la început răspunsul stelei ! Steaua mi-a spus următoarele : A fost odată un paracliser de treabă care nu era prea priceput în ceea ce privește principiile formării limbii franceze ! Cît am mai rîs !

Prelatul îl privea uluit pe marchiz.

— Am început să întrevăd adevărul într-una din zilele cînd cercetam arhivele baronului de la Faille. Am găsit acolo

un foarte vechi plan al orășelului Mortefont, plan pe care numele străzilor erau scrise cu vechea ortografie. M-am oprit uimit asupra unei oarecare străzi Astre. Ceea ce m-a umplut de uimire. Știam că la Mortefont nu există nici o stradă cu acest nume. După o clipă de gîndire, mi-am dat seama că prin strada Astre trebuie înțeles strada Âtre, care, în ortografia veche, se scria : Astre, actualul nostru accent circomflex înlocuind litera S (Astre din nemțescul Astrih. De altfel Mortefont nu este departe de Germania). O placă purtînd inscripția cu ortografia modernă : strada Âtre, a acoperit-o pe cea veche... Astre... Stea... *Întreabă Steaua* putea fi deci interpretat precum urmează : *Caută strada Âtre.* Nu-mi venea să cred... Dar *Ciobanul ?* Îmi lipsea *Ciobanul.* Nu-l găseam. Nu-i găseam nici măcar turmele. Pînă cînd, în strada Âtre, mi-a dat de gîndit o clădire veche, pe jumătate ruinată. Am aflat că mai de mult fusese folosită ca ocol pentru oi. De data asta eram lămurit. De obicei, oile nu stau fără *cioban.* Aveam în sfîrșit la îndemînă elementele care îi dăduseră posibilitatea bătrînului paracliser, cu o imaginație de poet, să compună acest distih :

Întreabă Steaua Ciobanului
Și vei găsi Brațul de Aur ascuns...

Restul nu mai era decît un joc.

Oricît de mare ar fi fost stăpînirea de sine a monseniorului Gibel, în acest moment îl părăsi prezența de spirit. Ceea ce nu izbutise vestea celor două furturi și a celor două crime, izbutise apariția, scăpărînd de pietre nestemate, a Brațului de Aur.

Gîndurile i se încîlciră, i se lăsă pe ochi o ceață de nepătruns, dincolo de care, asemenea unui astru din povești, strălucea racla cu moaște și, ca în vis, văzu un bărbat cu părul negru, cu pupilele galbene, arătînd ca o pasăre de noapte, înclinîndu-se adînc în fața lui, luîndu-i mîna, sărutîndu-i inelul episcopal și dispărînd.

În Piața Stanislas, Prosper Lepicq deschise plicul pe care i-l înmînase vicarul. Conținea un cec de zece mii de franci emis pe numele Băncii Creditul Lionez. Agale, avocatul se îndrepta spre Bancă. Atunci cînd intră, un preot, care îl aștepta, i se adresă :

— Sînt trimis de monseniorul Gibel. La întocmirea cecului care v-a fost înmînat din partea sa, s-a strecurat o greşeală...

— Mă mir ! Cecul este în perfectă regulă.

Preotul surîse şi clătină din cap.

— Deloc, răspunse. Sînteţi rugat să acceptaţi, în schimb, acest nou cec.

Al doilea cec era de o sută de mii.

— Ah ! Bine ! spuse foarte firesc Prosper Lepicq.

*

Toate astea s-au petrecut acum doi ani.

Doctorul Ricomet, căruia Prosper Lepicq, prin elocinţa sa, i-a salvat capul, îşi ispăşeşte greşeala de a fi căzut pradă lăcomiei şi ambiţiei, îngrijind bolnavii de la Saint-Laurent-du-Maroni. S-a aflat că complicele său nu era decît propriu-i frate.

Diamantele furate au fost din nou fixate pe raclă. Giuvaergiul Turner a fost acela care a avut bucuria de a le prinde din nou între ghearele de aur. Dar casa de fier din sacristia din Mortefont, aproape de Cirey, păstrează de acum încolo, în ea, o minune şi mai strălucitoare : fabulosul Braţ de Aur al regelui René. Monseniorul Gibel a vrut ca acest tîrg, în care racla a dormit într-o pivniţă o sută cincizeci de ani, înainte de a fi găsită în împrejurările pe care le cunoaştem, să fie paznicul ei.

Pentru a fi văzută, este destul să te adresezi măcelarului Mathias Hagen, care îl ajută acum în funcţia de paracliser pe Blaise Kappel, a cărui vedere a slăbit şi mai mult.

În sacristie s-a instalat o nouă casă de bani, înzestrată cu semnale electrice de alarmă. În schimbul unui franc, oricine poate vedea Braţul de Aur şi i se poate arăta de asemenea, În strada Âtre, spărtura din zidul în care Prosper Lepicq a găsit racla.

Gaspard Cornusse lucrează în atelierul său fotografii şi ilustrate şi, ca şi în trecut, continuă să facă în fiecare an, la 24 decembrie, turneul său de Moş Crăciun. Dar memoria îi e din ce în ce mai slabă. Kopf şi soţia lui sînt încă la hanul „Sfîntului Nicolae-cel-Mare". Domnul Villard face politică. Domnul Noirgoutte a căpătat o gălbinare care nu vrea să

se vindece. Virecourt şopteşte că nu este altceva decît veninul care i-a intrat în trup.

La castelul baronului de la Faille, se dau, de două ori pe săptămînă, joia şi dumineca, serbări minunate. Nu sînt decît nişte serbări pentru copii. Baronul a instalat un teatru de păpuşi ale cărui personaje le-au confecţionat chiar meşterii din Mortefont. Şi vin să asiste la spectacol puzderie de copii.

Tînăra doamnă de la Faille — căreia oamenilor din partea locului le vine foarte greu să nu-i spună, aşa cum au obişnuit mult timp, Cenuşăreasa — coboară după reprezentaţii în mijlocul băieţaşilor şi fetiţelor. După ce obosesc de atîta joacă, vor o poveste.

Atunci ea se aşază şi începe :

— A fost odată...

CUPRINS

I — Marchizul de Santa Claus 9

II — Brațul de Aur 19

III — Omul cu Mantaua 37

IV — Noaptea Cenușăresei 44

V — Neamțul 61

VI — Blücher și Grouchy 85

VII — Răspunsul Stelei 107

EDITURA UNIVERS

Lei 4,50

CINE L-A UCIS PE MOȘ CRĂCIUN?

este, după propria definiție a lui Pierre Véry (1900—1960), «un basm pentru oamenii mari» — o povestire, am completa noi, unde enigma declanșează o tulburătoare acțiune care se desfășoară pe planul fanteziei și al poeziei.